

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

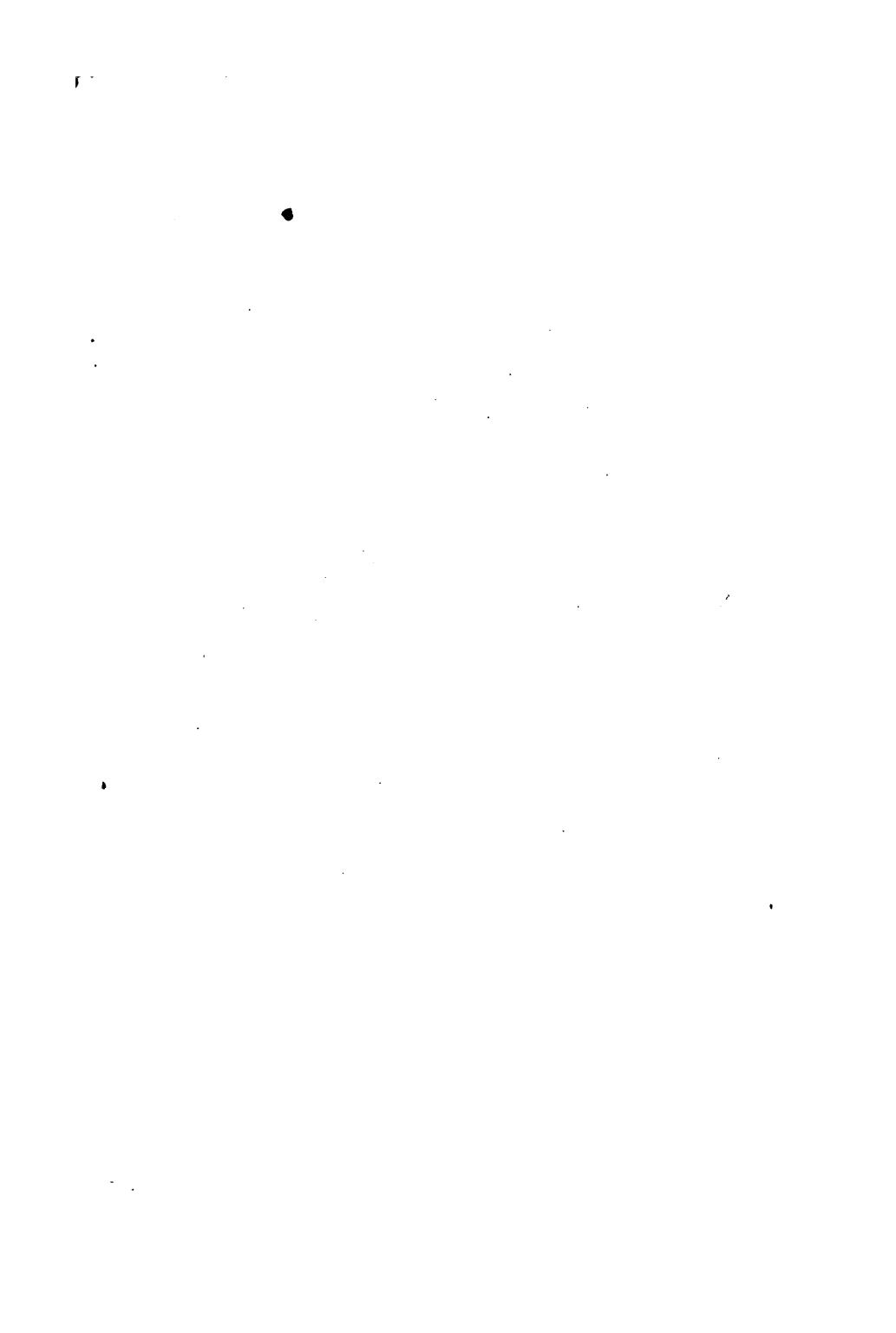
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

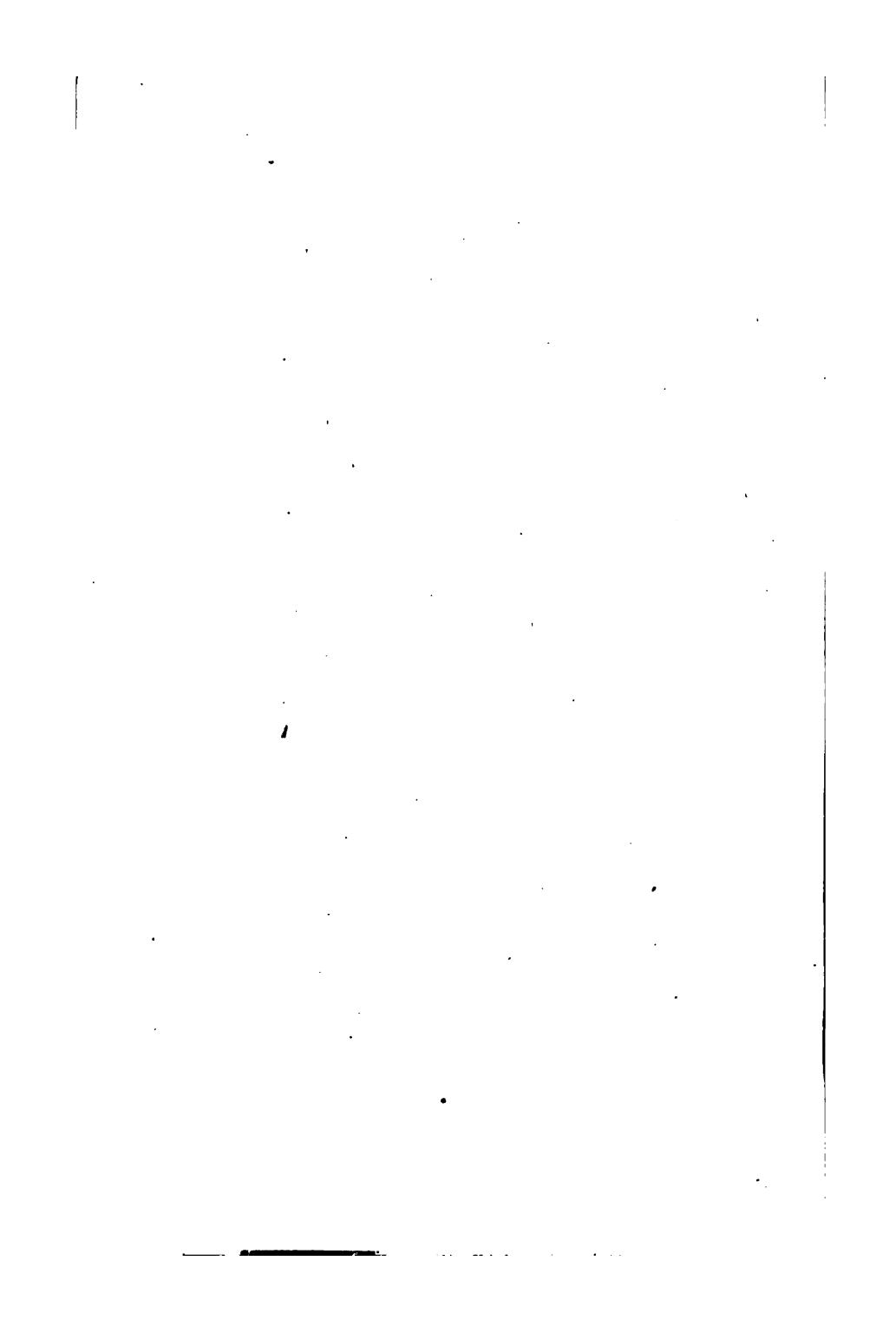
FRÄDERSDORFF'S
PRACTICAL INTRODUCTION
TO
DANISH OR NORWEGIAN

600094070Q

A
PRACTICAL INTRODUCTION
TO
DANISH OR NORWEGIAN
COMPOSED OF READINGS
ACCOMPANIED BY NECESSARY GRAMMATICAL REMARKS
AND REFERENCES
TO DR. RASK'S DANISH GRAMMAR

BY
J. W. FRÄDERSDORFF, PHIL. DR.
OF THE TAYLOR INSTITUTION, OXFORD.
(Author of a new Introduction to German and of an English-Greek
Phraseological Lexicon &c.)

WILLIAMS AND NORGATE,
14, HENRIETTA STREET, COVENT GARDEN, LONDON;
AND
20, SOUTH FREDERICK STREET, EDINBURGH.

1860.

303. C. 58.

22.2.2

P R E F A C E.

The original plan of this Introduction to Danish (Norwegian) was simply an elementary one, consisting of the first portion of the work, in which Grammar has been set forth and practically explained by a number of useful phrases taken from original authors, arranged in grammatical order after the different parts of speech. The author has however made certain additions, which may be instructive (especially to persons visiting Denmark, Norway or Sweden) consisting of extracts relative to ancient customs and manners which even at the present time can be distinctly traced as having been common at some period to England and Denmark or Norway, as well in a political and legislative as in a social and domestic point of view. This treatise, designedly brief as it is, will moreover be found to offer here and there points relating to comparative Etymology, in classing the Scandinavian along with the English and the cognate Germanic dialects.

The Danes (comprising the Norwegians) denied, for the most part, the original identity of their own language with the German, or, more properly speaking the Teutonic dialects, until Munch, himself a Norwegian, rendered an important service to the cause of comparative Etymology by pronouncing the Norwegian tongue to

be virtually a Germanic dialect, and this he did *historically* in his work entitled, "Norges Historie, i kortfattet Udtog" (Christiania 1856), to which the author of the present little treatise was induced to call attention in his lectures at the Taylor-Institution as being very useful and interesting as well in a historical as in a philological point of view, believing that the Danish and Norwegian dialects are highly important, if not equally so with the Anglo-Saxon, for purposes of etymological research in the English language.

With this view the author collected in former years, etymological notes in Scandinavian as well as in Dutch and German which he has hitherto abstained from publishing; one of them he ventures to give on the present occasion, relating to the derivation of the word *husband*, respecting which there seems to be a difference of opinion among scholars in this country.

Without pretending to affirm the correctness of the etymology proposed, he may still offer it as involving an *analogy* with other languages in its favour. He has copied the note from his original memorandum, partly altering it to suit the present occasion.

We may often trace in a language certain concrete notions as having given rise to subsequent abstract notions. Thus in Danish the forms *huus* or *hus* and the preposition *hos* (*with* or *by*) seem to have a common origin; so in English the preposition *by* (or the more ancient form *bye*, as in *bye-law*) corresponds to the Danish *Bye* (a town), signifying originally an inclosed place (A. S. and Dutch *tuin* a fence or inclosure, low German *tuun*, high German *Zaun*), this word *by* or *bye* is still retained in many names of towns in England, as Whitby, Appleby &c.

In support of the above etymological suggestion, we may also call to aid a more ancient language. Take the *written sign* or letter **ב** (*beth*) signifying *a house*, and thus involving the idea of *inclosing* or *encompassing*. In the progress of intellectual developement, abstract notions seem to have sprung up derived from visible objects; for instance the prefix — **ב** used with nouns, e. g. **בְּנֵי בָּבֶן**, is representing the notion of *within* or *in*. According to the same analogy then the Danish **hus**, **hus** or **hos** may be supposed to be identical. At any rate **hos** is a *preposition*, and the word from which the English **husband** is taken is written both **Husbond** and **Hosbond***) in Danish.

The second factor of the word has nothing in common with the Danish verb **binde** (*to bind*) but may be referred to a *contracted participial form* of the verb **boe** (*to dwell*). In this manner the word would convey the notion of “one dwelling with” (*cohabitans*) in the Latin metaphorical sense of *cohabitare*, to live together (as man and wife). This agrees with the German **beiwohnen**, to live with, but especially used to denote *conjugal* association. A like analogy may be found in the Greek **συνοικέω**, and **συναντίζω** *to dwell with*. The word **Husbond** is however used also in the more general signification in Danish of **Huusherre** (*master of the house*). We have to bear in mind that before the introduction of Christianity we find in the North different domestic manners prevailing, so that the term **Husband** was a more *general* and extensive one, relating for instance to the *whole* of the female household. We read

*) The latter form is the oldest, as occurring in the old Danish law (according to Molbech).

of a separate establishment or partition for the women (egen Fruerstue for Quinderne), similar to the German *Frauenzimmer*, *lit. women's-room* *), which term is now used for a woman *individually*, so that the peculiarity of expression in the latter signification may in like manner be traced probably to peculiar domestic manners prevailing in former times, in Germany similar to those of the North, the old Normans and the Germans being originally one and the same people, according to Munch, and having the same manners and even religion in common **).

The example given is only one out of many which might be adduced to shew how interesting the language must be to Englishmen. — Should the present small treatise be received with any degree of public favour, a larger work partaking of a higher and more classical character than the present one exhibits may possibly be its more worthy successor.

OXFORD, June 1860.

*) Respecting the word *Frauenzimmer* in a *collective* sense we may perhaps hint, by way of comparison, to the word "*conclave*" (*a room*) as conveying the notion of an *assemblage* of individuals.

**) Religionen havde Nordmændene tilfælles med Tydskeerne med hvilke de og i det Hele vare beslægtede; thi begge disse Hovedfolk have oprindelig udgjort eet, men den Deel, vi kalde Tydskeerne, er kun langt tidligere udvandret fra det fælles Hjem i Østen. (Their religion the Northmen had in common with the Germans, with whom also they were on the whole affined, since both these nations originally constituted but one, only that portion which we now call Tydske [i. e. Germans] had emigrated much earlier from their common home in the East.)

INTRODUCTION.

1. There are in Danish (or Norwegian) but two genders, viz. the *common* (masc. and *fem.*) and the *neuter*.

2. The *definite* article in sing. for the *common* gender is *en*, for the *neuter* it is *et*; in plur.—*ne* (or *ene*) for both genders.

3. This *definite* article is *affixed* and *not* prefixed to the substantive, so for instance *Hest* means *horse*, *Hesten*, *the horse*; but when we place this article (*en*) before it's noun and say *en Hest*, this would mean *a* horse, in a manner that *en* (*et*) is both a *definite* and *indefinite* article according to the position it holds either as a *postpositive* or *prepositive* article, for instance: *Efov, forest*; *Efov-en, the forest*; *en Efov, a forest*.

In like manner the neuter: *Land, country*; *Land-et, the country*; *et Land, a country*.

4. If however an *adjective* interferes, in that case the definite article is no longer *en*, *et*, but *den* (masc. and *fem.*), *det* (*neut.*) sing. and *de* in plur.; thus:

den gamle Efov, the old forest;

det sjønne Land, the fine country;

de gamle Efover *), *the old forests;*

de sjønne Landede *), *the fine countries.*

*). The final *e* is the *plur.* form, an other plur. form is *er* (or *r*) as will be seen by the following examples.

ORDER OF WORDS OR CONSTRUCTION.

1) The simple order.

a) Subject and Predicate.	Ploven ernærer, Sværbet fortærer. Lykke og Ulykke boe under et Tag. Fluer og Venner komme om Sommeren. Uden Erfaring og uden Betragtning bliver man i evig Barndom.
Ilden brænder.	
Guldet glimrer.	
Taagen stiger, eller falder.	
Sternerne tindre.	
Metallerne smelte i Ilden.	
Lærken synger i Flugten.	
Skjønhed forgaer, Dyd bestaaer.	

Ild, <i>c.</i> , fire. brænde, to burn. Guld, <i>n.</i> , gold. glimre, to shine. Taage <i>c.</i> , fog, mist. stige, to rise, ascend. eller, or. falde, to fall. Sterne, <i>c.</i> , star. tindre, to shine, twinkle. Metal, <i>n.</i> , metal. smelte, to melt. Lærke, <i>c.</i> , lark. synge, to sing. Flugt, <i>c.</i> , flight. Skjønhet, <i>c.</i> , beauty. forgaae, to pass away.	Dyd, <i>c.</i> , virtue. bestaae, to abide, remain. Plov, <i>c.</i> , plough. ernære, to nourish, maintain. Sværd, <i>n.</i> , sword. fortære, to devour, consume. Lykke, <i>c.</i> , good luck, fortune. Ulykke, <i>c.</i> , misfortune. boe, to dwell. Tag, <i>n.</i> , roof. Flue, <i>c.</i> , fly. Ven, <i>c.</i> , friend. komme, to come. Sommer, <i>c.</i> , summer. Erfaring, <i>c.</i> , experience. Betragtning, <i>c.</i> , consideration. Barndom, <i>c.</i> , childhood.
--	---

b) Subject, Copula, Predicate.

Hunden er tro.
Elephanten er klog.
Æselet er doven.
Kattene ere fælste.
Livet er fort, Kunsten er lang.
Unge Folk kunne doe, gamle
Folk maae doe.

c) Subject, Copula, Contrary-
subject.

Rosen er Blomsternes Dron-
ning.
Forbedring er den bedste An-
ger.
Sparsomhed er den største
Indtægt.
Europa og Australien ere de
mindste Verdensdele.
Samvittighed er en Konge
over Kongerne.

Skønhed uden Dyd er en
Blomst uden Duft.
Talenterne ere lidet i Sammen-
ligning med Dyden.
Ærkerlighed til Forældrene er
Grunden til alle andre
Dyder.

d) Subject, Predicate,
Object.

Sandhed elsker Lyset.
Ægypterne opbyggede Pyra-
mider.
Den Dristige kan Alt, den
Hyrqtsomme Intet.
Alle Blomster due ikke til
Bouquet.
Den Gjerrige skader sig selv.
Taalmodighed overvinder Alt.
Tosser bygge Huse, den kloge
høber dem.

Hund, *c.*, dog.
tro, faithful.
Elephant, *c.*, Elephant.
klog, sagacious.
Æsel, *n.*, ass.
doven, lazy.
Kat, *c.*, cat.
falsl, false.
Liv, *n.*, life.
fort, short.
Kunst, *c.*, art.
ung, young.
Folk, *pl. n.*, people.
doe, to die.
Røten, the rose.
Blomsten, the flower.
Forbedring, *c.*, correction.
Anger, *c.*, repentance.
Sparsomhed, *c.*, saving, partimony.
stær, great.

Indtægt, *c.*, receipt, income.
lidet (mindre, mindst), small,
smaller, smallest.
Samvittighed, *c.*, conscience.
Dyd, *c.*, virtue.
Skønhed, *c.*, beauty.
Duft, *c.*, smell, fragrance.
Talent, *n.*, talent.
Sammentiligning, *c.*, comparison.
Lyb, *n.*, light.
opbygge, to build, raise.
dristig, courageous, bold.
hyrqtom, fearful.
due, to be fit, to suit.
Bouquet, *c.*, nosegay.
gjerrig, greedy, avaricious.
Taalmodighed, *c.*, patience.
Tosse, fool.
bygge, to build.
Hus, *n.*, house.

Orden sparer Mere, end det
Halve af Arbeidet.
Wissen danner Smagen og
forædler Hjertet.
En stor Sjæl modtager Force-
ringer med een Haand, og
uddeler dem med begge.

e) Subject, Copula, Pre-
dictive, Object.

Ethvert Land har frembragt
store Mænd.
Lægerne kunne ikke helbrede
alle Syge.
Herkules har ved sine Be-
drifter hevet sig op til
Olympen.
Cæsar skal have haft Deel i
Catilina's Sammen-
sværgelse imod Republikken.

Pyrrhus vilde esterligne
Alexander den Store,
men han manglede hand
Klogslab og Lykke.
En Plet gør hele Wren sort.

f) Subject, Predicate, Ter-
minative, Object.

Gud giver enhver Fugl sin
Føde, men fastar den ei til
den i Reden.
Vi doe hver Dag; hvert Dies-
blif røver os en Deel af os
selv og bringer os et Skridt
nærmere til Graven.
Gud skjenker den Enne den nød-
vendige Hjælp til at leve,
og den Anden Trost til at
døe roligt.

Orden, c., order.
spare, to save.
Arbeide, n., work, labour.
Smag, c., taste.
forædle, to ennoble.
Hjerte, n., heart.
modtage, to receive.
Foræring, c., present, gift.
uddale, to distribute.
Land, n., country.
frembringe, to produce.
Syge, c., physician.
helbrede, to heal, cure.
syg, sick.
Bedrift, c., deed, exploit.
hæve sig op, to raise oneself.
at have Deel i Noget, to have, or
take a share, or part in any
thing.

esterligne, to imitate, resemble.
mangler, to be wanting, or de-
ficient in.
Klogslab, c., prudence, discretion.
Plet, c., spot, stain.
sort, black, dark.
Fugl, c., bird.
faste, to cast, throw.
Rede, c., nest.
doe, to die.
Diesblif, n., moment.
røve, to bereave, deprive of.
Skridt, n., step, pace.
nær, near.
Grav, c., grave.
skjenke, to give, afford.
nødvendig, necessary.
Trost, c., consolation.
rolig, quiet, calm.

Den sande Øfse misunder In- | Ingen den ham betroede
gen hans Lykke, han bagta- | Hemmelighed.
ler Ingen ogaabenhører | Intet Menneske tor love sig
en varig Lykke.

2) Conjunctive order of words.

Hverken Fattigdom eller Rigdom gør lykkelig; Lykken afhænger blot af den gode, eller slette Brug, vi gjøre af det ene, eller det andet.

Ulykken prover de Benner, som Lykken forskaffer os.

Dersom Menneskene forstode sig rigtigt paa deres Fordeel, saa vilde de aldrig begaae en slet Handling, da Fortrydelse og Samvittighedsnag (pl.) altid ere de visse Folger deraf.

Cyrus sagde, at man ikke var værd, at herske over Andre, med mindre man tillige ogsaa var bedre, end Andre.

Baade store Mænd og Tøsser foretage sig store Ting: store Mænd — fordi Tingene ere store, Tøsser — fordi de holde dem for at være lette.

misundre, to envy.
bagtale, to slander.
aabenhører, to reveal, disclose.
betroe, to confide, entrust.
Hemmelighed, c., secret.
love, to promise.
varig, lasting.
Hverken — eller, neither — nor.
Fattigdom, c., poverty.
Rigdom, c., riches.
afhænge, to depend upon.
slet, bad.
Brug, c., use.
prøve, to prove, try.
Ven, c., friend.
forskaffe, to procure.
dersom, if.
orsaae, to understand.
rigtigt, rightly.

Fordeel, c., advantage.
aldrig, never.
begaae, to commit.
Handling, c., action, deed.
Fortrydelse, c., vexation.
Samvittighedsnag, pl. n., remorse.
Folge, c., consequence.
deraf, of it, thereof.
værd, worthy.
herske, to rule, govern.
med mindre, unless.
tillige, at the same time.
baade — eg, both, as well — as.
foretage sig, to undertake.
holde en Ting for at være let, to consider a thing easy, or to consider it an easy thing.

Mange Ting ere fun derfor umulige, fordi man er vant til at troe, at de ere det.

Efterat Israelerne vare dragne ud af Egypten, opholdt de sig syregetheve Aar i Arabien.

3) Construction with Infinitives.

Fornuftige Mennesker bestræbe sig for, hver Dag at blive nogere og bedre.

At være Lykken verb, er først sand Lykke.

Det er godt, at blive rost; men bedre er det, at fortjene Roer.

Hvo sem vil forstaae, at beherske Andre, maa først have lært, at adlyde Andre.

Der gives tre Slags Uvidenhed: Intet at vide; at vide slet, Hvad man ved; og at vide andre Ting, end dem, man bor vide.

Naar det er nyttigt, at slappe sig Venner, saa er det endnu mere nyttigt, ikke at gjøre sig Fjender.

On the Genitive.

The Genitive precedes the Substantive which it determines or defines; the *form* of that inflection is a simple *s*, like the old Saxon *Genitive-formation* in English, generally represented by the prep. of, e. g. *Sjaelen s Speil*, the soul's mirror, for: the mirror of the soul.

umulig, impossible.	Roer, c., praise.
vant; used, accustomed.	Hvo sem vil forstaae, he who
tro, to believe, think.	wishes to understand.
esterat, after.	adlyde, to obey.
drage, to move away.	tre Slags, three (different) kinds.
opholde sig, to stay, sojourn.	Uvidenhed, c., ignorance.
syregetheve, forty.	man bor, one ought.
Aar, n., year.	at slappe sig Venner, to make
fornuftig, reasonable, rational.	friends with any body, or make
bestræbe sig for, to strive, endeavour.	a friend of him.
Dag, c., day.	mere nyttig, more useful.
slag, prudent.	Fjende, c., enemy.

Dinene ere Sjælens Speil.
Sundhed og en god Samvittighed ere Jordens høieste
Goder.

Rosen kalbes med Rette Blomsternes Dronning.
Sommens Jordærvelse er Haderens og Moderens Ulykke.
Det er store Mands Skjebne at blive forfulgt.
Kun den Dydige nyder Livets sande Glæder.
Himmelens Stjerner forkynde Skaberens Almagt.
Misundelsen føler Fortjenestens Verd, naglede den be-
streber sig for at nedsette den.

Man taler om Rævens Snuhed, Kamelens Styghed,
Elephantens Klogslab, Paafuglens Stolthed, Myrenes og
Biernes Flittighed.

Det franske Keiserdommes Omsang var større end
Kongeriget Frankrigs; hūnt indebefatte Savoyen, Sar-
dinien, Holland og en stor Deel af Italien.

De frugtbare Øer i det (Gen.) øgøiske Hav blive ofte
besøgte af nysgjerrige Reisende, der føle sig tiltrukne af det

Sjæl, c., soul.	nedsette, to deprecate, detract.
Speil, n., mirror.	tale, to speak.
Sundhed, c., health.	Ræv, c., fox.
et Gode, a good thing, a pos- session, estate.	Snuhed, c., craftiness, cunning.
falde, to name, call.	Kamel, c., camel.
falbes, to be named or called.	Styghed, c., ugliness.
med Rette, with good reason, justly.	Paafugl, c., peacock.
Dronning, c., queen.	Stolthed, c., pride, haughtiness.
Jordærvelse, c., destruction, ruin.	Myre, c., ant.
Skjebne, c., fate, destiny.	Bl, c., bee.
forsøge, to pursue, persecute.	Flittighed, c., industry, diligence.
dydig, virtuous.	fransf, French.
Glæde, c., joy, delight.	Keiserdomme, empire.
Himmel, c., sky, heaven.	Omsang, n., circumference, extent.
Stjerne, c., star.	Kongerige, n., kingdom.
forkynde, proclaim.	indebefatte, to comprise, encompass.
Skaber, c., creator.	Deel, c., part, portion.
Almagt, c., almighty power, omni- potence.	Ø, c., island, isle.
Misundelse, c., envy.	Hav, n., sea.
Værd, n., worth, value.	besøge, to visit.
	nysgjerrig, curious.
	føle, to feel.
	tiltrække, to attract.

gamle Græksenlands beundrede Levninger og af en yppig Naturs Skjønheder.

Menneskenes væsentlige Fortrin for Dyrene bestaaer deri, at han kan tenke over de Gjenstande, der omgive ham.

Den Misundelige glæder sig aldrig over Andres Lykke, bedrover sig aldrig over deres Ulykke.

Intet i Skabningen kan sammenlignes med Menneskets Dannedse. Solens Straaler lyse, men Menneskets Øje seer; Tordenen ruller, og Havets Storme bruse, men Menneskets Tunge taler hørlige Toner; Morgenröden straaler i sin Pragt, men Menneskets Ansigtstræk ere talende og betydningsfulde.

beundre, to admire.	see, to see.
Levning, <i>c.</i> , remnants, remains.	Torden, <i>c.</i> , thunder.
yppig, luxuriant.	rulle, to roar.
Natur, <i>c.</i> , nature.	Hav, <i>n.</i> ; sea.
Fortrin, <i>n.</i> , preference, advantage.	Storm, <i>c.</i> , storm.
tenke, to think, meditate.	bruse, to roar.
Gjenstand, <i>c.</i> , object.	Tunge, <i>c.</i> , tongue.
omgive, to surround.	hørlig, audible.
misundelig, envious.	Tone, <i>c.</i> , sound, note.
glede sig, to rejoice, delight.	Morgenröde, <i>c.</i> , lit. morning-read,
aldrig, never.	i. e. dawn.
bedrose sig, to be afflicted.	Pragt, <i>c.</i> , splendour.
Skabning, <i>c.</i> , creation.	Ansigtstræk, <i>n.</i> , feature.
Dannedse, <i>c.</i> , formation.	betydningsfuld, significant, expressive.
Straale, <i>c.</i> , beam, ray.	
lyse, to lighten, shine.	

PARTS OF SPEECH.

On the Article (as regards its use and omission.)

The rules in the above respect are nearly the same as in English, with certain exceptions which will best be explained and understood by the following examples.*)

Keiserinder, Hertuginder, Hyrstinder og Grevinder saae deres Titel enten som Keiseres, Hertugers, Hyrsters og Grevers Gemalinder, eller besidde den paa Grund af Fødselen; men Malerinder, Digerinder og Stuesspillerinder faldes saaledes for deres Kunsts Skuld. Der gives tre store Fester om Året, som feires i alle christelige Lande, nemlig: Juul, Vaaske og Vinse. Et fornuftigt Menneske gjengjelder aldrig Hornærmelser. Han er en af de rigeste, ja vel endog den rigeste Mand i hele Byen Ørestegn og Bærdigheder tjene

Keiserinde, empress.	Juul, c., christmass.
Hertuginde, duchess.	Vaaske, c., easter.
Hyrstinde, princess.	Vinse, c., whitsuntide.
Grevinde, c., countess.	gjengjelde, to resent, retaliate.
Gemalinde, c., wife, spouse.	Hornærmelse, c., offence.
paa Grund af Fødselen, by virtue of birth.	ja vel endeg, nay indeed. hele, whole.
for — Skuld, on account of.	Øy, c., town, city.
Fest, c., feast.	Ørestegn, n., inark of honour, distinction.
om Året, in, or in the course of the year.	Bærdighed, dignity.
feire, to celebrate or keep.	tjene, to serve.
feires, to be celebrated or kept.	

*) For further information the pupil is referred to *Rask's Gramm.* (Williams and Norgate, 1847) p. 73. 74.

det høieste kun til at pryde vor Grav. Dovenstab og Lediggang ere Glendighedens Forbud.

Han er Husets Eier. Menneskets Sjæl er udedelig. Legen hjælper Urternes Kræfter. — Parnas og Helikon ere beromte Bjerge i Grækenland. Montblanc er det høieste Bjerg i Europa. Hekla paa Island er et ildsprudende Bjerg. — Minho, Duero, Tajo og Guadiana ere Floder i Spanien. Rhone, en Flod i Frankrig, har sit Udspring i Schweiz; den optager Saône og udgyder sig i det middelandske Hav.

Cicero overlevede Cæsar. Ancus Marcius, den sierde romerske Konge, lignede mere Numa, end Romulus. Julia, Keiser Augustus' Datter, ægtede først Marcus Agrippa og til sidst Tiberius. Aristoteles underviste Alexander, Konge i Macedonien. Cæsar overvandt først Helvetierne, derpaa Gallierne; fra Gallien gik han til Tydskland og Brittanien; senere seirede han over Pompeius ved Pharsalus; dernæst over Scipio i Africa, og endelig over Pompeii Sonner.

i det høieste, at the utmost, at
the best.
pryde, to ornament, adorn.
forbud, n., precursor.
hus, n., house.
Eier, e., owner.
udsærlig, immortal.
Urt, e., herb.
Kræft, e., power.
berømt, famous, renowned.
Bjerg, n., mountain.
Grækenland, n., Greece.
ildsprudende, (litr.) vomiting fire,
i. e. volcanic.
Flod, e., river.
Udspring, n., origin, rise, source.
udgyde sig, to pour out, empty
(itself), disembogue.

det middelandske Hav, the Medi-
terranean (sea).
overlive, to outlive.
romersk, Roman.
Konge, king.
ligné, to resemble.
Datter, daughter.
ægte, to marry.
derefter, afterwards, after that.
til sidst, at last, in the end.
undervise, to teach, instruct.
overvinde, to overcome, vanquish.
senere, later, at a subsequent
period.
seire over, to carry a victory over,
to conquer.

On Substantives.

THE GENDER.

General rule : To the common gender (i. e. *masc.* and *fem.*) belong 1) most names of persons, dignities, sciences, animals, trees, plants, as: en Mand, *a man*; en Lovinde, *a woman*; en Konge, *a king*; en Hest, *a horse*; en Eg, *an oak*; 2) Substantives with termination dom, hed, iug, else, fel &c., as Traeldom, *slavery*; Hættighed, *swiftness*; Slaegtning, *a relation*; Begyndelse, *beginning*; Indførelse, *introduction*.

Neuters: 1) The names of countries, cities, metals and letters. — 2) Most substantives formed from verbs, as: et Køb (from købe, *to buy*), et Salg (from sælge, *to sell*). — 3) Derivatives in eri, as: Krieri, *courtship*; in slab, as: Brøder slab, *brotherhood*; Ven slab, *friendship* &c. (comp. Rask's Grammar p. 12—16). The following Examples will be of practical use:

Hankjønnet af Dyrene er i Almindelighed større og skønnere, end Hunkjønnet. Saaledes er Hjorten, Hingsten, Bædderen, Gasen og Gedebukken større, end Hinden, Hoppen, Faaret, Gaasen og Gedven. Loven har en Manke, som Lovinden ikke har. Gaasen, Anden, Honen og Hunduen har ikke Gasens, Andrikkens, Hanens og Handuens skønne Hjædre. Finder en lignende Forhjel Sted mellem Kjønnene hos Menneskene? er Drengen, Manden, Faderen, Sonnen,

Hankjøn, <i>n.</i> , the male sex, the male.	Gaas', <i>c.</i> , goose.
Dyr, <i>n.</i> , animal.	Ged, <i>c.</i> , she-goat.
i Almindelighed, as a rule, generally.	Løve, <i>c.</i> , lion.
stør, great.	Manke, <i>c.</i> , mane.
skøn, beautiful, handsome.	Lovinde, lioness.
end, than.	And, <i>c.</i> , duck.
Hunkjøn, <i>n.</i> , the female sex, the female.	Hone, <i>c.</i> , hen.
Saaledes, in this manner.	Hundue, pigeon.
Hjort, <i>c.</i> , stag.	Andrik, drake.
Hingsf, stallion.	Hane, a cock.
Bædder, ram.	Hundue, cock-pigeon.
Gaaf, gander.	Hjæder, feather, plume.
Gedebuk, he-goat.	finde Sted, to take place, occur.
Hind, hind, doe.	lignende, like, resembling.
Hoppe, mare.	Menneske, <i>n.</i> , man.
Faar, <i>n.</i> , sheep, ewe.	Dreng, boy.
	Mand, a man.
	Fader, father.
	Sen, son.

Naboen, Borgeren og Vennen i det Hele bedre, end Pigen, Konen, Moderen, Datteren, Naboersten, Borgerinden og Veninden?

Thor kaldes i den nordiske Mythologi Tordenens Gud; thi man troede, at Tordenen fremkom, naar Thor hørte i sin med to Bufke forspændte Vogn igjennem Skyerne. Vala Heidur er i den nordiske Mythologi en Personification af Guldet. Guldet er tungere, end Bly, men Plastina er det tungeste af alle Metaller. Euphrat, Tigris, Ohio, Mississippi, Indus og Nil ere Floder udenfor Europa. Marmor er en Kalksteen af en tæt, fin og fast Substant; man finder den af forskellige Farver: hvid, sort, broget, plettet, stribet o. s. v. Rødsomheden en Sjælesygd, der oftere opstaaer af for mange, end af faa Hornoelser.

Nabo, neighbour.	tung, heavy.
Borger, citizen.	Bly, <i>n.</i> , lead.
Ven, friend.	udenfor, outside, without.
i det Hele, on the whole.	Kalksteen, <i>c.</i> , limestone.
Pige, girl.	tæt, solid.
Kone, wife.	fin, fine.
Moder, mother.	fast, firm.
Datter, daughter.	Substant, <i>c.</i> , substance.
Naboerste, neighbour (sem.).	finde, to find.
Borgerinde, a citizen's wife.	Farve, <i>c.</i> , colour.
Veninde, a female friend.	hvid, white.
falde, to call.	sort, black.
faldes, to be called.	broget, variegated, coloured.
nordisf, northern.	plettet, speckled, spotted.
Torden, <i>c.</i> , thunder.	stribet, striped.
troe, to believe.	o. s. v., and so on.
fremkomme, to come forth, proceed.	Sjælesygd, <i>c.</i> , weariness, ennui.
naar, when.	estte, often.
kjøre, to drive (about).	opstaae, to arise.
Buf, goat.	mange, many.
forspændt, yoked to.	faa, few.
Sky, <i>c.</i> , cloud.	Fornielse, pleasure.
Guld, <i>n.</i> , gold.	

On Apposition.

By which the preceding notion expressed by a substantive or noun is more fully defined. Examples:

Tilboielighed til Spil, en Frugt af Gjerrighed og Kjedsommelighed, har kun Plads i et tomt Hoved. Ganges, en af de største Floder i Asien; udgyder sig i Havet, efterat den har gjennemløbet en Streækning af mere, end femhundrede Mile. Pompeius, en anseet Rømer, havde i sin yngre Alder i fuldt Maal erhvervet sig Magt og Berømmelse. Epaminondas havde Lysis, en Tarentiner, til Lærer i Philosophi. Meget blev regnet Pausanias, Lacedæmoniernes Konge, til Forbrydelse. Man spurgte Thales, en af Oldtidens syv Wise, Hvad der var det Sværeste og det Letteste i Verden? Han svarede: "Det første er, at kjende sig selv, og det sidste, at give Andre et godt Raad."

FURTHER REMARKS ON DECLINING SUBSTANTIVES.

It has been stated before (p. 6) that the *genitive* is expressed by adding simply *s* to the subst.; — that the plural is formed in *e* or *r*, e. g. Konge, *king*, en Konges, *a king's* or *of a king*; in like manner this *s* of the Gen. is appended to the *definite article* (which latter is *affixed* and *not prefixed* to its subst.) e. g. Kongen, *the king*, Kongenes, *of the king*; so in plur. (*ne*), as: Kongerne, *the kings*, Kongernes, *of the kings*. (Comp. Rask's Gramm., p. 16.)

Tilboielighed, *c.*, inclination, propensity.
Spil, *n.*, game.
Frugt, *o.*, fruit.
Gjerrighed, *c.*, greediness, avarice.
Kjedsommelighed, *c.*, weariness.
kun, only.
Plads, *c.*, room.
tom, empty.
Hoved, *n.*, head.
udgude sig, to empty itself, dis-embogue.
estrat, after.
gjennemløbe, to run through, pass.
Streækning, *c.*, distance.
femhundrede, five hundred.
Mile, *c.*, mile.
anseet, looked up to, respected.
ung (yngre, yngst), young.

Alder, *c.*, age.
i fuldt Maal, (lit.) in *full measure*,
i. e. amply.
erhverve sig, to acquire.
Magt, *c.*, power.
Berømmelse, *c.*, fame, renown.
Lærer, *c.*, teacher, instructor.
regne, (lit.) to reckon, i. e. attribute to.
Forbrydelse, *c.*, crime.
spørge, to ask.
Oleit, *c.*, antiquity, ancient times.
en Viis, a wise (*man*), a sage.
svær, difficult.
let, easy.
Verden, *c.*, world.
svare, to answer, reply.
Raad, *n.*, advice, councl.

Practical examples on Declensions will be found throughout the course of the *subsequent readings*, where the Subst. is employed in connexion with adjectives and other parts of speech.

On Adjectives.

In the *neuter* a *t* is appended to the simple form of the Adj., e. g. *god* (*m. f.*), *good*, *godt* (*n.*). But the Adjective has a *definite* and *indefinite* form; the *definite* has *e* appended in all genders, *sing.* and *plur.*, e. g. *den gode*, *det godt*; the *indefinite* article does not influence the original form, thus: *en god Mand*, *a good man*; *et godt Barn*, *a good child*. (Comp. Rask, p. 26.)

Et sorgeligt og lærerigt Eksempel. En vis barnagtig Ensfoldighed. En lang, snæver Dal. Et firsindsthyve God høit Taarn. I Slottet er en haldsemitsindsthyve God lang, tredindsthyve God bred og syretthyve God hoi Sal. De stode ved Bredden af den brede, dybe, ræsende Flod. Ved Indgangen til en uigjennemtrængelig, ældgammel Egeskov. Hans sunde, munstre Alder var den fortjente Lon for en arbeidsom og maadeholden Ungdom.

Denne samvittighedsfulde Person. Denne Kone er barnfødt i Lyon. Eblerne og Værerne være meget gode i Nar.

sorgelig, sorrowful, sad.	ræsende, raging, roaring.
lærerig, instructive.	Fjeld, c., river.
Eksempel, n., example.	Indgang, c., entry.
en vis, c., et vis, n., a certain (person or thing).	uigjennemtrængelig, impenetrable.
barnagtig, childish, childlike.	ældgammel, very old.
Ensfoldighed, c., simplicity.	Egeskov, c., oak-wood.
snæver, narrow.	sund, sound, healthy.
Dal, c., dale, valley.	munter, cheerful, serene.
firsindsthyve, eighty.	fortjent, deserved.
God, c., foot.	Lon, c., reward.
Taarn, n., tower.	arbeidsom, industrious, laborious.
Slet, n., castle.	maadeholden, moderate, temperate
halvfemsindsthyve, ninety.	Ungdom, c., youth.
tredindsthyve, sixty.	Samvittighedsfuld, conscientious.
bred, broad, wide.	barnfødt, born, brought up
syretthyve, forty.	i, in.
Sal, c., a hall (saloon).	Æble, n., apple.
dyb, deep.	Værte, c., pear.
	i Nar, this year.

Disse Born ere flittige. Dette Svar er ikke bestemt. De christelige Religion har seiret over de fleste gamle Religioner. Alle Breve, han sender mig, ere frankerte. Hvilke fortryllende Toner! Denne fortryllende Stemme. Disse fortryllende Toner. Han fjender blot Legemets ydre, men ikke dets indre Dæle. Giv mig først, men ikke salt Vand.

Disse Grundsetninger ere meget almindelige. Hine Fortællinger ere bogstavelige. Han læser ofte moraliske Bøger. De frie Kunster blomstre iblandt dem. Vi tale om den engelske Høimodighed, om den franske Livlighed, om den hyske Rætskaffenhed, om den russiske Tapperhed og om den svanske Alvor, om den svenske Gjæstfrihed og den danske Beskedenhed.

Duerne ere meget frygtsomme. Der gives ingen tommere Hoveder, end de, der ere fulde af deres Fortjenester. Vel op i das og Examind das, to Thebanere, gjorde deres Fædreland meget berømt; begge viste sig som meget tappre, floge og stormodige Mænd. Myren er et flittigt Dyr, og en Myretue kan sammenlignes med en folkerig Stad, hvor den

Barn, n. (pl. Barn), child.	Livlighed, c., liveliness.
flittig, diligent, industrious.	Retslaffenhed, c., honesty.
Svar, n., answer.	Tapperhed, c., valour, bravery.
bestemt, definite.	Alvor, c., earnest, seriousness.
seire, to carry the victory, vanquish.	Gjæstfrihed, c., hospitality.
de fleste, most, or, the greater part.	Beskedenhed, c., modesty.
gammel, old.	frygtful, fearful.
Brev, n., letter.	Fortjeneste, c., merit.
frankerte, postpaid, free.	Fædreland, n., country, father-land.
fortrylle, to charm, enchant.	berømt, renowned, famous.
Stemme, c., voice.	begge, both.
Legeme, n., body.	vise sig, to show itself.
salt Vand, salt or sea-water.	tapper, brave.
Grundsetning, c., principle.	leg, prudent.
almindelig, general.	størmedig, generous.
Fortælling, c., narrative, tale,	Myre, c., ant.
story.	flittig, industrious.
bogstavelig, literal.	Myretue, c., ant's hill.
Bog, c., book.	sammenligne, to compare.
blomstre, to flourish.	folkerig, populous.
Høimodighed, c., generosity.	Stad, c., city, town.

travle Mængde bestandigt vanderer frem og tilbage. Et kurgus sagde til Spartanerne: „Ville i bestandigen være frie og agtede, — varer bestandigen fattige, og gaaer aldrig ud paa Trobringer.“

Vi beundre ofte hos et Menneske hans ringere Egenstaber, medens vi ikke bemærke dem, der fortjene vor største Agtelse. Lykken gjor sædvanligt Menneskene hovmodige, Ulykken gjor dem vase.

Et trofast Menneske forlader ikke sin uhyggelige Ven i Noden. De herlige Ruiner af Palmyra og Heliopolis ere de største Mærkværdigheder i Afien. Nær ved Staden Roma stod det gamle Theben. Jorden der omkring er ligesom besaaet med en Mængde sonderbrudte Soiler og Billedstøtter af en uhyre Størrelse.

Examples on the Adjective preceded by a noun in the *Genitive*, when the definite art. before the Adjective is *dropt*.

Menneskets skjonneste Lykke. Mit og min Broders indeligste Ønske. Min Vens fjerreste Beskæftigelse. I Skovens dybeste Morke nedskænede i Midnattens hellige Stil-

travl, busy.	Mærkværdighed, c., curiosity, wonder.
Mængde, c., multitude, crowd.	nær ved, near, close by.
bestandigt, always, constantly.	staae, to stand.
vandre frem og tilbage, to walk up and down.	Jorden der omkring, the ground about (this place).
agte, to esteem.	ligesom, as it were, as if.
fattig, poor, indigent.	sonderbrudt, broken in pieces.
Trobring, c., conquest.	Seile, c., column.
beundre, to wonder at, admire.	Billedstøtte, c., statue, image.
øste, osten.	uhyre, enormous, huge.
hos, at, on, about.	Sterrelse, c., greatness, magnitude.
ringe, slight.	inderlig, inmost, hearty.
Egenstab, c., quality.	Ønske, n., wish.
medens, whilst.	fjer, dear.
ikke bemærke, to leave unnoticed.	Beskæftigelse, c., occupation.
Agtelle, c., esteem.	Skov, c., forest, wood.
sædvanligt, usually.	Mørke, n., dark, darkness.
bevædig, haughty.	nedskænke sig, to descend, settle upon.
Ulykke, c., misfortune.	Midnat, c., midnight.
viiis, wise.	Hellig, holy.
trofast, faithful.	
forlade, to forsake.	
Ned, c., need, distress.	

hed Sovnen sig paa den trætte Vandres Hine. Himmelens yndige Blaa og Blomsternes herlige Farvespil hæver Digerrens beundrende Sjæl til Sang. Dig, Føraarets milde Skaber, stammer min Tunge den gladeste Tat.

On the comparison of Adjectives.

The Comparative degree has *ere* and the Superlative *est* appended to the Positive. (For further rules, exceptions and irregular formations see Rask Gramm., p. 29.)

Du har viist større Velgjerninger imod mig, end inod min Broder. Vi agte Retskaffenheten højere, end Rigdommen. Det romerske Rige var større, end det macedoniske. Italien er mindre, end Tydskland. Spartanerne vare tapprere, og Athenierne mere dannede, end de øvrige Græker. Africa er rigere paa Dyr, end paa Korn. Jo lærdere Nogen er, desto beslednere er han. Jo driftigere Nogen er, desto mere elsker han Haren. Jo heftigere Smiderne ere, desto fortære ere de sædvæuligen. Europa er mindre end Asien, Danmark er frugtbarere end Sverrig, Rusland koldere end Ungarn, Italien varmere end Tydskland. Luften er firsindsttyve Gange.

Stilhed, *c.*, silence.
Sovn, *c.*, sleep, slumber.
træt, tired, fatigued.
Øje, *n.*, eye.
yndig, lovely.
det Blaa, blue (colour).
herlig, splendid.
Farvespil, *n.*, iridescence.
beundre, to admire.
Sjæl, *c.*, soul.
Sang, *c.*, song.
Føraat, *n.*, spring.
stamme, to stammer, lisp.
Tunge, *c.*, tongue.
glad, cheerful, merry.
Tat, *c.*, thank.
vise, to show.
imod mig, towards me.
Retskaffenhed, *c.*, honesty, integrity.

Rigdom, *c.*, riches, wealth.
Rige, *n.*, empire.
liden (mindre, mindst), small, little.
dannet, cultivated.
de øvrige, the others.
en Græfer, a Greek.
rig, rich.
paa, on upon, in.
Dyr, *n.*, an animal.
Korn, *n.*, corn, grain.
lærd, learned.
Nogen, some one, some body.
besleden, modest.
driftig, bold.
Hare, *c.*, danger.
Sverrig, *n.*, Sweden.
Tydskland, *n.*, Germany.
firsindsttyve Gange, eighty times.

lettere end Bandet. Lyset er hurtigere end Lyden; deraf kommer det, at man allerede seer Lynilden, forend man endnu hører Estraldet. Jo høiere Solen staaer, desto mindre ere Skyggerne. Jo lykkeligere Nogen er, desto flere Misundere har han.

Den varmeste Dag. Det helligste Sted. De skjønneste Fugle i den smukkeste Egn. De lykkeligste Dage. De frygtelige Tilselde. De lerdeste Mand. Spanierne have den største Modbydelighed for Landlivet og foretrække de smudsigste Stæder for de yndigste Landsbyer. I England tilfaldes Arven altid de ældste Sønner. Europa er den mindste, men mest oplyste Verdensdeel. M ethusalem var det ældste Menneske. England har den bekvemmeste og fordeelagtigste Beliggenhed for Handelen; det har tillige de skjønneste og sikreste Havne.

Jernet er tungt, Ølyet er tungere, Platina er det tungeste Metal. Hr. N. er rigere en vi; han er den rigeste blandt vore Medborgere; men vi ere mere tilfredse end han. Rusland og China ere de største Riger. Philip, Konge i Macedonien, var en stor Mand, men Alexander, hans Søn, var endnu større. I Samtalens Hede henrives man

Band, *n.*, water.

Lys, *n.*, light.

hurtig, swift.

Lyd, *c.*, sound.

deraf, hence.

Lynild, *c.*, lightning.

Estrad, *n.*, thunder, thunder clap.

Sol, *c.*, sun.

Skygge, *c.*, shade, shadow.

Misunder, *c.*, a hater, envier.

varm, warm, hot.

Fugl, *c.*, bird.

Egn, *c.*, spot, country, place.

frygtelig, fearful.

Tilselde, *n.*, accident.

Modbydelighed, *c.*, reluctance, aversion.

før, før, against.

Landliv, *n.*, country-life.

foretrække, to prefer.

yndig, pleasant, charming.

Landsby, *c.*, a country-town or village.

tilfaldet, to come to one's share, i. e. to come in for (property).

Arv, *c.*, inheritance, landed property.

gammel (ældre, ældst), old.

oplyst, enlightened.

Verdensdeel, *c.*, part of the world bekvem, convenient.

fordeelagtig, advantageous.

Beliggenhed, *c.*, situation.

Havn, *c.*, harbour.

Jern, *n.*, iron.

Medborger, *c.*, fellow-citizen.

Konge i Macedonien, king of Macedonia.

Samtale, *c.*, a conversation, dialogue.

Hede, *c.*, heat.

man hentives, one is swayed away.

undertiden mere, end man ønsker. Den Fattige i sin Hytte lever ofte mere tilfreds, end man troer. Det er bedre, at være fattig, end at være uvidende.

Hesten er stor, Kamelen større, Elephanten størst. De ældste Venner ere de bedste. Tonebidningere af Mozart og Weber ere maaske de skønneste, den nyere Musik har frembragt. Drako's Love vare altfor strenge. Mange af Pompeii Bedrifter vare mere glimrende end store.

Examples on the government of Adjectives.

The difference of *idiom* in the two languages has been pointed out in *Italics*, e. g. guilty *of*; *syldig i* (*lit.*) *in &c.*

Han bliver ikke tjed af Arbeide. Vi ere hyndige i dette Sprog. Jeg kommer mit Øste ihu. Han har gjort sig syldig i Tyveri. Det Menneske, som er sig det Gode bevidst, nyder den Sjælro, der flyer Den, der er sig det Onde bevidst. De romerske Consuler formanede ofte deres Soldater, de skulle komme deres forrige Tapperhed ihu og ikke glemme deres Forsædres Bedrifter. Hørglem ikke det Forbigangne og tænk paa det Tilkommende.

Gode Forældre ere deres Børn, og gode Børn deres Forældre dyrebare. Vinteren er for mange Mennesker behagelig, men for mange ogsaa ubehagelig og besværlig. Døden ligner Sovnen. Døden er os ofte nærmere end vi

uvidende, ignorant.

Hest, *c.*, horse.

Tonebidning, *c.*, musical composition.

frembringe, to produce.

Lov, *c.*, law.

Bedrift, *c.*, deed, action.

glimrende, shining, brilliant.

forsjene, to deserve.

tjed, tired, weary *of*.

hyndig *i*, acquainted *with*.

komme *ihu*, to be mindful *of*.

syldig *i*, guilty *of*.

Tyveri, *n.*, theft, robbery.

nyde, to make use *of*, enjoy.

Sjælro, *c.*, tranquillity of mind, or soul.

flye, to fly *from*.

formane, to admonish.

forbigangen, the past.

tænke paa, to be mindful or think *of*.

det Tilkommende, what is to come, the future.

dyrebar, dear *to* (parents).

behagelig, pleasant *to*.

ubehagelig, unpleasant.

besværlig, troublesome *to*.

ligne, to resemble.

nær, near.

troe. Simple Spiser ere mest tjenlige for Mennesket. Det var Scipio meget om at gjøre, at spille den anden puniske Krig over til Afrika. Tal aldrig Andet, end Det, der passer til Lid og Omstændigheder. Intet er for Mennesket behageligere, end en god Samvittighed. Bøfke Maend søger at gavne, ikke blot dem selv, men ogsaa deres Barn, Slægtninge, Venner og Staten.

On the numerals.

See Rask's Danish-English Grammar (p. 35—, 37).

R E M A R K S.

- 1) The Danish and Norwegian numerals agree from *one* to *forty*.
- 2) From *fifty* to *ninety* they differ (as regards the *decimals*), thus:

Danish.	Norwegian.*)
50 halvtredtsindstyve	femti
60 tredtsindstyve	serti
70 halvsjersindstyve	sytte
80 firtsindstyve	aatteti
90 halvsjemsindstyve	nittie.

The abbreviated form in Danish for the above decimal notions from 50 to 90 is: halvtres, tres, halvsjers, fir, halvsems, when used as absolute numerical notions, without being followed by a noun substantive.

The orthography slightly differs in some cases f. i. tresindstyve for tredtsindstyve &c.

Den peloponnesiske Krig varede næsten i otte og tyve Åar. Den begyndte i Året 431 for Christi Fodiel, og endtes i Året 404. Fire Åar efter denne Krig blev Sokrates dræbt i Athen. Tiberius kom til Regeringen

simple, simple.

være en at gjøre, to be a matter
of consequence for (any body).

at spille over til, (*lit. to play over*),
i. e. to change the scene of war.

pasze til; to be suitable or be-
fitting.

Samvittighed, c., conscience.

gavne, to be useful, or of use
to, to profit.

en Slægtning, a relative, kinsman.

Stat, c., the state.
endes, to finish.
dæbte, to kill.

*) Resembling the Swedish femtio, sertie, sjutte, åttatie, nittie.

sjorten Aar efter Christi Fødsel. Han regerede i syv og tyve Aar; han døde altsaa i Aaret 41 efter Christi Fødsel. I Aaret 476 gif det romerske Rige til Grunde. Herpaa heriske Ædoacer i sytten Aar i Italien. I Aaret 493 gjorde Theodorich, Østgothernes Konge, Ende paa hans Rige og Liv. I Aaret 526 døde Theodorich, der havde levet i eet og halvtredsfindstyve Aar og i tre og tredive Aar regeret over Italien. — En geographisk eller tydsk Müll indeholder 23,664 Fod.

Staden Babylon havde fire Sider og omfattede fire hundrede og firsindstyve Stadier eller tredsfindstyve romerske eller femten tydsk Mile. Paa hver Side af Staden vare sem og tyve Porte af Malm. I det Hele havde Babylon altsaa hundrede Porte. Murene, byggede af Muursteen, vare tohundrede Allen eller firehundrede Fod høje og halvtredsfindstyve Allen eller hundrede Fod brede. Paa Murene vare i forskjellige Mellemrum byggede tohundrede og halvtredsfindstyve Taarne, af hvilke ethvert var ti Fod høiere, end Muren. Pyramiden af Cheops, Konge i Egypten, var ottehundrede Fod høi, ogsaa var enhver af de fire Sider forneden ottehundrede Fod bred.

Den første puniske Krig varede i fire og tyve Aar, den anden i sytten Aar, og den tredie i tre Aar. I det første Aar af den sem og halvfemtredsfindstyvende Olympiade eller firehundrede Aar før Christi Fødsel blev Sokrates dræbt i Athen. — Ludvig Philip I., de Franskes Konge, blev født den 6. October 1773 og tiltraadte Regjeringen den 9. August 1830. Den nuværende Storsultan Abd-el-Medschid blev født den 22. April 1823 og tiltraadte Regjeringen den 1. Juli 1839; den 11. Juli i samme Aar

døe, to die.	forskjellig, different, various.
omfatte, to encompass, comprise.	Mellemrum, n., place between,
Stad, c., city, town.	interval.
Port, c., gate.	forneden, beneath, below.
Malm, n., brass.	vare, to last.
Muur, c., wall.	føde, to give birth, to bear.
Muursteen, c., brick.	tiltræde, to enter upon.

blev han høitideligen omgjordet med Muhammeds Sværd. —
Hvad skrive vi idag? — Den 6. Mars.

Examples on the indefinite numerals.

Hør Meget! Tal Lidet! Lær ikke mange Ting paa en gang, men Meget (af een Ting). En Mand af mere, end almindelig Duelighed, siger Wieland: har endnu Nok at gjøre med at forbedre sig selv. Der gives flere Bøger i Verden, end der gives Læsere. Gives der noget Elsømme, end Bevidstheden om sin Plights Oprydelse? For nogle Dage siden fik jeg Brev fra min Ven; han skriver mig Meget om de Mennesker, han omgaaes med. Alt under Solen er underkastet Forandring. Alt kommer an paa Tid og Omstændigheder.

Han kunde have erhvervet sig flere (o: en større Deel) Kundskaber, dersom han havde anvendt sin Tid bedre. Han kunde have erhvervet sig flere (forskjellige) Kundskaber, dersom han havde været flittig. Raar der gives Mennesker, som ere utaknemmelige, saa gives der paa den anden Side ogsaa mange, der ikke ere det. For saa Var siden hjendte man endnu slet Intet til denne Methode.

Der er i Var kun saa Druer; der vilde have været endnu farre, dersom det ikke en Tid havde været saa smukt Veir. Der gives saa Læerde, der ere saa beskedne som han. Er der noget Nyt i Avisen? Hvor mange Mennesker have ikke, ligesom Planterne, blot vegeteret paa Jorden! Der gives Intet, som Menneskene misunde mere, end Lykvens Yndlinger,

høitidelig, solemn.

omgjorde, to gird.

Sværd, *n.*, sword.

tale, to speak.

Duelighed, *c.*, capacity, skill.

Bevidsthed, *c.*, consciousness.

Pilst, *c.*, duty.

Oprydelse, *c.*, performance.

underkaste, to subject to.

Kundskab, *c.*, knowledge.

utaknemmelig, ungrateful.

paa den anden Side, on the other hand.

at hjende Noget til en Ting, to know something of a matter.

True, *c.*, grape.

der er, here is.

Avis, *c.*, news-paper.

Plante, *c.*, plant.

Yndling, favourite.

og som dog allermindst fortjene, at misundes. Man finder ofte mere Land i smaa Bærter, end i store Holianter. Man seer undertiden flere Regnbuer til een og samme Tid.

Promiscuous examples on definite and indefinite numerals.

Hvad er Klokkens? — Den er omtrent syv Minutter over et Quarter til et. Om to Timer ville vi spise til Middag, og Klokkens halv fem tage vi til M., hvor vi omtrent kunne være tre Quarter til syv; thi vi ville uden Tvivl være to, eller tre Timer underveis. Her er alle mine Penge, jeg har ingen flere. Peter den Förste stod hver Morgen regelmæssig op Klokkens fire; Klokkens fem bragte man ham en lille Frokost, og Klokkens elleve spiste han til Middag; om Aftenen spiste han slet Intet og gik tidlig til Sengs. Hvor har De været i hele denne Uge? — Jeg har inorges ikke været ude; jeg har havt Greunmede hos mig hele denne Maaned.

Jorden er halvanden Million Gange mindre, end Solen, og tyve Millionser Mile borte fra den. Jorden har femtusinde og firehundrede tydske Mile i Ømfredets. Hvo som altsaa vilde reise i lige Linie een Gang om hele Jorden og tilbagelagde hver Dag fem Mile, vilde bruge eftusinde og firehundstyve Dage; det udgjør næsten tre Aar. Jorden har ogsaa en dobbelt Bevægelse. For det første dreier den sig i een Dag, det vil sige, i fire og tyve Timer, een Gang heelt omkring. Af denne Ømdreining fremkommer Dag og Nat, Morgen og Aften, Middag og Midnat. Den anden Bevægelse af Jorden er den omkring Solen, hvilken den tilende-

Land, *c.*, spirit, intellect, wit.
Regnbue, *c.*, rainbow.
Tvivl, *c.*, doubt.
underveis, on the road.
Frokost, *c.*, breakfast.
til Sengs, to bed.
være ude, to be out.
borte, distant.

fra den, from it.

Ømfredsb, *c.*, circumference.
tilbagelægge, to accomplish.
udgjøre, to amount to.
dobbelt, double.
Bevægelse, *c.*, motion.
det vil sige, that is to say.
Ømdreining, *c.*, revolution.
tilendekring, to bring to a close,
accomplish.

bringer i trehundrede og fem og tredtsindstyve Dage, fem Timer, otte og syvgetyve Minutter og otte og syvgetyve Secunder eller i et Aar. Den næsten fredssformige Bane, som den her gennemløber, er hundrede og tredive Millioner Mile lang. I enhver Secund gennemløber den fire Mile af samme, altsaa i hver Minut tohundrede og syvgetyve Mile. — Maanen, som bevæger sig omkring vor Jord, falbes ikke, som denne, en Planet, men en Biplanet eller Drabant. Ogaa andre Planeter have deres Biplaneter eller Maaner. Jupiter har fire, Saturn syv, og Uranus sex Maaner. Solen selv overgaer samtlige Planeter og Maaner i Størrelse fem-hundrede og halvtredsindstyve Gange. Var den huul, og hvævede Jorden i dens Midte, saa funde Maanen, der dog er halvtredsindstyvetusinde Mile fra Jorden, tilbagelægge sit Eob omkring Jorden, uden at berøre Solens yderste Rand; ja den vilde endnu være sex og syvgetyvetusinde Mile fra den.

On the Pronouns.

1. Personal pronouns.

The *personal pronoun* has, properly speaking, *two cases only*, viz. the *Nom. case* and the *Objective* (i. e. *Acc.*) *case*, thus:

Singular.

1 st pers.	2 ^d pers.	3 ^d pers.
Nom. jeg, I.	du, thou.	
Acc. mig, me.	dig, thee.	
Masc.	Fem.	Neut.
Nom. han, he.	hun, she.	det, it.
Acc. ham, him.	hende, her.	det, it.

Plural.

Nom. vi, we.	3 ^d , you.	de, they.
Acc. os, us.	Øder, you.	dem, they.

De, Dem (if written with a capital initial) represent the English *Nom.* and *Acc.* *you* (both addressing *one person or several persons*). Comp. Rask's Gramm., p. 30.)

fredsformig, circular.

Bane, e., orbit.

gennemløbe, to run through, pass.

Biplanet, e., secondary planet.

Drabant, e., satellite.

overgaae, to exceed.

fra, distant from.

Jeg læser. Han tilgiver mig. Vi strive. Man har givet os et godt Raad. Han vil ledsage os. Han ligner Dig. Man roser Dig. Man agter Eder. Hun synger. De (Børnene) lege. Jeg skrev ham til. Han reciterede et Digt for hende. Man har fortalt dem en Fabel. Du hjælper ham. Vi beundre hende.

Jeg løber. Du springer. Han flyver. Hun gaaer. Det (Barnet) græder. Vi høre. I læse. De komme. De kommer. Hun kommer. Man forfolger ham. Man forfolger hende. Man forfolger dem. Jeg skal forklare Dig det. I ville blive os troe. Jeg har Meget at takke Dig for. Jeg er Eder forpligtet. Han spurgte hende, og hun svarede ham.

Tænker Du paa mig? Vil Du reise bort uden os? Dette er en Lykke for ham og hende. Dette er en stor Ulykke for dem. Er Brevet til Eder, eller til mig? I ville sørge for os. Hvo har været der? Du, eller hun? Have I gjort det, eller have de gjort det? Jeg vil fortælle det til Eder og Dem. Man vil bede Dem og Deres Broder. Man vil tjene Eder og Dem.

Hvo har sagt det? — Han selv. Keiserinde Catharina af Rusland skrev mange Breve selv; Voltaire og Gyrfsten af Ligne havde flere, som hun selv havde skrevet. Hvorsedes har lille August a det? er hun endnu saa overgivne? Elephanten er det største af de firsiddede Dyr; den betjener sig af sin Snabel som af en Haand.

läse, to read.	have at talke for, to owe, to have to thank for.
tilgive, to forgive.	forpligtet, obliged.
strive, to write.	spørge, to ask.
ledsage, to accompany.	tænke paa Gn, to think of one.
lign, to resemble.	reise bort, to set out (or a journey).
rose, to praise.	uden, without.
agte, to esteem.	før, for.
syngle, to sing.	til, to, at.
lege, to play.	gjøre, to do.
recitere, to say by heart or recite.	tjene, to serve.
Digt, n., poem.	hvorsedes har Du det? how are you?
fortælle, to relate.	overgivne, frolicksome.
hjælpe, to know.	firsiddet, four-footed.
beundre, to admire.	betjene sig af, to make use of a thing.
græde, to weep.	
forfolge, to pursue.	
forklare, to declare.	

On the reflexive or reciprocal pronouns.

Selv (self) is often employed in Danish, added to the Acc. of the personal pronouns, e. g. *mig selv*, *os selv* &c. (See Rask's Gramm. p. 31.)

Naar en Discipel ikke gjør sig Umage, saa vil han aldrig kunne gjøre Fremskridt. Hvorledes befinder De Dem? Jeg har forkjølet mig. Sæt Dem ved Siden af mig. Om et Menneske, som kun elsker sig selv, holder sig selv for bedre, end Andre, og taler høst fun om sig selv, siger man, at han har megen Egenkærslighed. Man begaær hundrede Feil, naar man giver mere Agt paa Andre, end paa sig selv.

De gave hinanden Haanden. Elske de hinanden? Det er en Hornsielse, at see to Brødre, der elsker hinanden; men det er en endnu langt større Hornsielse, at see to Venner, der elsker hinanden oprigtigt og ere hinanden hengivne af ganse Hjerte. Hvor modatte end vore Meninger ere, saa ville vi dog ikke have hinanden. Lasten fortjener at hedes for sin egen Skyld.

On the possessive pronouns.

Sing. min (m. & f.),	mit (n.),	pl. mine, my.
din,	dit,	dine, thy.
sin *),	sit,	sine, his, her, it's.
Plur. vor,	vort,	vore, our.
jer **),	jert,	jere, your.
sin,	sit,	sine, their.

Discipel, c., pupil, disciple.	hengiven, to be given, i. e. attached, devoted to.
gjøre sig Umage, to take pains.	af ganse Hjerte, with all one's heart.
gjøre Fremskridt, to make progress.	modsat, opposed, at variance.
forkjøle sig, to take a cold.	hate, to hate.
ved Siden af, by the side of.	for sin egen Skyld, for it's own sake.
Egenkærslighed, self-love.	
give Agt, to take heed, pay attention.	

*) Prop. *sin* &c. is a *reciprocal* pron. (his &c. *own*); but *hans* (*his*), *hendes* (*her*) are used when not conveying the notion *own*.

**) Obsolete, instead of which *eders* is used and still more frequently *Deres* (comp. Rask's Gr. p. 32); the neuter, 3^d pers. is supplied by *den*, *det* (gen. *dens*, *detis*), pl. *de* (gen. *deters*).

Din Broders og Din Søsters Breve ere meget interessante. Min Søster fortjener sine Forældres Kjærlighed og alle sine Bekjendtes Agtelse. Hendes Beskedenhed gjor, at selv de mest Skinfyge tilgivne hende hendes Talenter, og at Misundelsen næsten altid skaaner hende. Hendes Kundskaber gjør hennes Fortræffelige Egenskaber, saa vi ser hun ingen funkslet Beskedenhed. Bore og vor Correspondents Breve ere gaaede tabte. Hverken Dere's eller min Ven's Reisetoi er kommet.

Baronen var der med sin Son og sin yngste Datter. Moderen elster sine Born. Forældrene elste deres Born. Rømerne forjoge Tarquinius med hans Gemalinde og Born fra Rom. Athenienserne viste sig ofte utaknemmelige imod deres mest fortjente Borgere. A grippina blev dræbt af sin Son Nero, som allerede havde dræbt sin Broder og sin Gemalinde, og siden ogsaa dræbte sin Læser Seneca. Nogle Mennesker sælge deres Samvittighed for Venge.

Jeg holder meget af vor Frugthave; dens Grønne er saa frisk, dens Skygger ere saa behagelige, dens Frugt er ligeledes fortreffelig. Pesten er en meget almindelig Sygdom i Orienten; man hænder dens Virkninger, men ikke dens Oprindelse; der gives nogle Midler derimod; men deres Virkning er som oftest uvis. Vi have boet i Constantinopel, men vi hænde endnu ikke alle dets Gader. En stor Deel af dets

en Bekjendt, an acquaintance.
Agtelse, *c.*, esteem.
Beskedenhed, *c.*, modesty.
Skinfyg, jealous.
Misundelse, *c.*, envy.
skaane, to save; spare.
Kundskab, *c.*, knowledge.
Egenskab, *c.*, quality.
vise, to show, display.
funklet, affected, artificial.
gaae tabt, to go or be lost.
Reisetoi, *n.*, baggage, luggage.
komme, to come, arrive.
forjage, to chase away.
Gemalinde, *c.*, wife, spouse.
vise sig, to show oneself, behave.

utaknemmelig, ungrateful.
fortjent, deserving, meritorious.
sælge, so sell.
holde meget af, to like, to be
very fond of.
Frugthave, *c.*, orchard.
det Grønne, the green, verdure.
Skygge, *c.*, shade.
behagelig, pleasant.
Frugt, *c.*, fruit.
Pest, *c.*, plague.
almindelig, general.
Sygdom, *c.*, disease.
Oprindelse, *c.*, origin, rise.
som oftest, very often.
boe, to dwell.

Innbryggete ere Gater. Enden nemmerer òg ikke rett inn i høste Deltagelset og sine frugtbare Deltagelser. Denne Havn er ikke også rummelig; men dens Gater ere mørke, innstige og ikke brede; dens Huie ere lave og brugte av Tre; Aldebrandt oppnute her hvært Åar sine Deltagelser og tilintetgjorte sine hele Kvartiere. — Det berrigen at spørge Ratten avsløster man den dens Hemmeligheter.

On the demonstrative and relative pronouns.

a) Demonstrative.

M. & F.	Neut.	M. & F.	Neut.
sinne den,	det,	denne,	dette,
(gen.) dens,	detis,	pl. dinne (these),	
plur. de,		hun or hin, hent (that),	
(gen.) deres (s. Rask's Gr. p. 33.)		pl. hine (those).	

b) Relative.

der (*who*) only in Nom. | without distinction of gender
sem Nom. and Objective | and number.

Man burde anvende Tagen og Ratten paa forskellig Maade: denne til Hvile og huin til Arbeide. Imellem Menneiske og Dyrne er det især den Forskjel, at disse ikkun ses ved deres Sandser, men hine ved deres Formus. Vi bor foretrække de alfor alvorlige Venner for de altior heftige; thi hine sige os øste Sandheden, medens disse næsten altid

Innbrygger, c., inhabitant.	ved at spørge, by means of asking
Umøvelse, c., the surrounding country.	or inquiring into. træppigen, frequently.
Havn, c., harbour.	aflekte, to entice from.
Rummelig, spacious.	Hemmelighed, c., a secret.
Smaevær, narrow.	burde, ought.
Brosætte, to pave.	paa forskellig Maade, in a different manner.
Lay, low.	Forskjel, c., difference.
Tre, n., wood.	lede, to lead, guide.
Aldebrand, c., conflagration.	Sands, c., sense.
Hvært Åar, every year.	Henvist, c., reason.
Deltagelse, c., destruction.	vi bor, we ought.
Tilintetgjøre, to destroy or lay waste.	Sandhed, truth.
Kvartier, n., quarter (of a town).	

fordolge den. Hvilkens af disse to Heste synes De bedst om? Denne her synes jeg bedre om, end den (hun) der; denne har en skjonnere Farve, en mere veldannede Hals og en lettere Gang. Dette lille Huus var mere efter vort Duske, end hūnt Slot der; vi vilde ligefaa gjerne beboe een Stue i hūnt, som mange Værelser i dette.

Der gives en Storhed, som overrasker. Den Følelse, som behersker dem, er over al Beskrivelse. Den Dame, De talte om, vil besøge os idag. Han stoler paa Ministerens Bistand, hvis Søster han har ægtet. Dette er den Kirke, hvis Taarn vi kunne see fra vort vindue. Dette er en Forholdsregel, hvis Folger ikke ere til at beregne. Den By, vi komme fra, er smukkere end den, hvori vi boe. Den By, hvis Indbyanere vare flygtede, lignede en Udløken. Han var en Engling, der besad alle de Egenskaber, der funde sigte ham hans Forældres Kærlighed. Det er en Mand, om hvem jeg har en meget god Mening. Det var en Høimodighed, om hvilken de intet Begreb havde. Det er den Ven, som jeg nylig spiste til Aften hos.

Den som ikke kan fortælle en Hemmelighed, kan ikke have sande Venner. De som ikke tale Sandheden, fortjene ingen Tiltro. Vi have ikke gode Meninger om dem, der tale ilde om Dem. Jeg vil forære denne Bog til Den, der vil være

fordolge, to conceal.	Kirke, c., church.
jeg synes godt om det, it pleases me well, I like.	By, c., city, town.
Farve, c., colour.	smuk, handsome.
veldannede, well made.	Indbyaner, c., inhabitant.
let, light, gentle.	flygte, to fly, take refuge.
bebet, to dwell, to inhabit.	ligne, to resemble.
Stue, c., room.	Udløken, c., desert.
Værelse, n., room.	sikte, to insure.
Storhed, c., greatness.	have, to have, entertain.
overraskte, to surprise.	nylig, of late, latterly.
Følelse, c., feeling.	fortælle, to keep (a secret).
Beskrivelse, c., description.	Hemmelighed, c., secret.
besøge, to visit.	Tiltro, c., trust, confidence.
stele paa Guds Bistand, to rely on any body's assistance.	tale ilde om En, to speak ill of one.
ægte, to marry, to take to wife.	forære, to present with a thing.

bringer i trehundrede og fem og tredfinsindstyve Dage, fem Timer, otte og syvgetyve Minutter og otte og syvgetyve Secunder eller i et Aar. Den næsten kredsformige Bane, som den her gjennemløber, er hundrede og tredive Millioner Mile lang. I enhver Secund gennemløber den fire Mile af samme, altsaa i hver Minut tohundrede og syvgetyve Mile. — Maanen, som beveger sig omkring vor Jord, faldes ikke, som denne, en Planet, men en Biplanet eller Drabant. Ogsaa andre Planeter have deres Biplaneter eller Maaner. Jupiter har fire, Saturn syv, og Uranus sex Maaner. Solen selv overgaer samtlige Planeter og Maaner i Storrelse fem-hundrede og halvtredfinsindstyve Gange. Var den haal, og hvævede Jorden i dens Midte, saa kunde Maanen, der dog er halvtredfinsindstyvetusinde Mile fra Jorden, tilbagelægge sit Øeb omkring Jorden, uden at børre Solens yderste Rand; ja den vilde endnu være sex og syvgetyvetusinde Mile fra den.

On the Pronouns.

1. Personal pronouns.

The personal pronoun has, properly speaking, two cases only, viz. the *Nom.* case and the *Objective* (i. e. *Acc.*) case, thus:

Singular.

1st pers.

Nom.	jeg, I.
Acc.	mig, me.

2^d pers.

du,	thou.
dig,	thee.

3^d pers.

Masc.

Nom.	han, he.
Acc.	ham, him.

Fem.

hun,	she.
hende,	her.

Neut.

det,	it.
dem,	they.

Plural.

Nom. vi, we.

Acc. os, us.

3, you.

Øder, you.

de, they.

dem, they.

De, Dem (if written with a capital initial) represent the English *Nom.* and *Acc.* *you* (both addressing one person or several persons. Comp. Rask's Gramm., p. 30.)

Kredsformig, circular.

Bane, c., orbit.

gjennemløbe, to run through, pass.

Biplanet, c., secondary planet.

Drabant, c., satellite.

overgaae, to exceed.

fra, distant from.

Jeg læser. Han tilgiver mig. Vi skrive. Man har givet os et godt Raad. Han vil ledsage os. Han signer Dig. Man roser Dig. Man agter Eder. Hun synger. De (Børnene) lege. Jeg skrev ham til. Han reciterede et Digt for hende. Man har fortalt dem en Fabel. Du kender ham. Vi beundre hende.

Jeg løber. Du springer. Han flører. Hun gaaer. Det (Barnet) græder. Vi høre. I læse. De komme. De kommer. Hun kommer. Man forfolger ham. Man forfolger hende. Man forfolger dem. Jeg skal forklare Dig det. I ville blive os troe. Jeg har Meget at tafte Dig for. Jeg er Eder forpligtet. Han spurgte hende, og hun svarede ham.

Tænker Du paa mig? Vil Du reise bort uden os? Dette er en Lykke for ham og hende. Dette er en stor Ulykke for dem. Er Brevet til Eder, eller til mig? I ville sørge for os. Hvo har været der? Du, eller hun? Have I gjort det, eller have de gjort det? Jeg vil fortælle det til Eder og Dem. Man vil bede Dem og Deres Broder. Man vil tjene Eder og Dem.

Hvo har sagt det? — Han selv. Keiserinde Catharina af Rusland skrev mange Breve selv; Voltaire og Thyrsten af Ligne havde flere, som hun selv havde skrevet. Hvornledes har lille Augusta det? er hun endnu saa overgiven? Elephanthen er det største af de firsiddede Tyr; den betjener sig af sin Snabel som af en Haand.

læse, to read.	have at talk for, to owe, to have
tilgive, to forgive.	to thank for.
skrive, to write.	forpligtet, obliged.
ledsage, to accompany.	spørge, to ask.
ligne, to resemble.	tænke paa (en), to think of one.
rose, to praise.	reise bort, to set out (or a journey).
agte, to esteem.	uden, without.
synge, to sing.	før, for.
lege, to play.	til, to, at.
recitere, to say by heart or recite.	gjøre, to do.
Digt, n., poem.	tjene, to serve.
fortælle, to relate.	hvornledes har Du det? how are
kjende, to know.	you?
beundre, to admire.	overgiven, frolicksome.
græde, to weep.	firsiddet, four-footed.
forfolge, to pursue.	betjene sig af, to make use of a
forklare, to declare.	thing.

On the reflexive or reciprocal pronouns.

Selv (self) is often employed in Danish, added to the Acc. of the personal pronouns, e. g. mig selv, os selv &c. (See Rask's Gramm. p. 31.)

Naar en Discipel ikke gjor sig Umage, saa vil han aldrig funne gjøre Fremstmidt. Hvorledes befinner De Dem? Jeg har forkjølet mig. Set Dem ved Siden af mig. Om et Mennefse, som kun elsker sig selv, holder sig selv for bedre, end Andre, og taler helst kun om sig selv, siger man, at han har megen Egenkærighed. Man begaær hundrede Feil, naar man giver mere Agt paa Andre, end paa sig selv.

De gave hinanden Haanden. Elke de hinanden? Det er en Fornøielse, at see to Brødre, der elste hinanden; men det er en endnu langt større Fornøielse, at see to Venner, der elste hinanden oprigtigt og ere hinanden hengivne af ganse Hjerte. Hver modsatte end vere Meninger ere, saa ville vi dog ikke have hinanden. Lasten fortjener at hedes for sin egen Skyld.

On the possessive pronouns.

Sing. min (m. & f.),	mit (n.),	pl. mine, my.
din,	dit,	dine, thy.
sin *),	sit,	sine, his, her, it's.
Plur. vor,	vort,	vore, our.
jer **),	jert,	jere, your.
sin,	sit,	sine, their.

Discipel, c., pupil, disciple.	hengiven, to be given, i. e. attached, devoted to.
gjøre sig Umage, to take pains.	af ganse Hjerte, with all one's heart.
gjøre Fremstmidt, to make progress.	medsat, opposed, at variance.
forkjøle sig, to take a cold.	bade, to hate.
ved Siden af, by the side of.	for sin egen Skyld, for it's own sake.
Egenkærighed, self-love.	
give Agt, to take heed, pay attention.	

*) Propr. sin &c. is a reciprocal pron. (his &c. own); but hans (his), hennes (her) are used when not conveying the notion own.

**) Obsolete, instead of which eders is used and still more frequently Deres (comp. Rask's Gr. p. 32); the neuter, 3^d pers. is supplied by den, det (gen. dens, dets), pl. de (gen. deres).

Din Broders og Din Søsters Breve ere meget interesa-
fante. Min Søster fortjener sine Forældres Kjærlighed og
alle sine Bekjendtes Agtelse. Hendes Beskedenhed gjor, at
selv de mest Skinfyge tilgivende hende hendes Talenter, og at
Misundelsen næsten altid skaaner hende. Hendes Kundskaber
gjøre hendes Lærere Vre. Naar man taler til hende om
hendes fortæffelige Egenskaber, saa viser hun ingen funkslet
Beskedenhed. Bore og vor Correspondents Breve ere gaaede
tabte. Hverken Deres eller min Vens Reisetoi er kommet.

Baronen var der med sin Son og sin yngste Datter.
Moderen elsker sine Børn. Forældrene elsker deres Børn.
Romerne forjoge Tarquinius med hans Gemalinde og
Børn fra Rom. Athenierne viste sig ofte utaknemmelige
imod deres mest fortjente Borgere. Agrippina blev dræbt
af sin Son Nero, som allerede havde dræbt sin Broder og
sin Gemalinde, og siden ogsaa dræbte sin Lærer Seneca.
Nogle Mennesker sælge deres Samvittighed for Penge.

Jeg holder meget af vor Frugthave; dens Gronne er saa
frist, dens Skygger ere saa behagelige, dens Frugt er ligeledes
fortæffelig. Pesten er en meget almindelig Sygdom i Orienten;
man fjender dens Virkninger, men ikke dens Oprindelse;
der gives nogle Midler derimod; men deres Virkning
er som oftest uvis. Vi have boet i Constantinopel, men vi
kjende endnu ikke alle dets Gader. En stor Deel af dets

en Bekjendt, an acquaintance.
Agtelse, *c.*, esteem.
Beskedenhet, *c.*, modesty.
Skinfyg, jealous.
Misundelse, *c.*, envy.
Slaane, to save; spare.
Kundskab, *c.*, knowledge.
Egenskab, *c.*, quality.
Vise, to show, display.
Funkslet, affected, artificial.
Gaae tabt, to go or be lost.
Reisetoi, *n.*, baggage, luggage.
Komme, to come, arrive.
Forjage, to chase away.
Gemalinde, *c.*, wife, spouse.
Vise sig, to show oneself, behave.

utaknemmelig, ungrateful.
forsjent, deserving, meritorious.
sælge, so sell.
holde meget af, to like, to be
very fond of.
Frugthave, *c.*, orchard.
det Gronne, the green, verdure.
Skygge, *c.*, shade.
behagelig, pleasant.
Frugt, *c.*, fruit.
Pest, *c.*, plague.
almindelig, general.
Sygdom, *c.*, disease.
Oprindelse, *c.*, origin, rise.
som oftest, very often.
boe, to dwell.

On the reflexive or reciprocal pronouns.

Selv (self) is often employed in Danish, added to the Acc. of the personal pronouns, e. g. *mig selv*, *os selv* &c. (See Rask's Gramm. p. 31.)

Naar en Discipel ikke gjør sig Umage, saa vil han aldrig kunne gjøre Fremstmidt. Hvorledes befinner De Dem? Jeg har forkjølet mig. Set Dem ved Siden af mig. Om et Menneske, som kun elsker sig selv, holder sig selv for bedre, end Andre, og taler helst kun om sig selv, siger man, at han har megen Egenkærslighed. Man begaær hundrede Feil, naar man giver mere Agt paa Andre, end paa sig selv.

De gave hinanden Haanden. Elske de hinanden? Det er en Hornøielse, at see to Brødre, der elske hinanden; men det er en endnu langt større Hornøielse, at see to Venner, der elske hinanden oprigtigt og ere hinanden hengivne af ganske Hjerte. Hvor modsatte end vore Meninger ere, saa ville vi dog ikke have hinanden. Lasten fortænker at hates for sin egen Skuld.

On the possessive pronouns.

Sing. <i>min</i> (m. & f.),	<i>mit</i> (n.),	pl. <i>mine, my.</i>
<i>din</i> ,	<i>dit</i> ,	<i>dine, thy.</i>
<i>sin</i> *),	<i>sit</i> ,	<i>sine, his, her, it's.</i>
Plur. <i>vo^r</i> ,	<i>vort</i> ,	<i>vore, our.</i>
<i>jer</i> **),	<i>jert</i> ,	<i>jere, your.</i>
<i>sin</i> ,	<i>sit</i> ,	<i>sine, their.</i>

Discipel, e., pupil, disciple.	<i>hengiven</i> , to be given, i. e. attached, devoted to.
gjøre sig Umage, to take pains.	af ganske Hjerte, with all one's heart.
gjøre Fremstmidt, to make progress.	medfat, opposed, at variance.
forkjøle sig, to take a cold.	hate, to hate.
ved Siden af, by the side of.	for sin egen Skuld, for it's own sake.
Egenkærslighed, self-love.	
give Agt, to take heed, pay attention.	

*) *Propri.* *sin* &c. is a *reciprocal* pron. (*his* &c. *own*); but *hans* (*his*), *hendes* (*her*) are used when not conveying the notion *own*.

**) Obsolete, instead of which *eders* is used and still more frequently *Deres* (comp. Rask's Gr. p. 32); the neuter, 3^d pers. is supplied by *den*, *det* (*gen.* *dens*, *det*), pl. *de* (*gen.* *dres*).

Din Broders og Din Søsters Breve ere meget interessante. Min Søster fortjener sine Forældres Kjærighed og alle sine Bekjendtes Agtelse. Hendes Beskedenhed gjor, at selv de mest Skinfyge tilgive hende hendes Talenter, og at Misundelsen næsten altid staarer hende. Hendes Kunstsababer gjore hendes Lærere Vre. Naar man taler til hende om hendes fortæflige Egenskaber, saa viser hun ingen funkslet Beskedenhed. Vore og vor Correspondents Breve ere gaaede tabte. Hverken Dere's eller min Mens Reisetoi er kommet.

Baronen var der med sin Son og sin yngste Datter. Moderen elster sine Børn. Forældrene elste deres Børn. Rømerne forjoge Tarcuinius med hans Gemalinde og Børn fra Rom. Athenierne viste sig ofte utaknemmelige imod deres mest fortjente Borgere. Agrippina blev dræbt af sin Son Nero, som allerede havde dræbt sin Broder og sin Gemalinde, og siden ogsaa dræbte sin Lærer Seneca. Nogle Mennesker følge deres Samvittighed for Venge.

Jeg holder meget af vor Frugthave; dens Gronne er saa frisk, dens Skygger ere saa behagelige, dens Frugt er ligeledes fortæfflig. Pesten er en meget almindelig Sygdom i Orienten; man hender dens Virkninger, men ikke dens Oprindelse; der gives nogle Midler derimod; men deres Virkning er som oftest uvis. Vi have boet i Constantinopel, men vi kendte endnu ikke alle dets Gader. En stor Deel af dets

en Bekjendt, an acquaintance.
Agtelse, *c.*, esteem.
Beskedenhed, *c.*, modesty.
Skinfyg, jealous.
Misundelse, *c.*, envy.
staane, to save; spare.
Kunstsabab, *c.*, knowledge.
Egenskab, *c.*, quality.
vise, to show, display.
funklet, affected, artificial.
gaae tabt, to go or be lost.
Reisetoi, *n.*, baggage, luggage.
komme, to come, arrive.
forjage, to chase away.
Gemalinde, *c.*, wife, spouse.
vise sig, to show oneself, behave.

utaknemmelig, ungrateful.
fortjent, deserving, meritorious.
følge, so sell.
holde meget af, to like, to be
very fond of.
Frugthave, *c.*, orchard.
det Gronne, the green, verdure.
Skygge, *c.*, shade.
behagelig, pleasant.
Frugt, *c.*, fruit.
Pest, *c.*, plague.
almindelig, general.
Sygdom, *c.*, disease.
Oprindelse, *c.*, origin, rise.
som oftest, very often.
boet, to dwell.

Indbyggere ere Græter. Staden udmaerker sig især ved sin sjonne Beliggenhed og sine frugtbare Omgivelser. Dens Havn er sikker og rummelig; men dens Gader ere snævre, smudsige og slet brolagte; dens Huse ere lave og byggede af Træ; Idebrande antrete her hvert Åar store Ødelæggelser og tilintetgøre ofte hele Dvarterer. — Ved hyppighen at spørge Naturen afsløker man den dens Hemmeligheder.

On the demonstrative and relative pronouns.

a) Demonstrative.

M. & F.	Neut.	M. & F.	Neut.
Sing. den,	det,	denne,	dette,
(gen.) dens,	detis,	pl. disse (these),	
plur. de,		hūn or hin,	hint (that),
(gen.) deres (s. Rask's Gr. p. 33.)		pl. hine (those).	

b) Relative.

der (*who*) only in *Nom.* { without distinction of gender
from *Nom.* and *Objective* { and number.

Man burde anvende Dagen og Natten paa forskellig Maade: denne til Hvile og hin til Arbeide. Imellem Menneskene og Dyrne er der især den Forskjel, at disse ikun ledes ved deres Sandser, men hine ved deres Fornuft. Vi bør foretræffe de altsor alvorlige Venner for de altsor høfslige; thi hine sige os ofte Sandheden, medens disse næsten altid

Indbygger, <i>e.</i> , inhabitant.	ved at spørge, by means of asking
Omgivelse, <i>c.</i> , the surrounding	or inquiring into.
country.	hyppigen, frequently.
Havn, <i>e.</i> , harbour.	afstøtte, to entice from.
rummelig, spacious.	Hemmelighed, <i>c.</i> , a secret.
snæver, narrow.	burde, ought.
brolægge, to pave.	paa forskellig Maade, in a different manner.
lav, low.	Forskjel, <i>c.</i> , difference.
Træ, <i>n.</i> , wood.	lede, to lead, guide.
Idebrand, <i>c.</i> , conflagration.	Sands, <i>c.</i> , sense.
hvert Åar, every year.	Fornuft, <i>c.</i> , reason.
Ødelæggelse, <i>c.</i> , destruction.	vi bor, we ought.
tilintetgøre, to destroy or lay waste.	Sandhed, truth.
Dvarter, <i>n.</i> , quarter (of a town).	

fordolge den. Hvilkens af disse to Heste synes De bedst om? Denne her synes jeg bedre om, end den (hun) der; denne har en skønnere Farve, en mere veldannede Hals og en lettere Gang. Dette lille Huus var mere efter vort Ønske, end hunnt Slot der¹; vi vilde ligesaar gjerne beboe een Stue i hunnt, som mange Værelser i dette.

Der gives en Storhed, som overrasker. Den Følelse, som behersker dem, er over al Beskrivelse. Den Dame, De talte om, vil besøge os idag. Han stoler paa Ministerens Bistand, hvis Søster han har ægtet. Dette er den Kirke, hvis Taarn vi kunne see fra vort Bindue. Dette er en Forholdsregel, hvis Folger ikke ere til at beregne. Den By, vi komme fra, er smukkere end den, hvori vi boe. Den By, hvis Indbyanere vare flygtede, lignede en Uderken. Han var en Engling, der besad alle de Egenskaber, der funde sigte ham hans Forældres Kærlighed. Det er en Mand, om hvem jeg har en meget god Mening. Det var en Høimodighed, om hvilken de intet Begreb havde. Det er den Ven, som jeg nylig spiste til Aften hos.

Den som ikke kan fortæ en Hemmelighed, kan ikke have sande Venner. De som ikke tale Sandheden, fortjene ingen Tiltro. Vi have ikke gode Meninger om dem, der tale ikke om Dem. Jeg vil forære denne Bog til Den, der vil være

fordolge, to conceal.	Kirke, c., church.
jeg synes godt om det, it pleases me well, I like.	By, c., city, town.
Farve, c., colour.	smuk, handsome.
veldannede, well made.	Indbyaner, c., inhabitant.
let, light, gentle.	flygte, to fly, take refuge.
bebæ, to dwell, to inhabit.	ligne, to resemble.
Stue, c., room.	Uderken, c., desert.
Værelse, n., { room.	sikte, to insure.
Storhed, c., greatness.	have, to have, entertain.
overrask, to surprise.	nylig, of late, latterly.
Følelse, c., feeling.	fortæ, to keep (a secret).
Beskrivelse, c., description.	Hemmelighed, c., secret.
besøge, to visit.	Tiltro, c., trust, confidence.
stele paa Gns Bistand, to rely on any body's assistance.	tale ilde om Gn., to speak ill of one.
ægte, to marry, to take to wife.	forære, to present with a thing.

den Flittigste. — Hvo der ogsaa først har beregnet Stjernernes Lob — han har været en stor Mand. Opfinderen af Skriftekunsten, Hvo det endogsaa var, har været et myltigt Menneske. Hvad man end maa tenke om Dig, saa lad Dig ikke afholde fra at stræbe efter Dit Maal.

Hvad vi have, er bedre, end Hvad vi vente at faae. Vi kunne ofte ikke indse, Hvad der er os til sand Nytte. To Venner ere ligesom een Sjal, der bær i to Legemer. For et Menneske, der endnu lever, er Lykkeligheden ligesaa uvist og twivlsem, som Seieren for Soldaten, der endnu kæmper.

On the interrogative pronouna.

Hvad (*what*) is used of things, and hvem (*who, whom*) of persons.
hvillet (n.), which, hvilken (m. & f.), pl. hvilke, gen. hvis
(for sing. & plur.) (See Rask's Grammar p. 34.)

Hvis Hus er det? Hvem har Du givet Bogen? Hvem har Du seet? Hvo har sagt det? Hvem skal jeg betroe mig til? Hvis Son er dette unge Menneske? Hvem har jeg dette at tafke for? Hvad skal der blive af? Hvad vil det sige? Hvad troer De?

Fra Hvem har De denne Esterretning? Til Hvem ville I skrive? Hvem elsker I mest? Under hvilken romersk Keiser blev Jerusalem ødelagt? Af hvilken russisk Keiser blev Staden Petersborg opbygget? Hvilkens af de gamle Philosopher har gjort større Opdagelser, end Aristoteles? Hvilkens af de nye Opfindelser vilde I vel give Fortrinet?

Hvo der ogsaa or Hvo der endeg,	ligesom, as it were.
who soever.	Legeme, n., body.
først, first.	twivlsem, doubtful.
Skriftekunst, c., the art of writing.	kæmpe, to fight.
afholde fra, to keep off, to prevent.	betroe sig til, to trust confide in.
at stræbe efter et Maal, to pursue	have at tafke for, to owe, to be indebted for.
an aim.	ødelægge, to destroy, devastate.
vente, to expect, hope.	opbygge, to build.
vi kunne ofte ikke indse, we can	Opfindelse, c., invention.
often not perceive.	affyelig, abominable.
Nytte, use, advantage.	

Hvad er vel afskyeligere end at lyve? Hvad vil der blive af os? Hvad er paa Færde? Hvad bestille I der? Hvad er Ejelen? Hvad synes De om denne Sag? Hvad skal Enden blive? Hvad har man ikke Magnetnaelens Opdagelse at tække for!

Hvilke Lægemidler har De brugt? Dem, som Deres Ven, Doctor B. forordnede mig. — Hvilken af vores Læger giver de Fortrinet? Doctor X. — Hvilkent Dame er det? Professor N.'s Kone. — Til hvem har De bortlejet Deres Gaard? Til General T. — Hvilken af Østrene har givet Dem disse Blomster? — Den ældste. — Hvem havde De med Dem? Hr. A.

On the indefinite pronouns.

— Man, one, people; der, it, e. g. der siges (it is said); nogen, neget, some; intet, nothing; ingen, nobody; hver, hvert, every &c. (See Rask's Gramm. p. 85.)

Ethvert Onde har sit Lægemiddel. Ethvert Land har sin Skif. Vi troe ikke, at Nogen har skrevet bedre Tragødier, end Euripides, Shakspæare, Gōthe, Schiller og Dehlschläger. Man maa ikke tale Ondt om Nogen, ikke ville Nogens Ulykke. Jeg har i et halvt Åar ikke faaet Esterretninger fra min Ven. Ethvert Menneske er dodeligt. Visse Forfattere tale bedre, end de skrive; andre skrive bedre, end de tale. Jen vis Alder falder det svært, at vænne sig af med visse Baner. Man bør altid gisre imod Andre, Hvad man vil, at de skulle gjøre imod os.

Hvad er paa Færde? what is the matter?
besille, to be about, to do.
synes, to appear, to think about.
Hvad skal Enden blive? what will be the end of it?
Magnetnaal, c., mariner's needle.
Lægemiddel, n., drug, medicine.
forordne, to order, prescribe.
bortleje, to let out, to hire.

Blomst, c., flower.
paatalte, to call to, invoke.
Onde, n., evil, ill.
Skif, c., custom, manner.
Tragødie, c., tragedy.
end, bad.
faae, to get.
det falder svært, it is difficult.
vænne sig af med en Banc, to get rid of a habit.

Ingen er saa lerd, at der jo endnu gives Meget, som han ikke veed. Den sande Wise misunder Ingen hans Lykke, han bagtaler Ingen ogaabenhader Ingen den ham betroede Hemmelighed. Mangen En taler kun om sig selv og elsker kun sig selv. Enhver Ting har sin Tid. Ingen veed, om han endnu lever imorgen. Man maa være beskeden og høflig imod Enhver, om man end er et nok saa fornem. Den sande Wise foragter Ingen; han er overbærende imod Enhver og streng imod sig selv. Den Egenkærlige bryder sig om Ingen; han viser ikke Høflighed imod Rogen.

Man kan gjøre det paa hvilken som helst Maade. Laan mig en eller anden Roman. Henwender Ever til en eller anden Lovkyndig. Det bedste Middel, at trække Enhver til sig, er, at man Ingen støder fra sig. — Er De fornøjet med denne Erklæring? Ja, jeg er.

Promiscuous examples on the pronouns.

Det er ethvert Menneskes Pligt, at tale Sandhed. Hjunt Barn udmerker sig ved sin Driftighed og Duelighed; dette derimod gjer sig foragtet ved sin Uvidenhed. Dette Barn vil paadrage sig nogen Fortræd ved sin Ubeskedenhed; dog vil maastee hans Venindes Grempel have nogen Indflydelse paa hans Opsørrel. Hvad siger De om Deres Uncle's Werk? Deres Herr Broder har ikke rost det. — Jeg

bagtale, to backbite, slander.
Mangen En, many a person.
overbærende, indulgent.
paa hvilken som helst Maade, in any
way soever.
en eller anden, one or the other.
en Lovkyndig, a lawyer.
trække til sig, to attract.
støde fra sig, to repulse.
fornægt, contended.
beslægtet, related, akin.
udmerke sig, to distinguish oneself.

Driftighed, *c.*, activity.
Duelighed, *c.*, skill.
gjøre sig foragtet, to render one-
self despised.
Uvidenhed, *c.*, ignorance.
paadrage sig, to draw or bring
upon oneself.
Fortræd, *c.*, vexation.
Indflydelse, *c.*, influence.
Opsørrel, *c.*, behaviour.
rose, to praise.

dømmer gunstigere derom, end min Broder; jeg vil laane Dem det; jeg længes efter at høre Deres Hr. Faders Dom. — Jeg tager med megen Glæde imod dette Tilbud; min Fader har idetmindste en god Mening om denne Bog.

Er det ikke min Ring? Nei, det er hverken Deres, eller min, eller hans; den tilhører min Søster; jeg forærede hende den til hendes Fødselsdag.

Ikke Enhver er i Stand til at lægge sig efter flere Ting paa eengang. Ingen Sandhed er vissere, end den, at alle Mennesker ere underkastede Bildfarelse; der gives ikke et eneste, som jo undertiden tager feil. Alt, hvad der lever i Naturen, lever af Det, som tilforn selv har levet. — Hvad tænker han paa? Der gives Intet, som jeg jo vilde gjøre for Dig. Gode Handlinger bære deres Løn i sig selv. Jeg, som selv har seet det, kan ogsaa give en troværdig Beretning derom.

On Verbs.

(See Rask's Grammar, p. 37.)

1. Conjugation of the ancient (irregular) form.

Det er ikke Kjærlighed til Fædrelandet, der har givet ham Kaarden i Haanden. Han tog et Exempel af dette Menneske. Jeg havde aldrig saa snart tilbuddt ham Byttet, førend han tog mig paa Ordet. Dersom jeg ikke allerede havde gjort det, såd vilde jeg ikke gjøre det. Kjender De min Ven B.?

dømme, to judge.
gunstig, favourable.
laane, to lend.
jeg længes efter, I am anxious.
Dom, c., judgment, opinion.
tage imod, to take, accept.
Tilbud, n., offer.
idetmindste, at least.
hverken — eller, neither — nor.
tilhøre, to belong.
Fødselsdag, c., birth-day.
paa eengang, at once.
vis, certain.
Bildfarelse, c., mistake, error.

tage feil, to mistake.
tilforn, formerly, before.
leve, to live.
troværdig, trustworthy.
Beretning, c., a report, account.
Kaarde, c., a sword.
at tage et Exempel af En, to take one as an example.
aldrig saa snart, not so soon, no sooner.
Bytte, n., a bargain, barter.
førend, before.
at tage En paa Ordet, to take one by his word.

— Ja, jeg kjender ham meget godt; jeg har allerede kjendt ham i min Ungdom; da jeg igaar saae ham igjen, gjenkjente jeg ham strax. Hvor er De født? Jeg er født i Petersborg. Sokrates døde for Sandheden.

Sjernerne gaae fra Østen til Vesten. Lykken forlader os ofte da, naar vi gisre mest Regning paa, at den vil vare længe. Et Hr. R. hjemme? Nei, han er nylig gaaet ud. Rhinen traadte i Hjor over sine Bredder, i Aar er den ikke traadt over. Jeg har tilbuddt Deres Søster denne Blomsterbouquet, men hun vilde ikke modtage den. Medens Fjenden paa den ene Side blev truet af de Forbundne, angreb vi ham paa den anden Side.

Handelen tager dagligent mere og mere af. Hjint Menske har tabt Reget af sine Forsædres Personmæle; hans Credit er allerede sunken meget, og den vil synke endnu mere.

2. Readings for practising the ancient and the modern forms
(i. e. irregular and regular verbs).

Alexander erobrede Østen; denne Heltherre havde erobret mange Lande, men han erhvervede sig ikke Indvaanernes Rigerlighed; han behandlede alle disse Staeter som erobrede Provindser; han vilde have vundet alle Hjerter, dersom han havde vist mere Maadehold og Menneskelighed. Havde Fabius ikke forbundet Klogstab med Tapperhed, saa vilde Seirens ikke have smykket hans Bande med Laurbar. Voltaire skrev Karl den Tolvtes Historie. Man underholdt paa Capitolium i Rom tæt ved Juno's Tempel de

gjenkjende, to know again, recognise.
Østen, *c.*, the East.
Vesten, *c.*, the West.
meſt, most, mostly.
giøre Regning paa, to reckon upon, calculate.
vare længe, to last long.
nylig, just now, just.
træde over sine Bredder, to overflow (lit. to step out of its bed) of a river.

Blomsterbeuquet, *c.*, a nosegay.
modtage, to accept, take.
true, to threaten, menace.
de Forbundne, *pl. c.*, the allies.
angribe, to attack.
Maadehold, *n.*, moderation, temperance.
Menneskelighed, *c.*, humanity.
Klogstab, prudence, discretion.
Sejr, *c.*, victory.
smykke, to adorn, wreath.
Laurber, *n.*, laurel.

hellige Gæs, hvilke, da man neppe havde Levnetsmidler nok
for Besætningen, ofte maatte lide Sult.

Karl den Tolvte steg hver Dag tre Gange til Hest;
han stod op Klokk'en fire om Morgen'en, klædte sig selv paa,
drak ingen Vin og kendte ingen anden Glæde, end at bringe
Europa til at sjælve.

Continuation of the *ancient and modern forms of verbs.*

De vilde have opnaet mere Færdighed i det Tydske,
naar De havde øvet Dem i at tale. Da man vilde storme
Kastningen, greb Besætningen til Væb'en og forsvarede
Murene. Saasnart Hr. N. var vendt tilbage fra Landet til
Byen, gif vi til ham. Efterat Hannibal var gaaet over
Pyrenæerne, drog han igjennem Frankrig. Efterat Telemak
længe forgjæves havde søgt efter sin Fader, gjenfandt han
ham endelig paa Ithaka. Naar I troligen opfylde Eders
Bligter, saa ville I blive elskede og roste. Denne Fejl var
neppe bleven bemerket af ham, førend den ogsaa strax blev
rettet. Han var vel fra Ungdommen af, blevet dannet til
Soldat, men han yttrede alligevel ingen Tilbørlighed til
denne Staud.

Jeanne d'Ark var en Sværmerinde, men tillige et af
de mest udmærkede Fruentimmer, der nogensinde have levet.

Besætning, <i>c.</i> , garrison.	drage igjennem, to pass, cross.
Sult, <i>c.</i> , hunger.	forgjæves, in vain.
Skæde sig paa, to dress.	gjenfinde, to find again.
Bringe En til at sjælve, to make one tremble.	troligen, faithfully.
opnae, to reach, acquire.	Fejl, <i>c.</i> , a fault, mistake.
mere Færdighed, more or greater proficiency.	rette, to correct.
det Tydske, the German (language).	vel, indeed, to be sure.
øve sig, to practise.	fra Ungdommen af, from his youth.
storme, to storm, take by storm.	danne, to be brought up
grabe til Væb'en, to take up arms.	ytre, to express
forsvare, to defend.	alligevel, nevertheless.
Muur, <i>c.</i> , wall.	Tilbørlighed, <i>c.</i> , inclination.
saasnart, as soon as.	Sværmerinde, <i>c.</i> , fanatic woman.
vende tilbage, to turn back, return.	tillige, at the same time.
efterat, after.	udmærket, distinguished.
	Fruentimmer, <i>n.</i> , woman, female.
	nogenfinde, ever.

Hun var næppe sexten Aar gammel, da hun stillede sig i Spidsen for den franske Armee, slog Engländerne under den berømte Talbot og befriede saaledes Frankrig for dets Fjender. Under Gorm den Gamle samledes de danske Stater til et mægtigt Rige, hvis Erobringer begyndtes af hans Son og fortsatte under hans Sønnesøn, Knud den Store, under hvis Regierung selv England erobredes af de Danske.

Deres Brev vil formodentlig endnu ikke være afhentet. Saasnart Sagen vil være blevet undersøgt, vil man indsee, at man har taget feil. Disse Disciple ere blevne roste af deres Lærere. Vi ere blevne roste og elskede. Disse Efterretninger ere ikke alle samlede af ham alene. Amerika er blevet opdaget af Christoph Columbus; ved denne vigtige Opdagelseaabnedes en ny Vei for Handelen.

Readings for practising the compound verbs.

These verbs (as in *German*) are either *separable* (i. e. take their preposition after them) or *inseparable* (having a preposition or prefix at their beginning) as will best be seen practically by the following reading-examples.

Taarnet styrtede pludselig sammen med stor Bragen. Jeg har tilbragt hele Estermiddagen hos Hr. N. Esterat vi lœnge havde seilet 'omkring paa Lykke og Fromme, sinede vi endeligen langt borte Kysterne af en Ø. Dette Land bliver

stille sig i Spidsen, to put herself at the head of.	at tage feil, to be mistaken.
slæbe, to beat.	aabne, to open.
befrie, to deliver.	styre sammen, to fall (down) into ruins.
saaledes, to be united.	Bragen, e., crash.
begynde, to begin.	tilbringe, to pass, spend.
fortsætte, to continue.	Estermiddag, e., afternoon.
Sønnesøn, e., grand son.	seile omkring, to sail round.
Regierung, e., government.	paa Lykke og Fromme, at a hazard,
erobre, to conquer, vanquish.	at random.
den Danske, Dane, Danish.	sine, to come in sight of.
formodentlig, probably.	langt borte, at a great distance.
afhente, to fetch.	Kyst, e., coast.
indsee, to see, perceive.	Ø, e., island, isle.

gjennemførommet af mange Bælfe og Aær. Mange Mennesker opdynge Skatte, som om de skulde leve evig paa Jorden. At de Rige næsten aldrig ere lykkelige, kommer deraf, at nogle ikke bruge deres Rigdomme, og andre misbruge dem.

Min Broder, som har gjennemreist den skjønneste Deel af Sachsen, og er kommen tilbage for et Par Dage siden, har gjort Forfatterens Besjendtskab i B., hvor denne for mylig er blevet Preest. Han skal først have studeret Medicin, men derpaa være gaaet over til Theologi, da hans Fader, der ligeledes er Preest i B., ikke har afladet, at opmuntre ham dertil. Man figer, at denne Forandring, som gør Sonnens Lydighed Kre, ikke alene ei er mislykkeset, men at den er falden ud til hans egen store Tilfredshed.

Practical examples on auxiliary verbs in grammatical connexion with principal verbs.

„*Jeg vilde have gaaet til ham, dersom han ikke var bortreist.*“ *Vi vilde maafee strax efter Bordet være gaaede bort, dersom Vejeligt havde været bedre.* „*Naar Du er reist bort hersra,*“ sagde Calypso til Telemak: „*for at vende tilbage til Dit fattige Ithaka, da vil Du fortryde det.*“ *Jeg har igaar løbet den halve By igjennem, forend jeg traf dem.* *Han vilde maafee ikke være død, dersom han var bleven bedre passet og pleiet.*

Vi vilde have gaget ud, dersom det ikke havde regnet.

gjennemførmme, to cross.

Bæl, c., brook.

Aær, c., rivulet.

opdynge, to heap or hoard up.
paa Jorden, on earth.

for — siden, since, ago.

at gjøre Gns Besjendtskab, to make
one's acquaintance.

for mylig, not long since, of late.

først, at the beginning, first.

gaae over, to go or pass over.

aflade, to leave off.

opmuntre, to encourage, animate.

Forandring, c., change.

Lydighed, c., obedience.

mislykkes, to miscarry, to fail.
faalde ud, to turn out.

Tilfredshed, c., satisfaction.

bortreise, to set out on a journey.

Vejelig, n., weather.

bedre, finer.

fortryde, to repent.

at paase og pleie Gn, to attend
to, and nurse one.

Dersom han tidlig havde begyndt at studere og lært noget
Myttigt, saa var han blevet en agtværdig Borger; men naar
man engang har begyndt med Lediggang, saa begriber man
ikke, hvorledes man kan finde Behag i at arbeide. Du vilde
have gjort vel i, dersom Du havde fulgt vort Raad. Carl
den Tolvte vilde ikke have havt saa megen Ulykke, han
vilde ikke være blevet fangen af Tyrkerne, dersom han havde
fulgt sine Generals Raad.

Phrases on the use of the Indicative and
Conjunctive.

Sæt, han kommer or forudsat, at han kommer. Ifald
at han døde. Saafremt han indvilliger. Han maa gjøre det,
eller ej. Nagtet han har glemt det. Naar jeg ikke er kom-
men tilbage, og Nogen hører efter mig, saa bed ham vente
paa mig. Dersom Beiret var smukt, og De havde kyst til
at spadsere, saa vilde vi gjøre en Tour til Charlotten-
lund. Loven vil, at man skal adlyde. Kæreren fordrer, at
man skal være opmærksom. Jeg troer ikke, at han er hjemme.
Jeg troede ikke, at han var hjemme. Jeg vidste ikke, at I
ere Benner. Jeg troede ikke, at det var forbudt.

Troer I, han kommer? Tænker I, han seer det? For-
moder I, at han vil komme? Dersom I troer, han frygter
for Eder, saa tage I meget feil. I vilde let funne have indseet,
at Eders Foretagende ikke funde lykkes. Skulde det være
muligt, at han funde handle saa taabeligt? Det skulde være

agtværdig, estimable, esteemed.
at begynde med Lediggang, to be
idle, to do nothing.
at finde Behag i Neget, to take
pleasure in a thing.
fange, to catch, to make a pri-
soner.

sæt,
forudsat, } supposed.
ifald, in case, if.
indvillige, to consent, assent.
vente paa En, to wait for, expect one.

Beir, n., weather.
smukt, fine, beautiful.
at gjøre en Tour, (lit.) to make
a tour, i. e. take a walk.
adlyde, to obey.
formode, to suppose.
frygte, to fear.
Foretagende, n., undertaking.
lykkes, to succeed, to be successful.
taabelig, foolish, inconsiderate.
Taalmodighed, c., patience.

os hært, om saa megen Zaalmodighed og Maadeholdenhed blev belønnet. Man veed for lange siden, at Jorden er ældre, end man forhen har troet. Dersom Egenhjærlighed og Forsængelighed ikke beherstede Verden, da var Sandheden mere agtet, end den sædvanligt er. Dersom Friheden ikke havde været de gamle Schweizere hjælere, end alt Andet, da vilde deres Efterkommere sandsynligvis endnu have hævt Borgfogeder.

Oldsagernes Studium er af stor Vigtighed for Enhver, der vil læse og nyde de gamle Forfattere; uden Kundskab om dem vil man træffe paa mange Udtryk, Sammenligninger o. s. v., som man vilde have ondt ved at forståe; uden denne Kundskab er det næsten ikke muligt, at gjøre et Skridt frem i Historien, uden at man jo vil finde sig standset ved en eller anden Banskelighed, hvortil endog en lidet Kundskab om Oldsagerne vilde forskaffe Oplosningen.

Befad den misfornøjede Yngling allerede den Erfaring, som han vil have om ti eller tyve Aar; havde han allerede nu seet sig om iblandt alle Stænder af det menneskelige Samfund, i alle Hæg af det virksomme Liv: da vilde han ogsaa i sin nuværende Stilling ikke have gjort sig Forhaabninger om noget idealst Fuldkomment og ikke have fundet sig saa meget bedragen i sin Forventning.

Han maa nu have tilstaaet Forbrydelsen, eller ei, saa

Maadeholdenhed, *c.*, temperance, moderation.
Egenhjærlighed, *c.*, self-love.
Forsængelighed, *c.*, vanity.
Efterkommere, *pl. c.*, posterity, successors.
sandsynligvis, probably.
Borgfoged, *c.*, bailiff.
Oldsager, *c.*, antiquities.
Forfatter, *c.*, author, writer.
träffe paa Noget, to meet with.
han vilde have ondt ved at forståe
det, it would be difficult for
one to understand.
at gjøre et Skridt frem, (lit.) to
make a step forward, i. e. pro-
gress, proceed.

at finde sig standset, to be kept
or detained.
en eller anden Banskelighed, one
difficulty or another.
en lidet Kundskab, a slight know-
ledge.
Oplosning, *c.*, solution.
det menneskelige Samfund, human
society.
det virksomme Liv, active life.
i sin nuværende Stilling, in his
present position.
gjøre sig Forhaabning om, to make
oneself, or entertain hope about.
Ferventning, *c.*, reckoning, cal-
culation.

er det dog aabenbart, at han har begaaet den. Han maa være nok saa rig, saa er han dog ikke lykkelig. Ved Du ikke, om Din Broder er kommen hjem? Naar De vil, at jeg skal sende Dem min Karret, saa har De blot at besale. Det er nødvendigt, at dette bliver opdaget. Det sommer sig, at man har Agtelse for øldre Folk. Jeg vilde ønske, at De vilde besøge mig oftere. Det skulde gjøre mig ondt, om De ikke vilde modtage mit Tilbud. Hvortedes skulde en Aanden funne bevare vor Hemmelighed, naar vi ikke selv kunne det?

Vilde Gud, at alle Mennesker vare saa lykkelige, som Du og jeg! Jeg vilde have ønsket, at han ikke havde været saa forsengelig, og at han havde haft mindre Egenførslighed. Det havde været bedre, om hun havde haft en ringere Formue og havde været tilfreds. Jeg tilføier denne Erklæring, for at Enhver kan begribe Sagen. Vi twivle meget om, at vi nogensinde ville blive belønnede for vor Umage, og at Loftet nogensinde vil blive opfyldt. Dersom jeg trængte til Venge, vilde jeg tage min Tilflugt til Dem.

Phrases constructed with the Imperative.

Umag Dem ikke. Siig mig Deres Mening. Kom ikke for mine Dine. Gaae bort fra mine Dine. Siig ikke igjen, Hvad jeg har betroet Dem. Besal Eders Ejener, at han skal gaae til min Bolig og hente mig de bevidste Papirer. Siig hain, at han skal skynde sig. Laab os spille et Parti Skat! Laab os sætte os tilborde! Saml' Dig saadanne Statte, som hverken Mol, eller Rust kunne fortære. Gjor Du Din Skyldighed! og I Lediggængere, bortsjerner Eder!

nok saa rig, ever so rich.
somme sig, to besit.
forsengelig, vain.
tilføie, to add, join.
Umag, c., trouble, pain.
trænge til, to need, want.
Tilflugt, c., refuge.

umage sig, to trouble oneself.
sige igjen, to say again.
skynde sig, to hasten, make haste,
(lit.) to bestir oneself.
et Parti Skat, a game at chess.
Mol, n., a moth.
Rust, c., rust.

Hav Agtelse for ældre Folk! Gør Hun, Hvad jeg har
befalet Hende. Gaa Han sin Bei!

Phrases constructed with the Infinitive.

Jmorgen vil jeg have den Glæde, at see mine Forældre.
Vil De ikke have den Godhed, at laane mig denne Bog?
Det er sorgeligt, ikke at have Venner og at være forladt.
Det er lettere, at være tilfreds i Modgang, end ikke at være
utilfreds i Medgang. Det er bedre, at sige Meget med saa
Ord, end at sige Lidet med mange Ord. At springe i
Bandet, er ingen Kunst, men at komme op igjen — det er
Knuden.

Et uforkammet Menneske undseer sig ikke ved at rose
sig af sin Ugudelighed. Jeg gjorde Undskyldning for at have
forstyrret hende i at strøve. Intet er mere overensstemmende
med Hornstenen, end at stræbe efter Dyden. Plovjernet tjenet
Landmanden til at plese med. Der gives Folk, der ikke have
Tilbørlighed til nogen Videnskab, der ikke finde Behag i
noget Undet, end i at spise og drikke. Det er noget Ejendom,
at være rig og at kunne give mange Almisser; men det er
ikke meget almindeligt, at have mange Penge og være gavnild.

Jeg bad ham besøge mig i Aften. Efterat jeg var
bleven færdig med mit Pensum, gif jeg mig en Tour.

bortsænde sig, to go away, to be off.
at gaae sin Bei, to go one's way.
sorgelig, sad, melancholy.
Modgang, c., adversity, misfortune.
Medgang, c., good luck.
det er Knuden, (lit.) that is the
knot, i. e. there is the difficulty
or rub.
uforkammet, impudent.
undse sig for, to be ashamed of
(lit. to shame oneself).
Ugudelighed, c., impiety, wicked-
ness.
gjøre Undskyldning for, to make
an excuse.
forstyrre, to distract.

vere overensstemmende med, to be
in conformity with.
Plovjern, n., ploughshare.
Landmand, c., husbandman.
der gives Folk, there are people
(lit. it gives, like German: es
gibt Leute).
Videnskab, c., science.
spise og drikke, to eat and drink.
Almisse, c., alms.
gavnild, liberal, charitable.
i Aften, in the evening, this
evening.
blive færdig med en Ting, to finish
or get ready.
Pensum, n., a task, lesson.

Ptolomæus, Konge i Egypten, lod Jøernes hellige Boger oversætte i det græske Sprog.

At vide, at beskræfte sig, det er, at forstaae at nyde; Lediggang trækker og plager. At høre godt og svare godt, ere de vigtigste Egenskaber i en Conversation. At skrive godt er eet og det samme som at tænke godt og handle godt. Efterat vi paa vor venstre Fløj havde hørt et Kanonskud fælde, satte vi os i Bevegelse. Det er bedre, at tie, end at tale til upassende Tid. Det er bedre, at lide Uret, end at gjøre Uret. At gjøre sin Lykke skal formodentlig sige saa meget, som: at faae indbringende Embeder, Cresposter og Værdigheder. At tale for ofte og for meget, er et Verriis paa et tomt Hoved. Til at lære nogle Sprog udfordres kun adskillige Aar; men til at forslasse sig Beltalenhed i sit Modersmaal, dertil hører en heel Levetid.

Examples on the employment of the present and past Particles.*)

Her er en Bouquet af nyligt plukkede Blomster. Hjenderne, trættede af de gjentagne Angreb, vare nødsagede til, at trække sig tilbage. Han unddrog sig den ham tiltænkte Cresbeviisning. Han gif gredende bort. Han satte sig,

oversætte, to translate.	der udfordres kun, it requires only.
det er eet og det samme som, it is one and the same thing.	adskillige, some, several.
den venstre Fløj, the left wing.	Beltalenhed, c., eloquence.
Kanonskud, n., a cannon shot.	Bouquet, c., a nosegay.
septe sig i Bevegelse, to set oneself in motion.	nyligt plukkede Blomster, fresh plucked flowers.
til upassende Tid, at a wrong time.	gjentage, to repeat.
gjøre Uret, to do wrong.	Angreb, n., attack, onslaught.
faae, to obtain.	være nødsaget, to be obliged or compelled.
indbringende, profitable, lucrative.	unddragte sig, to withdraw from.
Embede, n., an office, post.	tiltænke, to intend for.
Crespost, c., an honorable position.	Cresbevisning, c., a mark of honour.
Værdighed, c., dignity.	gaae bort, to go away.

* Vid. Rask's introductory observations on verbs, p. 37, § 26.

udmattet af Reisen, ned ved en kjølig Brond. Der kan ingen Virkning tankes uden foregaaende Aarsag.

Moses blev sendt til Egypten, for at befrie Israelitterne af deres Trældom. Hem og halvtredindstyve Aarhundreder vare henrundne siden Verdens Skabelse, først Amerika blev opdaget. Man maa komme den Rosdilbende til Hjælp, uden at han beder os derom. Solens Afstand fra vor Jord er saa stor, at en Kanonkugle, affkudt fra Jorden, først efter fem og tyve Aar vilde naae Solen.

Stadens Porte ere lukkede. Da man spurgte nogle Arabere fra Ørkenen, hvorledes de havde opdaget Guds Tilværelse, svarede de: „Paa samme Maade, som vi af de i Sandet indtrykte Spor funne slutte os til, at der har gaaet et Menneske, eller en Ged.“ Den almindelige Land gaaer den Bei, som allerede Andre ere gaaede; Geniet baner sig en ny. En Hornselsie, som Dyden ikke billiger, er stedse blandet med Malurt.

A practise on verbs followed by the case they govern.

Hvem er det? Det er mig. Var det Dem? Nei, det var ham, mig var det ikke. Draklet i Delphi var det berømteste af Grækenlands Drakler. Athen og Sparta vare de berømteste Stæder i Grækenland. — Jeg er Din

udmatted, to fatigue.

Kjølig, cool.

Brond, c., a well.

Virkning, c., effect,

foregaae, to precede.

Trældom, c., slavery, bondage.
beurnde, to pass away.

Verdens Skabelse, the creation of
the world.

opdag, to discover.

sige Ros, to suffer want.

Afstand, c., distance.

naae, to reach.

lukke, to lock up, shut.

En Araber fra Ørkenen, an Arab
of the desert.

Tilværelse, c., existence, presence.
indrøFFE, to impress.

Spor, n., trace, vestige.

slutte sig till, to conclude, infer
from.

Ged, c., a goat, kid.

almindelig, usual, common.

bane sig en ny Bei, to strike out
(for oneself) a new road.

billige, to approve of.

blande, to blend, mix.

Malurt, c., (lit.) worm-wood, i. e.
(fig.) bitterness.

Ven. Han er en Lærd. Tulipanen er den skønneste Blomst. Gederen er det høieste Træ. Baasuglene ere de skønneste fugle. Christus har været den rigeste Konge. Skønhed er et forgængeligt Gode. Hvor der er Rigdom, der er Venner. Dis er frosset Vand.

Darius er ved en Hest Brinsken blevet Konge i Persien. Shakspere siger: „Man kan smile og altid smile, og dog være en Skurk.“ Naar en Discipel er flittig, saa vil han engang blive et dygtigt Menneske. Han er og bliver stedse den samme. Han synes (at være) en lærd Mand. Den, som bruger de bedste Midler til de bedste Niemed, kaldes en Viis.

Promiscuous examples on verbs followed by an accusative or by a preposition.

R E M A R K.

In many cases the verb in Danish is followed by a *preposition*, so f. i. in English we say: "to reproach a person," but "to reproach with a thing." This will be best explained by the following practical examples. In some cases the preposition following the verb *agrees* in Danish with the preposition used in *English*, but often it *differs* from the English idiom, the *German language* will in this case be a great help to those that may know it.

Beflit Dig paa Rettsaffenhed! Grækerne betjente sig i deres Digte af mange Friheder, som ingen anden Nation har tilladt sig. Har Deres Broder skift sig vel ved den Horretning, som han havde paataget sig? Vi lee ad hans Trudsel. Mange Folkeslag kunne før undvære Guldet, end Jernet. Mange Mennester mangle de Ting, som andre have Overflodighed af.

forgængelig, perishable.
et Gode, possession.
vrinsle, to neigh.
smile, to smile.
Skurk, *o.*, rascal, rogue, knave.
Discipel, *c.*, pupil, disciple.
dygtig, useful, fit.
Viis, wise.
Horretning, *c.*, business.

paatauge sig en Ting, to take upon oneself, i. e. to undertake.
Trudsel, *c.*, threat, menace.
Folkeslag, *n.*, people.
fer, sooner.
undvære, to do without, to be wanting.
Overflodighed, *c.*, superfluity.

Man maa hellere undvære en Fornsielse, end at betale den for dyrt. Man kunde undvære mange Ting, — dersom de ikke vare blevne os til Vane. Den Læpre ændser ikke Haren. Der gives intet Menneske, som jo undertiden trænger til Andres Hjælp. Jeg mindes endnu bestandig de skjonne Dage, jeg har tilbragt hos Dem.

Miltiades blev i Athen anklaget for Forræderi. Keiser Tiberius domte mange romerske Borgere, der blevе beskyldte for Oprør, til Døde. Ulfeldt blev, efterat man havde overbevist ham om Trolosshed, affat fra alle sine Embeder og Værdigheder, domt fra Livet og henrettet in effigie. Forbryderne blevе landsforviste. Dette Menneske er blevet afflediget fra sin Ejendom, fordi man har overbevist ham om Utroskab. Man kan vænne sig af med mange Fejl, når man kun alvorligen vil det. Man forsikrede sig hans Person, fordi han var blevet anklaget for Tyveri. Hvo vilde værdige en Bedrager sin Agtelse og sin Umgang, om han end var af nok saa fornem Stand?

Det beskedne Menneske glæder sig ved sine Indsigter og Kunstsaber, men roser sig ikke deraf. Afhold Dig fra enhver ugrundet Mistanke mod Nogen; tænk vel om Enhver, saalænge han ei har overbevist Dig om det Modsatte; dog maa Du heller ikke strax holde Enhver, der forsikrer Dig om sit Venstebud, for Din sande Ven, og endnu mindre gjøre ham til Din Fortrolige. Undvær hellere den Fornsielse, at have mange Venner, og glæd Dig ved de saa prøvede og troe, som frøtage Dig for den Fare, at tage Din Ro og Tilsfredshed.

Siccus Dentatus, en Romer, roste sig af de mange Felitoge, han havde gjort, og af de Saar, han i dem havde

Forræderi, *n.*, treason, high treason.
Oprør, *n.*, uproar, revolt.
Trolosshed, *c.*, faithlessness, disloyalty.
affætte fra, to dismiss, depose of.
domme fra Livet, to condemn to death.
henrette, to execute.
affledige, to dismiss.

Tyveri, *n.*, theft.
af nok saa fornem Stand, of ever so high a rank.
Indsigt, *c.*, insight, understanding.
ugrundet, unfounded.
Mistanke, *c.*, suspicion.
en Fortrolig, a confident (friend).
Felitog, *n.*, campaign.
Saar, *n.*, a wound.

ſaet. Cæsar stolede paa Crassus' Rigdomme og paa Pompeius' Anſeſſe, for at bemægtige ſig Overherredommet. De Vilde i Amerika betjene sig i Krigen af Stridsfeller. Den christelige Religion fordrer, at vi iſkuſ ſkulle betjene os af Vælgjerninger, for at hevne os paa vores Fjender. Vi forbarne os hellere over dem, der ikke forlange vor Medlidenhed, end over dem, der fordrer den.

Continuation of examples on the verbs and their government.

Cato væmmedes ved Livet, fordi Cæsar's Herredomme fortrød ham. Vi maae bruge Fornuften, naar vi ville nyde et lykſeligt Liv. Horatius nod den romerske Ridder Maecenas' Gunſt, der var en Ven og Under af Digtekunſten. Chelonis bad ſin Fader Leonidas, at han vilde ſtaane hende og hendes Gemal. Attila var en grusom og blodtørſtig Mand; han ſtaanede ikke fine Undersætters Liv og opoffrede Alt for sine ærgerrige Planer.

De Gamle ophøſede de Mennefter, der havde ydet Fædrelandet vigtige Tjenefter, til Guddomme. Det ſikkrefte Middel, at behage Andre, er, at være dem behjælpelige i at behage os. Menneskeſtene ere ſom Statuerne: man maa ſee dem paa deres Blads. Beskedenheden er for Fortjenefter Det, ſom Skyggen for Maleriet: den giver den Styrke og Glands. Det er vor Bligt, at negte Nogen en Gave, naar vi vide, at han vil gjøre en ſlet Brug deraf. Ille Det, ſom behager de Fleſte, men Det, ſom behager de Bedre, er roesværdig. Sandheden er en Brændenelde; Den, der blot

ſtole paa Noget, to rely upon.

Rigdom, *c.*, riches.

Anſeſſe, *c.*, authority, renown.

Overherredomme, *n.*, supremacy, sovereignty.

Stridsfelle, *c.*, battle-club.

fordre, to demand, require.

hevne ſig, to revenge oneself.

Medlidenhed, *c.*, compassion.

Ridder, *c.*, knight.

Gunſt, *c.*, favour.

Under, *c.*, patron.

Digtekunſt, *c.*, poetry.

blodtørſtig, *blood-thirsty*, or sanguinary.

ophøie, to elevate, raise.

yde, to render.

Guddom, *c.*, Godhead.

Skygge, *c.*, shade, shadow.

roesværdig, praiseworthy.

berorer den, brænder sig; Den, der griber den fast, fæst og driftigt, gør den intet.

**Adverbs and adverbial expressions, relative to place,
time etc.**

REMARK.

Respecting adverbs formed from adjectives and their form &c.,
see Rask's Gramm., on *Adverbs*.

hvor, where.	ovenfra, from above.
her, here.	nedenfra, } from below.
der, there.	{ from beneath.
herhen, hither.	forsfra, from before.
her til, hidtil, thitherto.	bagfra, from behind.
derhen, thither.	fors til, frem, fremad, forwards.
der til, til den Ende, hitherto.	bag til, baglæn ds, backwards.
hvorhen, whither.	inden i, ind ad, inwards.
hidab, hitherwards.	indera i, indvendig, internally.
didhen, dit til, thitherwards.	ud ad, outwards.
til hvilken Side, ad hvilken Side	udvendig, externally.
til, whither.	hjem, hjemad, homewards.
nedad, downwards.	nogensteds, } somewhere.
opad, upwards.	{ anywhere.
ud, ude; udenlands, abroad.	ingensteds, nowhere.
indenfor, within.	et andet Sted, elsewhere.
udenfor, without.	overallt, every where.
fjern, langt, far.	et eller andet Sted, some where.
langt borte, far off.	ellers et Sted, some where else.
nær, near.	hvor endog, } wherever.
rundt omkring, all round.	{ wheresoever.
hersfra, hence.	frem og tilbage, to and fro.
derfra, thence.	op og ned, up and down.
hvorfor, wherfore.	hjem, home.
til Siden, aside.	hjemme, at home.
underneden, nedenunder, { below,	nær ved, } close by.
forneden, } beneath.	{ hard by.
foran, before.	hvorhen endog, whithersoever.
bagved, behind.	

naar, when.	for, before.
da, faa, siden, derefter, then.	forhen, ere now.
nu, now.	fordum, formerly.
idag, to-day.	hidtil, heretofore.
alsterede, already.	

forseden, lately.	igaar, yesterday.
igaar, yesterday.	igaarmorges, yesterday morning.
strax,	inat, lasten, to-night.
siebillsigen,	isorgaars, the day before yesterday.
paa Stand,	næst Dag, the next day.
nu,	i næste Uge, the next week.
	hver anden Dag, every other day.
hurtigt, / speedily.	i forrige Uge, last week.
gefwindt, / quickly.	om Dagen, in the day-time.
inden fort Tid, ere long.	om Natten, / at night.
siden, sidenefter, afterwards.	om Morgen, in the morning.
snart, soon.	om Aftenen, in the evening.
siden, om lidt, by and by.	om Middagen, at noon.
herefter, hereafters.	om Formiddagen, in the forenoon.
fra nu af, hence.	om Gjerniddagen, in the afternoon.
en otte Dage, a week hence.	for nærværende Tid, at present.
herefter,	just nu, just now.
i Krenitiden, henceforward.	nuvældags, nuomstunder, now a days.
imorgen, to-morrow.	i dette Øieblif, this moment.
altid, / always.	tidlig, early.
steds, / ever.	stildig, late.
evig, eternally..	fort efter, fort derpaa, soon after.
idelig, / perpetually.	inden fort Tid, shortly.
bestandig, / continually.	beids, betimes.
endnu, still.	nyligen, / of late.
uophørlig, incessantly.	forleden, / newly.
siden, since.	endnu, yet.
til, / til.	endnu ikke, not yet.
intil, / until.	fordum, i gamle / anciently.
længe, long.	Dage, / of old.
en Tidlang, en Stund, a while.	for Krenitiden, for the future.
sjeldent, seldom.	for steds, for ever.
hyppig, frequently.	aldrig, never.
ved Lejlighed, occasionally.	eft, often.
engang, een Gang, once.	mangen Gang, oftentimes.
to Gange, twice.	undertiden, sommetider, sometimes.
tre Gange, three times.	nu og da, now and then.
igjen, again.	siden, sidenefter, after.
for, forbent; for — siden, ago.	endnu, still.
for længe siden, long ago.	derpaa, thereupon.
naarsomhedsst, whensover.	hvorpaa, whereupon.
overmorgen, after to-morrow.	
imorgen tidlig, to-morrow morning.	
istedes, igaarafastes; inat, last night.	

meget, very.	
ydært, overordentlig, exceedingly.	
for, altfor, too.	
mere, more.	
bedre, better.	ffær, { especially.
bedst, best.	isærdeleshed, { particularly.
verre, worse.	principally.
verst, worst.	
nær, nearly.	ganske, aldeles, all.
næsten, næstenberet, almost.	halv, half.
lidt, little.	nest, demest, next.
mindre, less.	tilstrækkelig, sufficiently.
mindst, least.	fun, but.
beller; meget, rather.	ganske, aldeles, { quite.
ffær, fernemmelig, chiefly.	entirely.
	heelt igjennem, thoroughly.
	aldeles ille, not at all.
	nof, enough.
	saa meget som, as much as.
	blot, fun, only.

hverledes, how.	alle sammen, altogether.
saaledes, thus.	imellem hinanden, imellem hverandre, one among another.
som, as.	til Siden, aside.
ligeledes, equally.	selvfæligen, distinctly.
ellers,	efterhaanden, lidt efter lidt, by degrees.
paa en anden Maade, { otherwise.	veretvis, by turns.
neppe, { scarcely,	pludseligen, { suddenly.
	on a sudden.
selvført, { apart.	tilsædigtvis, { by chance.
	hendesvis, { accidentally.
ligeledes, likewise.	paa Lykke og Fremme, at random.
som om, as if.	med Fæld, on purpose.
tilsammen, together.	

hvorfor? why?	uden Tvivl, { without doubt.
hvorfor ille? why not?	upaatvivleligen, { undoubtedly.
hvor? where?	vifsligen, { to be sure.
naar? hvornaar? when?	tilvisse, { surely.
ja, jo, yes.	virkelig, really.
nei, no.	paa ingen Maade, by no means.
ille, not.	aldeles ille, not at all.
i Sandhed, sandeligen, indeed.	

Practise on the adverbs.

The number of sentences on the adverbs has been designedly limited, since they will occur again very frequently in the subsequent portions of these readings.

Har De allerede læst den nye Roman af Hr. N.? Nei,
jeg har ikke. Keiser Deres Broder allerede imorgen herfra?
Nei, han gør ikke. — Hørst vil han lære sit Pensum, og
siden besøge Hr. N. Har De allerede spist? Ja, jeg har
nyligen spist. Hvorledes lever Hr. S.? Pleier De da
ikke undertiden at besøge ham? Jeg var nyligen hos ham,
men jeg træf ham ikke hjemme. Hvor har De været i går
Aftes. Jeg var paa Bal hos Fleurie's. Naar kom
De hjem? Lidt før Klokk'en ti.

Egneren taler anderledes, end han tænker. Som Manu-
factur- og Fabrikland vare Nederlandene vigtigere i Middel-
alderen, end de nu ere; dog høre Nederlanderne endnu til
Europa's vindfløjligste Indbyggere. Jeg kendt intet mere
gavmildt Menneske, end Hr. A.; han giver Mere, end
Halvdelen af sine Indkomster, til de Fattige. Han handler
just saaledes, som Du. Den Enne er mig lige saa kjær, som
den Anden. Digterne betjene sig ofte af følgende Egnelsel:—
Skøn som den blomstrende Baar, og hæslig som Matten;
tro som Guld, uskyldig som en Due, og falsk som en Slange.
Man glemmer Intet saa let, som forbiganen Ulkfe. Spil-
lernes Lykke verler lige saa hurtigt, som Terningerne, de kaste.

Remarks on prepositions.

A difference in the *idiom*, respecting the use of the prepositions, may be discovered in *all* languages (if compared on this special

Nederlandene, <i>pl. n.</i> , the Nether-	Baar, <i>c.</i> , spring.
lands.	Due, <i>c.</i> , dove.
Middelalder, <i>c.</i> , the middle age.	Slange, <i>c.</i> , serpent.
endnu, even now.	forbigangen, gone by, past.
vindfløjlig, industrious.	Spiller, <i>c.</i> , a gambler.
Halvdeel, <i>c.</i> , one half.	verkle, to change.
Indkomster, <i>pl. c.</i> , income, revenue.	Tæning, <i>c.</i> , die.
Egnelse, <i>c.</i> , comparison, simile.	taffe, to cast, throw.

point with another) and it will be found to take place in some instances in a degree diametrically (so to say) opposed. In order to mention but one instance, in this respect, the German and English idiom would be: "to drink out of a glass" (aus einem Glase trinken), the French "boire dans un verre" (in a glass). The differences existing between English and Danish have been pointed out in the following sentences by printing the prepositions in German *Italics* (*Sperrschrift*).

Man bor handle retskaffent, ikke for at blive roft, men for Dydens Skyld. Marcellus, en ung Rømer, blev for sin Tapperhed belønnet af sin Fader og straffet for sin Ulydighed. Folket er ikke til for Lovenes Skyld, men Lovene ere til for Folkets Skyld. Øste gjøre vi Noget for Vennens Skyld, som vi ikke vilde gjøre for vor egen Skyld. Barro blev meget agtet formedelst hans Verdom. Paa denne Side af Pyrenæerne ligger Frankrig, paa hin Side af samme ligger Spanien.

Paa denne Side af Rhinen boe Tydske, paa hin Side af Rhinen de Franske. Rhinen skiller Tydsland fra Frankrig; paa denne Side boe de Tydske, paa hin Side de Franske. Indenfor Byen er Lusten formedelst de mange Uddunstninger af Mennesker og de Stoffer, de forarbeide, ikke saa reen, som udenfor samme. Italien ligger Sønden for Alperne. Noget fra Skoven ligger et Jagtslot, hvor man har en meget behagelig Udsigt. Sachsen ligger næsten midt i Tydsland.

Jeg har faaet denne Bog af min Fader. Har Nogen sagt Dem Prisen paa disse Bøger? "Ingen," siger La fontaine: "er tilfreds med sin Skjebne, eller utilfreds med sin Forstand." Fra Hødselen af har Mennesket Førelse af Glæde og Smerte. Huglene bygge deres Reber med en beundringsværdig Kunst og Færdighed. Det som behager

være till, to be there, to exist.
agte, to esteem.
Lærdom, c., learnedness.
Uddunstning, c., evaporation, exhalation.
Stof, n., matter, material.
forarbeide, to work.
Skov, c., wood, forest.

Jagtslot, n., a (hunting-) castle.
behagelig, pleasant.
Udsigt, c., a view, aspect.
bygge, to build.
Rebe, c., nest.
beundringsværdig, admirable.
Færdighed, c., dexterity, skill.

os hos de Gamle, er, at de have malet Naturen med en aedel Simpelhed. Tyrren forsvarer sig med sine Horn, Hesten med sine Fodder, Bildsvinet med sine Tænder. Maanen faaer sit Lys fra Solen.

Vi ville sjeldent igjen forliges med et Menneske, om hvem vi troe, at han har fornærmet vor Egenkærighed. Vi betragte Naturen fra et andet Synspunkt, end de Gamle. Vi maae ikke altfor hurtigt domme Godi, eller Ondt om Nogen. Man forøger sin Lykke, naar man deler den med Andre. Fordi de fleste Mennesker ere mere eller mindre indtagne af Fordomme, betragte de sjeldent Tingene fra deres rette Synspunkt. Store og sterke Tanker komme fra Hjertet. Der gives intet Menneske, som jo er duelig til een eller anden Ting, men heller intet, som er duelig til alle Ting.

Der er Intet, der bidrager mere til Livets Behagelighed, end Venstaben. Udret Alt, hvad Du gør, med den største Flid. Mange Dyr ere saa smaa, at man ikke kan see dem med blotte Øine. Naar Solstraalerne fastes tilbage af Regnen, fremkommer en Regnbue. Den som bliver rost af Uvidende, bliver ofte dadlet af Klog. Det er bedre, Intet at vide, end at gjøre en slet Brug af sin Videns-

Den handler taabeligt, der ved sin Gavmildhed gior sig selv fattig. Ingen Ting er saa nyttig, at den jo kan blive skadelig ved Misbrug. Ikke for Skolen, men for Livet, maa man lære. Ved gode Bogers Læsning forbedre vi vor Smag. Der gives en Slags Utaknemmelighed, som kun viser Erkjendtlighed for modtagne Velgjerninger, for

Simpelhed, *c.*, simplicity.

Tyr, *c.*, a steer, ox.

Horn, *n.*, horn.

Tand, *c.*, tooth.

forliges, to reconcile.

Synspunkt, *n.*, point of view.

hurtigt, swiftly, quickly.

forsøge, to increase, augment.

indtagen af Fordomme, prepossessed by prejudices or prejudiced.

duelig, fit, proper.

bidrage, to contribute.

udrette, to perform.

Solstraaler, *pl. c.*, the rays of the sun. [nate.]

fremkomme, to come forth, originate.

Regnbue, *c.*, rain-bow.

dædle, to blame.

Viden, *c.*, knowledge.

taabeligt, foolishly.

Gavmildhed, *c.*, liberality.

Skole, *c.*, school.

Læsning, *c.*, reading.

Erkjendtlighed, *c.*, gratitude.

endnu at faae flere. Man kan opoffre Alt for Vensteb, kun ikke Velighed og Rettsfaffenhed.

Jorden bevaeger sig omkring Solen, og Maanen omkring Jorden: mon ikke ogsaa et mindre Legeme beveger sig omkring Maanen, eller mon ikke ogsaa vor Sol maasfee beveger sig om et endnu større Legeme? Naade imod Lasten er Unaade imod Dyden. Uden en Ven har Livet intet Værd.

Af Planteriget tager Mennesket ikke blot en stor Deel af sine Næringsmidler, men det leverer os ogsaa Hør til vor Klædning, Træ til vores Boliger og en Mængde af lægende Urter. Ved Lovene bliver Orden vedligeholdt. Iste det for Brevet bragte han mig mundtlig Efterretning. Vor Have ligger udenfor Staden, paa hin Side af en lidet Bæk. Dette Arbeide bliver ikke færdigt i et Aar. Iselge Deres Begjering reiste jeg til den af Dem bestemte Tid til R. til Hr. B., men fandt istedet for ham kun hans Kone hjemme, der ikke vidste Noget om Sagen.

Min Fætter kom til mig igaar og fortalte mig Meget om de gamle Tidske; han roste dem for, at de med usofserdet Mod vare gaaede Doden imøde; for Slaget begyndte og efter samme, havde de stemmet hellige Krigssange ic. Jeg er med min Broder og hans Familie allerede for et Aar siden flyttet ud paa et Landgods, som ligger i Nærheden af en lidet Kjobstad. Eigeover for Huset ligger et Bjerg, der tilligemed en Skov forstjønner Egnen meget. Ovenfor Skoven ligger en lidet Landsby, og nedenfor denne en fiskerig Sv.

mon ikke, whether or if not.
Planteriget, n., the vegetable kingdom.
Næringsmiddel, n., aliment, nutriment.
Hør, c., flax.
Klædning, c., clothing, vestment.
Bolig, c., dwelling.
lægende Urter, pl. c., medicinal herbs.
Lov, c., law.

Orden, c., order. vedligeholde, to maintain. Begjering, c., desire, wish. usofserdet, undaunted, intrepid. stemme, to sing. Krigsfang, c., a warlike song. at flytte ud paa et Landgods, to remove to a country seat. forstjønne, to beautify. fiskerig, abounding in fish.

Den Indretning, at der er Love og Dvrigheder til, ved hvilke Sikkerhed, Rørlighed og Orden vedligeholdes, er nødvendig for det menneskelige Samfund; Hvo der altsaa sætter sig op imod Dvrigheden, eller handler imod dens Besatninger, er meget strafværdig. Det er ethvert Menneskes Bligt, at vise sine Venner den samme Agtelse, som han selv forlanger af dem. Formuftig Sparsomhed er for ethvert Menneske en nødvendig Dyb; thi uden samme kan ogsaa den rigeste Mand blive fattig. Formedelst den megen Regn, der faldt i hele denne Sommer, ere mange Frugter ikke blevne modne.

Hølelsen er hos Mennesket finere, end hos de fleste Dyr. Naturen uddeler sine Velgjerninger med en gavnild Spar somhed. Af en lidet Kærne kan blive et stort Træ. Ikke langt fra Byen ligger Gartnerens Bolig paa en yndig Bakke.

Jeg stoler paa Deres Lovste. Den handler taabeligt, der ifkun forlader sig paa Andre. Andre, især gode Menneskers Dom over Dig bør ikke være Dig ligegyldig. Kun Mennesket alene kan leve i de varmeste og koldeste Lande paa Jorden; han kan tilbringe sin halve Levertid under aaben Himmel, men ogsaa opholde sig sit hele Liv under Jorden; ogsaa hans Ansigt giver ham et Fortrin fremfor Dhrene.

Dvrighed, c., magistrate.	at folge en Rei, to follow a way or path.
Sikkerhed, c., security, safety.	Kodsti, c., a footpath.
Rørlighed, c., tranquillity, rest.	Bred, c., shore.
vedligeholde, to maintain.	Fled, c., river.
sætte sig op imod, to oppose oneself.	bredes, to be angry or wroth.
handle imod, to act against or contrary to.	Niddingsvaert, n., crime, outrage.
strafværdig, punishable.	at stole paa Noget, to confide in.
Sparsomhed, c., parsimony.	forlade sig paa Noget, to depend, rely upon a thing.
Kærne, c., feeling.	Dom, c., judgment, opinion.
Kærne, c., kernel.	Levertid, c., life, life-time.
Gartner, c., gardener.	aaben, open.
yndig, pleasant.	sit hele Liv, his whole life, all his life.
Bakke, c., hill.	Fortrin, n., preference.
at skyde en Gjenvei, to take a short cut.	

Naar Jordben træder i lige Linie mellem Solen og Maanen, da opstaer en Maaneformørkelse: men kommer Maanen til at staae i lige Linie imellem vor Jord og Solen, da fremkommer en Sol-, eller rettere, en Jordformørkelse. Luften omgiver Jordben indtil en vis Høide og findes ogsaa i Mellemrummene af næsten alle andre Legemer. Sneen beskytter Planterne imod Frost. Ved „Verdenslegemer“ forstaas alle de lysende Legemer, som bevæge sig i det uendelige Verdensrum. Hannibal og Scipio vare de berømteste Feltherrer hos Carthagenerne og Romerne i den anden puniske Krig.

Sokrates skal have været den Biseste i blandt Græske. Dionysius viste sig meget stolt i Medgang og meget lavsindet i Modgang. Nogle af Russernes nyeste Romaner kunne stilles ved Siden af Engländernes bedste Romaner. Det hydse Eprog er meget rigt paa Ord. I Medgang er det behageligt, at have en Ven, i Modgang er det nødvendigt. Man maa skrive Fornærmedler i Sandet, og Belgjerninger paa Metal. Skakspære hævde sig langt over sin Tidsalder. Ingen har bragt det videre i at foragte Faren og beherske sine Lidenskaber, end Scipio, Bahard og Karl den Tolvte. Lucullus havde Overflodighed af Slaver, Klæder, kostbare Meubler og andre Skatte; men han mangede Maadeholdenhed og Sparsomme-lighed. Svalerne, Tranerne, Storkene og andre fugle drage aarlig oer Havet.

opstaae, to arise.	Berdenslegeme, (lit.) terrestrial bodies, i. e. heavenly bodies.
Maaneformørkelse, c., lunar eclipse.	lys, to shine.
fremkomme, to follow, ensue.	Berdensrum, the space or realms of the sky.
Solformørkelse, c., solar eclipse.	lavfindet, low-minded.
eller rettere, or rather, or more correctly speaking.	Metall. n., metal.
Sofomørkelse, c., an eclipse of the earth.	hæve sig, to raise oneself.
Høide, c., hight.	Tidsalder, c., age, time.
der findes, (lit.) there is found, i. e. there is or exists.	Overflodighed, c., abundance.
Mellemrum, n., interval, interstice.	Slave, c., slave.
Snee, c., snow.	Meubler, pl. n., furniture.
beskytte, to protect, shelter.	Svale, c., swallow.
Frost, c., frost.	Trane, c., crane.
	Storf, c., stork.
	aarlig, yearly.

Siberien var uben Twiwl fordum mere beboet, end i vore Tider; man slutter sig dertil af de Grave og Ruiner, som findes der. Lyset kommer fra Solen til os i omrent otte Minutter. De Ting, vi bekymre os mindst om, ere ofte de, som bidrage mest til vor Lykke. Inden i Walhal lybner det af blanke Sværb, og anden Lybsning behoves der ikke; Taget er dækket med Skjolde, Spyd er Panelet paa Væggene, og Bønkene ere stroede med Brynier.

Hunnerne, forenede med Alanerne, træf paa Goherne, en meget vidt udbredt Folkestamme, som boede ved det sorte Hav langsmed Donaufoden, i gjen nem Ungarn, Polen og Preussen ind til Østersøen. Kort efter Luther's Død kom det til en Krig mellem Protestanterne og Katholikene.

Da Frederik af Pfalz, en reformeert Hyrste, blev valgt til Konge af de undertrykte Protestanter, men længe var raadvilb, om han skulle modtage den farlige Verdighed, sagde hans Gemalinde, en Datter af Kongen af England, til ham: „Har Du Mob til, at modtage en Kongedatters Haand — og er bange for at modtage en Krone, som man frivilligen tilbyder Dig? Jeg vil hellere spise tori Brod ved Dit kongelige Taffel, end leve i Overslodighed ved Dit kurfyrstelige Hof.“ Den Dristighed, med hvilken man bestandigt skal sige Sandheden, maa aldrig udarte til Freckhed og Usorsammenhed.

fordum, formerly.	det Sorte Hav, the Black Sea.
beboet, inhabited.	Donaufoden, <i>c.</i> , the (river) Danube.
i vore Tider, in our times.	Østersøen, the Baltic.
man slutter sig dertil, one insers this.	reformiert, reformed.
Grav, <i>c.</i> , grave.	Hyrste, <i>c.</i> , prince.
Komme, to come, arrive.	være raadvilb, to waver, be un- decided.
lybne, to shine, lighten.	Gemalinde, <i>c.</i> , wife, spouse.
Lybsning, <i>c.</i> , light.	tilbyde, to offer.
behøve, to want, need.	Taffel, <i>c.</i> , board, table.
Tag, <i>n.</i> , roof.	leve i Overslodighed, to live in abundance.
Skjold, <i>n.</i> , shield.	Dristighed, <i>c.</i> , boldness.
Spyd, <i>n.</i> , spit, spear.	udarte, degenerate.
Paneel, <i>n.</i> , wainscot.	Freckbed, <i>c.</i> , impudence.
Brynie, <i>c.</i> , a breast-plate, cuirass.	Usorsammenhed, <i>c.</i> , shamelessness.
Folkestamme, <i>c.</i> , tribe.	

Det er en Daarslab, at anvende altfor megen Glid paa vankelige og tillige unhyttige Ting. Hyrden fører Hjorden paa Græs. Hvad der mishager Dig hos Andre, det mishager ogsaa Andre hos Dig. Naar Dunsterne stige op i Luft'en, danne de Skyer. Lærken synger i Flugten. Den, som vil høbe sig en Ager, ham raader Plinius, fremfor Alt at legge Mærke til Vandet, Veien og Naboen. Smigterne leve paa deres Bekostning, der ville høre dem. Man maa hellere være alene, end i slet Selslab. Naar et Menske af god Opdragelse hører Lovtaler over sine Fortjenester, saa viser han hverken en stolt Mine, eller Forlegenhed.

Conjunctions.

Og, and.	ſiden, da, fordi, since.
haade — og, both — and.	fordi, because.
ikke blot — men ogsaa, not only	da, saasom, as.
— but also.	ligeledes, likewise.
enten — eller, either — or.	endog, even.
hverken — eller, neither — nor.	ikke desto mindre; desvagtet, notwithstanding.
endføndt. though.	undtagen, fun ikke, save.
omendføndt although.	med mindre, det være da, dersom ikke, undtagen, unless.
naar, dersom, if.	imidlertid, meanwhile, however.
at, that.	
for at ikke, lest.	
thi, for.	

Practise on the Conjunctions.

(Comp. Rask's Grammar.)

Jeg haabede at træffe min Ven endnu hjemme, men han var allerede igaar afreist til K. Jo mere oprigtig og sand-

Daarslab, c., folly.	Ager, c., field.
Hyrde, c., herdsman.	legge Mærke til Noget, to take notice of.
Hjerd, c., flock.	Sniiger, c., flatterer.
Græs, n., pasture.	Bekostning, c., costs, expense.
Dunst, c., vapour.	Opdragelse, c., education.
Sky, c., cloud.	Lovtaler, pl. c., praises.
Lærke, c., lark.	Forlegenhed, c., embarrassment.
Flugt, c., flight.	

dru et Menneske er, jo mere finber han Tilstro hos Andre. Den er viis, der ei alene taknemmeligen nyder det Gode, Himmelnen giver ham, men ogsaa veed at benytte det Onde til sit Bedste. Naar Du er flittig, saa vil Du ogsaa kere Noget, men uden Hlid kan man ingen Fremstridt gjøre.

Naar vil Du opfylde Dit Øste, at besøge mig, for at hjælpe mig med at ordne mine Naturalier? min Samling er for Tiden vel større, end den var ifjor, men dog langtfra ikke saa stor, som Din. Amphibierne leve baade i Vandet og paa Landet. Uden Solvarme kunne hverken Dyrene leve, eller Planterne vore. Paa Toppen af de høieste Bjerger er Kulden saa stor, at Sneen der aldrig smelter.

Vi havde aldrig saasnart forladt vor Forslandsning, førend Hjenden angreb os fra alle Sider. De havde neppe faaet Esterretning om vort Uheld, førend de ilede med at komme os til Hjælp. Regulus lod sig ikke roske, hvilke Frygt, saa grusomt endog de Vilnsler vare, de truede ham med. I Slaget ved Bultava vedblev Karl den Tolvte at commandere, saa haardt han endog var saaret.

sanddru, veracious, true.
Tilstro, *c.*, confidence.
taknemmeligen, thankfully.
Fremstridt, *pl. n.*, progress.
Samling, *c.*, collection.
for Tiden, now, at the present
time.
ifjor, last year.
Solvarme, *c.*, the warmth of the
sun.

vore, to grow.
Top, *c.*, the top, summit.
Forslandsning, *c.*, fortification,
redout.
Uheld, *n.*, accident, mishap.
ile, to hasten.
roske, to shake.
Vilnsel, *c.*, torment, torture.
haardt saaret, heavily wounded.

H i s t o r i e.

Om Nordens ældste Indvaanere.

I den ældste Tid, da Kulturen endnu stod paa sit laveste Trin, levede Nordens Indvaanere adspredte og enkelte, uden faste Bopæle og uden ordentlige Retsfælleskab. Ved vorende Holstymende dannede der sig imidlertid snart smaa Samfund, hvis Omfang bestemtes ved de naturlige Grænser, som Haret, Bierge, Floder, store Skove, eller øde Heder dannede, og hvis Medlemmer for største Delen var forbundne ved Slægtfælleskab, saaledes at Familieladeren gik over til at blive Stamhøvding. En frigjort Tidsalder, hvor sjældelige Besøninger med Naboeerne særligen maatte finde Sted, knyttede den fælles Hare Samfundets enkelte Medlemmer end nærmere til hverandre; en Uanser valgtes, sædvanlig Familiehovedet, eller en Aanden, som havde vidst, at skaffe sig Navn for Mod og Vaabendygtighed, og den i Krigen erhvervede Anseelse betryggede Høvdingens Myndighed i Freden til borgerlig Ordens og Sikkerheds Opretholdelse.

paa sit laveste Trin, on it's lowest degree.
uden ordentlige Retsfælleskab, without (forming) a society constituted by law.
forbundne ved Slægtfælleskab,

connected by the ties of kinsmen or relationship.
Stamhøvding, c., the head of a race or clan.
at skaffe sig et Navn, to procure himself a name (i. e. to get up his name).

Efterhaanden opkom der Love og Vedtægter, hvis Overholdelse var vigtig for hver Enkelt, og mange Slags private Forhold uddannede sig i Tidens Løb, der gav Samfundet indre Fasthed og Enhed. Et vigtigt Middel til at danne og sammenholde slige mindre Samfund var ogsaa Religionen; thi skjont der over hele Norden herskede samme religiøse Grundanskuelse, og Guderne omrent dyrkedes paa samme Maade, harde dog hver Stammes sine egne hellige Steder, hvor man kom sammen, for at offre til den Gud, som især ansaaes for Stammens Beskytter. En af de ældste Inddelinger, vi forefinde i Danmark, Inddelingen i Herreder, der, efter Navnet at domme, oprindelig betegnede Foreninger af 100 Familier, og den ligeledes gamle Inddeling i Systre, der indsatte flere Herreder under sig, synes at tyde paa slige Stammeforeninger, der bestode uafhængigt ved Siden af hverandre og ofte fejdede indbyrdes, men forbandede sig til fælless forsvar, naar en almindelig Fare kaldte det hele Folk under Vaaben. Ved Giftermaal og endnu oftere ved Krig forenedes flere Stammer, og der opkom paa denne Maade en Mængde smaa Stater i Skaane, paa Sjælland og omliggende Øer, i Norre- og Sønderjylland, hvis Grænder snart udvides, snart indskrænkedes, altsom Kongerne og Folket havde Evne og Eysse til. De undertvungne Lande blev bestyrede ved Farer eller Statholdere, der svarede Overkongen Skat og Krigstjeneste. Disse Smårtiger, blandt

Obs. The Danish word *Skat* is identically the same with the English term retained still in the phrase: "to pay scot and lot"; it is in fact the German *Schatz* (treasury) so that to pay scot originally means "to pay into the treasury." *Skat-Land* (Scot-land) therefore implies the original ancient notion of a country paying tribute to a superior king. Norwegian: *Overkonge* (*Thjodkonge*), but the old Normans went over to Scotland and made it tributary to their own country.

mange Slags, many of a different kind.
samme religiøse Grundanskuelse,
(lit.) the same religious fundamental intuition (Germ. Grund-
anschanung), i. e. the same faith.
at følde indbyrdes, to carry on a
feud.

i Norre- og Sønderjylland, in the North and South of Jütland.
have Evne til Noget, to have the capacity of doing a thing.
svare *Skat* og *Krigstjeneste*, to pay taxes and do military service.

hvilke især Sjælland med Kongesedet Veire fremragede ved sin beromte Kongeslægt, Skjoldungestammen, blevne endelig i den anden Halvdeel af det 9de Aarhundrede af Gorm den Gamle samlede til en Stat.

Nationen deelte sig i Oldtiden i to store Classer, Frie og Trælle; men da de sidste ingen borgerlige Nettigheder havde, gaves der egentlig kun een Stand, Bondestanden. Med Ordet Bonde maade man imidlertid ikke forbinde det nuværende Begreb af Landmand og Agerdyrker. Bonde (Boende) betegnede i Oldtiden enhver fri Ejendomsbesidder, som havde fast Bopæl, og indbefattede under eet Navn saavel Agerdyrkeren, som Kjøbmanden og Haandværkeren. Bondenavnet var det hæderligste, som Oldtiden kendte for at betegne en fribaren Mand og Borger, og Bondernes Indsydelse paa Alsfjørselen af Statens vigtigste. Unliggender var ligefaa stor, som deres Stand var hæderlig; de valgte Konge paa Thing, gave Lov, sade i Retten som Dommere og afgjorde Spørgsmaal om Krig og Fred. Kongen turde Intet foretage sig, uden først at have hørt Bondernes Menig, og han maatte følge deres Raad, naar han ikke vilde udsætte sig for, at miste sin Throne. Til saa store Nettigheder svarede kun saa Forpligtelser; Skatter kendte man i hine Tider ikke, og skulde i et enkelt Tilfælde en eller anden Byrde paalægges, behovedes dertil nødvendigvis Bondernes Samtykke. Derimod paalaae det enhver vaabendygtig Mand, at møde til Fædrelandets Forsvar, naar det blev overfaldet af Fiender, en Pligt, som den krigske Nordbo gjerne opfyldte. Enhver maatte i slige Tilfælde sorge for sin egen Udrustning og Underholdning, og dette tilligemed Forpligtelsen, at modtage og bevræte Kongen, naar han drog omkring i Riget paa Gjæsteri, som det kaldtes, være de eneste Byrder, der paahvide Bonden til det Offentlige. Naar Bonden ikke var i Leding eller paa Vikingetog, levede han paa sin Gaard

Obs. The Vikingetog (Germ. Viking-Zug) related more particularly to the coasts for taking towns and founding settlements. — We find now many places and islands in the Elb called Wiks, e. g. Rat-Wik (a home-stead as it were) for the end of all these expedi-

at være i Leding eller paa Vikingetog, to be out on an expedition at sea.

é den fuldkomneste Uafhængighed. Han betragtedes som Familiens Hoved, domte som Voldgiftsmand i de Stridigheder, der kunde ræse sig mellem dens Medlemmer, og ledede de sælleds Anliggender. Adel i den nuværende Betrydnug af dette Ord, som en Stand med føregne Rettigheder, der arveligen forplantes fra Fader til Son, fikende Oldtiden ikke. Vel nævnes Farer og Hævdinger og Kongevisænd som fornemmere og mere anseete, end Bønderne, men uden at der til denne fornemme Rang knyttede sig føregne og udelukkende Forrettigheder. Paa en berømmelig Herkomst lagde vore Forsædre stor Vægt, og tidligt omtales ørstørre Mænd som agtede for deres fornemme Byrd; men heraf lader sig ikke slutte, at Hødslen hjemlede dem Rettigheder fremfor andre fribaarne Mænd. Den Gang, som til alle Tider, var et hædret Navn en ikken Arv, der skaffede Sonnen betydelige Fordele, naar han forstod at hævde det, hvis ikke, da havde han Intet forud for Den, som var født af en uberømt Stægt. Denne Forksjel i Rang, ikke i Rettigheder, udviflade sig ligefrem af Forholdene. Rigdom og Dygtighed skaffede Anseelse og Indflydelse; den rige Mand var i Stand til, at forsyne sine Sønner med kostbarere Vaaben og give dem en bedre Opdragelse, hvorved de blev mere stikkede til at forestaae hoie Embeder ved Kongens Hof. Kongerne valgte ogsaa helst deres nærmeste Ejenere af saadanne Stægter, hvis Hengivenhed for Kongehuset havde været prævet i en lang Række af Aar. Skjondt det herved undertiden fandt saae Udseende af, at Embederne arveligen tilhørte visse Familier, stod dog Adgangen til de høieste Poster ved Høfset og i Herren aabne for enhver fri Mand; men findom foretrak Bonden det utvivlige Liv paa sin Gaard for den

tions was to find settlements or a home -- the word Wiek is no doubt intimately related with the Greek *oik-os*, for the letters *oi* represent in Germ. *W*, e. g. *oinos* (Wein), the English *Wick* being identical with the German *Wick* may in this manner be likewise traced to the Greek root *oik* — for a *wick* is an *entry* and by metonym. *pars pro toto* connected with the notion *home* or *house*.

hjemle Rettigheder, to confer privileges upon a person. | at hævde et Navn, to maintain a name.

mere afhængige Stilling ved Kongens Hof. Saaledes svarede en Bondeson, da Harald Haarsager i Norge opfordrede ham, at komme til sit Hof med Lovte om en hoi Hæders-titel, „at han hellere vilde forblive Bonde, og dog anser sig for lige saa god, som Den, der havde det fornemmeste Wrebsnavn ved Høfset.“

I det krigerske Norden maatte den første Fordering til en Konge være Hærforer-Dygtighed; thi at ansøre Folket i Krig var Kongens fornemste Pligt og Forretning. Naar Hjender angrebe Landet, opbed han Folket, og da maatte hver Mand mode rustet til Forsvar under Straf af Fredloshed og Riddingsnavn. Opbudtet stekte ved en Budstikke eller Hærpitil, der sendtes fra Gaard til Gaard og bestod af en Green, der var dannet som en Due, med en Snor paa den ene Ende, og brændt paa den anden, og mitrydede saaledes paa en billæglig Maade baade det sjældnige Indsald og tillige den Skjebne, der ventede Enhver, som unddrog sig for Pligten, at forsvoare Fædrelandet, nemlig: at al hans Ejendom vilde blive ødelagt ved Ild. Var det Fred i Hjemmet, sogte man Hjender i Uerlandet, hvilket kaldtes at fare i Edding. Om Horaaret blev jævnlig en Deel af det vaabendygtige Mandstab opbudt til et saadant Ledingsvog, der gif ud paa, at plundre og hærje Rabolandene og først endtes ved Vinterens Nærmelst, da Hæren vendte hjem, for at dele det vundne Bytte. Baade Folket og Hovdingerne erholdt en Deel heraf; men det Meste tilfaldt Kongen, af hvis Indkomster dette aarlige Krigsbytte udgjorde en vigtig Deel. Naar Toget var endt, opløstes Ledingsbæren, og Enhver vendte hjem til Sit; men Kongerne havde altid en lille Skare af faste Krigere, som kaldtes Hird, og var udvalgte af Landets fornemste og tappreste Mænd. Af disse Hirdmænd, der underholdtes paa Kongens Befostning og var hans svorne Mænd, valgtes sædvanligvis Hovdinger til at ansøre Dele af Hæren, Farler til at bestyre undertrungne Provindser, og andre vigtige kongelige Befalings-

under Straf af Fredloshed og Riddingsnavn, under a penalty of being outlawed.

Opbud, n., Budstikke, c., a kind

of herald's-staff, originally an arrow, which was sent from estate to estate for raising an army in defence of the country.

mænd. Kongens Anseelse og Myndighed beroede for en stor Deel paa hans Tapperhed og Lykke i Krigen og det Held, hvormed han i det Hele forte Regeringen; thi Folket ansaae det for en Skjænsel, af have en feig Konge til Ansører, og Uheld, som Hungersnød og Dyrtid, var man tilboelig til, at betragte som en Virkning af Gubernes Brede mod Kongen. Under saadan Omstændigheder hændte det sig derfor ikke sjeldent, at Kongen blev assat og undertiden berøvet Livet. Folkets Samlykke var nødvendigt til Lovenes Gyldighed; Retstrætter afgjordes paa Thinge under Horscæde af Kongen, og han var tillige Lovens Bogter: det tilkom ham, at vaage over dens Udvælse og opretholde den indvortes Sikkerhed mod Boldsmænd og Røvere. Kongerne forestode tillige Gudstjenesten og betragtedes som Upperstepræster, en Verdighed, der maatte bidrage meget til, at styrke den kongelige Myndighed, der i andre Henseender var saa vakkende og indstræknet. Som Gudstjenestens Forstandere hævede Kongerne en Tempelskat, og som Hævdere af Lov og Ret erholdt de en Deel af Boderne, der faldt ved Retten. Disse twende Indtegter tilligemed den store Andeel i Krigsbryttet, som tilfaldt Kongerne, udgjorde en ikke ubetydelig Deel af deres Indkomster; men vigtigere ware de store Jordier i endomme, som rundt omkring i Riget vare udlagte til Underhold for Kongen og hans Hoffolk. Paa disse Ejendomme fandtes Kongsgaarde, hvor Kongen paa sine Omreiser i Riget sædvanlig tog ind, og som bestyredes ved Gorvaltere (Bryder), eller undertiden overlodes som et Slags Lehn til de kongelige Krigsmænd. Kongen tilegnede sig ogsaa efter den i Oldtiden og Middelalderen gjældende Grundfæstning, at Alt, hvad der ingen Eier havde, tilhørte Kongen,

Obs. Myndighed (Germ. Mündigkeit) literally signifies *majority* i. e. a *being of age*.

Obs. The king, in person, went on the circuit himself to administer justice, hence the later English custom of the judges being sent to represent the king on the circuit.

at styrke den kongelige Myndighed, to strengthen the authority of the king. Boderne, der faldt ved Retten, fines	or penalties paid to a court of justice. paa sine Omreiser i Riget, on his circuit in the land.
---	--

alle Stromme, Bande og Søer med Hvad deri sandtes, alle Stove, Almindinger og udyrkede Streækninger. Dog var det Bonderne usormeent, at fiske i Bandene, selde Sommer i Stoven, lade Svæin opføde, eller Øvrig græsse paa disse Steder; men naar senere ved stigende Folkemængde og udvidet Agerbrug disse Streækninger ryddedes og optoges til Dyrkning, maatte de fjsbes af Kongen, eller Afsigt svares deraf. Efter samme Grundsatning havde Kongen ogsaa Ret til hærlest Godts, der sandtes i Jorden (Daneße), Ary efter fremmed Maud, der ingen Arvinger havde i Landet (Daneary), Brag, som drev ind paa Rysten o. s. v. — Naar Thronen ved Kongens Død var blevsen ledig, traadte Folket sammen paa Thinge, for at vælge en ny Hærster. I Almindelighed valgtes Den, som var den Afsode nærmest beslagtet i den mandlige Linie; thi om Øvinder, der desuden ingen Arveret havde, kunde der i den frigeske Oldtid ikke være Tale. Skjondt Folket ikke bandt sig til Arvesølgen og undertiden foretrak en fjerntere Beslagtet for en nærmere, naar hün gav Haab om en bedre Regierung, afveg man dog sjeldnen fra den vanlige Arvegangsorden, for ikke at foranledige indre Tvisligheder. Dette var fornemmelig Tilfældet i Oldtiden, da Hensynet til Arveretten og Slægtsskabet med den regierende Familie var langt mere overveiende, end senere hen i Tiden. Dog var den blottte Arveret i og for sig aldrig tilstrækkelig til Kongemagtens Erhvervelse; forst naar Kongen var valgt og kaaret af alle Landets frie Mænd, anfaaes han for Rigets lovlige Behærster.

Folket udsovede sine Rettigheder i Forsamlinger, der holdtes under aaben Himmel paa en Blads, der vor indhegned med en Række Steen, eller omgived med de hellige Astetræer og kaldtes Thing, hvilket Ord ogsaa bruges om selve Forsamlingen. Inden i Kredsen sad Kongen paa et opbstort Sæde, i nærheden af ham de ældste og mest anseete Hovdinger, og

iden mandlige Linie, in the male lineage or descent.
binde sig til Arvesølgen, to adhere
to the law of succession.
senere hen i Tiden, in later times.
hvilket Ord ogsaa bruges om hele

Forsamlingen, which word was
also applied in speaking of the
whole assembly.
the most anseete Hovdinger, the
chiefs most looked up to or in
reputation.

rundt omkring stod Folket, hvort sine skjonneste Bænben og bedste Klæder. Ingen fri Mand var udelukket fra Thing-forhandlingerne; men Enhver kunde der møde og gjøre sin Stemme gældende. Da Alle mødte berednede, og saaledes blidige Stridigheder let kunde opkomme, var Thinget erklaret for helligt, og Hvo der brod Thingfreden, gjorde sig skyldig i den største Forbrydelse, der medførte Dødsstraf eller Fredelosshed. Statsforfæning og Religion stode i Oldtiden i usie Forbindelse og understøttede hinanden gjenfødig. Dersor vare Thingstederne tillige Offersteder, hvor Kongen og Folket under Bonner og Offeringer til Guderne forberedte sig til de vigtige Raadslagninger, som skulle begynde. Da der altid forsamledes en stor Mengde Mennesker paa Thingene, gaves derved Anledning til Handel og Umsætning af Varer, hvilket bidrofede Kjøbmænd, som opsløge deres Voder i Nærheden af Thingstedet ligesom paa et Marked. I Tidens løb forvandledes derved Thingstedet undertiden til en Handelsplads, og dette er Oprindelsen til flere af de ældste Kjøbsteder. Paa Thingene afgjordes ogsaa private Sager af nogen Vigtskab, som Ejendomsoverdragelser, Arvestifter, Overeenskomster om Egteskaber o. s. v., fordi Handlingen ved at foregaae i en offentlig Forsamling i mange Bidners Nærvarelse fik større Gyldighed. Men dog var det fornemmelig Statsanliggender, som vare Gjenstand for Forsamlingerne paa Thinge, der dannede det Middelpunkt, hvorom hele det offentlige Liv hos vore Forfaedre dreiede sig. Her gaves og afferfaffedes Lov, her pleiedes Retten, her besluttedes Krig og Fred, her valgtes Kongerne, her bragtes alle Sager paa Bane, der havde Vigtskab for Staten i det Hele. Bilde en Konge sætte Noget igjennem, da maatte han foredrage

Thingsforhandlinger, *pl. c.*, the transactions of the Thing, i. e. the legal assembly of the people or rather of freed men headed by the king. This word has been retained in modern times, to designate a constitutional assembly answering to the English parliament.

Ejendomsoverdragelser, *pl.*, cessation or conveyance of property. saue større Gyldighed, to obtain greater validity or legal force. at bringe en Sag paa Bane, to introduce an affair, to put on a footing.

det paa Thinge og ved Overtaelse og Grunde søge, at vinde Folket for sit Forslag; thi Folket kende og havdede sine Retigheder, og et Magtsprog vilde her være ligesaa forgjæves, som farligt. Dersor var Mættalenhet ikke mindre, end Rigsdyggtighed en nødvendig Egenstab hos Oldtidens Konger for at vinde Indsydelse hos Folket og lede den ustabile Mængdes Sind. Bisald tilkendegaves paa Thingene ved Baabengny, hvilket man slog med Sverdet paa Skjoldene; vaakte derimod en Taler Forsamlingens Missbag, opstod der Larmen og Muren. — I Oldtiden, da Borgersamfundet endnu ikke havde uddannet sig til den Mangfoldighed af Forhold, som en senere Tids højere Udvikling fører med sig, var Lovgivningen og Retsbøleten meget simple. Haa Bestemmelser varer tilstrekkelige til, at ordne det borgerlige Liv og afgjøre de Retsstridigheder, som ideligen kom igjen under samme Skifte. Folket tilkomm det, som bemærket, i Thingforsamlingerne at antage, eller forhæste nye Lovforslag, eller gjøre saadanne Forandringer i de bestaaende Love, som Tidernes Larv fordrade. Skrønne Love brugtes ikke, da det var let, i Hulommelsen at bevare de saa gicelende Bedtegter, som bestandig bruges Folket i Minde ved den Offenstighed, som herskede i alle Forhandlinger. Retten pleiedes paa Thinge under Kongens Forståede ved de forsamlede Thingmænd, eller ved enkelte Maend, som forinevlest deres Rettskaffenhed og Erfarenhed udvalgtes af Folket til at forestaae Dommerembedet. Allerede i Oldtiden synes den i Middelalderen herskende Skif at have været brugelig, nemlig, at den Anklagede ved en Ed, som aflagdes af ham selv og et Antal tilstagnede Maend kunde rense sig for Anklagerens Beskyldning. Straffene bestoede for største Dele i Pengebøder, og selv Drab kunde affones paa denne Maade; dog foretrak man ved Drab paa nære Slægtninger Blodhenv for Penge. Den Ytring, som en Fader fremførte, da man bod han Boder for hans drenge Son, „at han ikke vilde bære sin dode Son i sin Pengepung,” udtrykker Tidens herskende Anskuelse i demne Hense.

sem Tidernes Larv fordrade, as the | Tidens herskende Anskuelse, the
exigencies at any peculiar time | peculiar views or mode of
might require it. thinking of the time.

seende. Ogsaa gaves der enkelte lave og farlige Forbrydelser, som ikke kunde sones ved Venge (Ubodemaal), som: Foræderi mod Fædrelandet, lument Overfald og Smigmord, Æveri, Brud paa Thingfreden o. s. v., hvilke blev straffede med Død, Fredløshed eller Trældom. At Nordboerne i Overensstemmelse med deres krigerske Aaland ofte benyttede sig af Tvekamp som et Reitsmidde og lode Sværdet domme i deres Uvistigheder, for enten hurtigere at faae Trætten afgjort, eller for at erholde en mere tilfredsstillende Opreisning, end Lovens Kjendelse vilde give, er forhen omtalt.

Trældommen i Norden stod i noie Forbindelse med Rationens hele Levemaade og Forfatning. Den frie Mand, som idelig var i Leding og paa Vikingetog havde kun lidet Tid til, at passe de huuslige Forretninger, dyrke Marken og rogte Øræget, hvilke Syster han desuden ansaae for at være under sin Verdighed som Krieger. Medens dersor den Frihæarne fulgte sin Byst som Viking og Krieger, overlodtes slige lavere Forretninger til Trællene. Dersor bestod ogsaa Trældommen ligesaæt længe, som det stadige, Krigsliv var herskende i Norden, og først da Folket fik Simag for fredelige Syster, da Ågerdyrkning, Handel og Haandværker udbredtes, begyndte den at aftage, fordi Nødvendigheden af en egen Trællestand nu bortfaldt, og tillige Christendommen, hvis Indførelse falder sammen med hin Trældring i Folkets Character og Levemaade, gjorde mere menneskelige Grundsetninger gjældende. Kilderne til Trældommen varer mange og forskjellige. Den første Stamme have uden tvivl de ved Goternes Indvandring undertyngne Folk udgjort; men denne sit en stadig Tilbyrd ved de bestandige Krigs og Vikingetog; thi da enhver Krigsfange blev Træl, forsynedes Norden paa denne Maade med en stor Mengde Slaver fra de forskjelligste og ferneste Lande. Det var ordentlige Slavemarkeder, hvor Viterne førte deres røvede Fanger hen og solgte dem ligesom andet Kjøbmandsgods. Forbrydelser, der ellers medførte Dødsstraf, blev undertiden straffede med Trældom; ja

han anseer det for at være under
sin Verdighed, he considered it
as being below his dignity.
Kilderne til Trældommen, (lit.) the

spring or source i. e. the origin
of serfdom.
at udgjøre en Stamme, to form
or constitute a race or clan.

selv Skuldneren, der ikke kunde betale sin Øjeld, børvedes stundom sin personlige Frihed. Dog var denne Art af Trældom mildere, og Eieren turde ikke mishandle en saadan Slave. Der forekomme ogsaa Eksempler paa, at en fri Mand, naar han manglede Midler til Udkomme, gav sig i frivillig Trældom; men dette ansaaes altid for højt vancerede baade for dem, der gjorde det, og for Den, der tog imod en saadan Træl, og hørte til de sjeldnere Tilfælde. Den rigeste Tilvoert sic imidlertid Trældommen ved Hødselen, da Barn, der fødtes af Trælle, tilhørte Eieren med samme Ret, som Forældrene. Var den ene af Forældrene fri, fulgte Barnet Moderens Raar; dog kunde den fribaarne Fader, ved inden trenende Julemarkør at erklære Barnet for sit, stafse det Frihed, mod at give Eieren af Moderen Erstatning. Det var meget sjeldent, at Moderen var fri, og Faderen Træl; thi en Pige, der indlod sig i øgteskabelig Forbindelse med en Træl, mistede sædvanlig derved selv Friheden og satte tillige en uudslittelig Skamplet paa den Famille, hvortil hun hørte. Trællene hørte til de usleste og mest foragtede Skabninger, som Oldtiden kendte. Man tillagde dem de mest vancerede Laster, som Freighed, Kunskhed, Lyvagtighed, og frakjendte dem alle Dyder, som hædre Manden. Dersor havde det nordiske Sprog intet bittere Skjeldsord mod en fri Mand, end Træl, og Hvo der havde tilladt sig en saadan Forhaanelse mod en Aanden, maatte vente den blodigste Havn. Man troede, at Trællenes lave Æenkemaade udtrykte sig i deres Ansigtstræk og Miner, og man meente, at kjende en Fribaaren, om han end var forklaerd som Træl, af hans dristige Blif og hans forstandige Svar. Da man frembar en Træls Hjerte for Gunnar, kunde han see paa det, at det havde tilhørt en feig Mand. „See, nu skjæver det“, sagde han: „og dog en halv Gang mindre, end da det laae i hans Bryst.“ Hvor dyb en Foragt man nærede for Trællen, sees ogsaa af Sagnet om Thrønderne, som foretrak en Hund

at give sig i frivillig Trældom, to offer oneself of one's own accord to slavery or to be a serf or slave.

at sette en Skamplet paa En, to set a sign of disgrace on one, i. e. to brand him.

for en Træl, da Kong Eisten gav dem Valget mellem en af disse til Konge. At øse for en Træls Haand ansaaes for den største Forsmædelse, hvorfor de fængne Jomsvikinger ikke bade om Livet, men kun om, at maatte forskaanes for, at dræbes af en Træl. Selv over dette Lids Grændser udstræktes Trællens Udelukket; han var udelukket fra Valthalla, hvis Glæder kun tilhørte de Frie. Trællene, sagde man, tilhørte Thor, maaske fordi denne, eller en lignende Guddom har være dyret af det Folk, som ved Goternes Indvandring først blev undervunget. Som en Folge af denne Betragtningsmaade af Trællenes Vered tillagde man dem ingen borgerlige eller menneskelige Rettigheder. De ansaaes ikke bedre, end det umælende Dræg, og stilles i gamle Love udtrykkeligen ved Siden af dette. „Dersom en Dre, eller Træl“, hedder det: „giver Skade, da skal der kun gives have Boder, og dersom en Træl bliver dræbt, da skal der aflagges samme Ed, som naar andet Fø er dræbt“. Herren kunde derfor stalte med sin Træl, som han vilde, salge, straffe, lemlesté, ja dræbe ham, hvis hans Vered var stærkere, end Hensynet til hans egen Fordel, eller hvis hans egen Silfherhed krævede Slavens Død. Da Islanderen Et tilbørn havde nedgravet en Sum Penge, tog han ikke i Betænkning, at myrde Slaverne, blot for at de ikke skulde robe Stedet. Tilsideses en Træl nogen Skade, da blev Hornarmelsen ikke betragtet som utsævet mod denne, men mod hans Herre, og til denne skulde Boderne betales. Disses Størrelse rettede sig ogsaa efter det Tab, som Huusbonden led derved, at hans Slave enten ganskø, eller for en Deel berøvedes sin Arbejdshytghed. Blev den hvide Haand afhugget en Træl, saa erholdt Huusbonden en Træls halve Verdi i Bode, og hvis begge Hænder blev afhuggede,

Obs. Forskaanes literally means to be excused or exempted from a thing.

Da han gav dem Valget mellem en af disse til Konge, since he gave them the choice between one of these for their king.

de bade kun om, at maatte forskaanes for at dræbes af en Træl, they only entreated, not to be slain by (the hand of) a slave.

mantte Øjerningsmanden etlegge saa Meget, som en arbeidsdygtig Slave var vord. Paa den anden Side maatte Herren være ansvarlig for sin Trods ulovlige Handlinger og bøde derfor, ligesom for Skade, anaretet ved hans Hest eller Dre. Som Folge heraf vare Boderne for Slavens Forbrydelse meget ringe, hvis de handlede af egen Drift; men skeete det efter Herrens Besaling, betaltes fuld Bøde, da Trællen han betragedes som et villieløst Nedstab. Slaverne vare udelukkede fra de sædvantige borgerlige Nettigheder; de kunde ikke kjøbe, sælge, eller arve, ikke gaae i Borgen for Andre, ikke vidne mod frie Mænd, eller aflagge Ed for Retten, ikke indgaae ordentlige Køgesababer. Skjendt faaledes Trællenes Raar øftest ikke vare blide, blevde de dog ingentinde behandlede med den Grusomhed, som ofte var tilfældet i sydlige Lande. Raar de vare troe og lydige kunde deres Stilling blive ret taalelig, og de mildere Herret tillode endog, at deres Trælle erhvervede sig Noget ved eget Arbeide, det saakaldte Orke, hvorved de esterhaanden funde blive ifstand til, at friskøbe sig. Heller ikke vare alle Slavers Raar eens. De Trælle, der udmarkede sig ved et godt Forhold, blevde satte til Øphynsmænd over de øvrige, og naar Herren eiede flere Gaarde, lod han dem ofte forvalte ved nogle af sine paalideligste Trælle (Bryder). Disses Stilling var naturligvis meget bedre, end de egentlige Arbeidstrælles, hvilket ogsaa gjælder om dem, der tjente til Hunsbondens, eller Haushuoderens personlige Øpvarming. Det er et sunnst Træk i Trællenes Forhold til de Frije, at de paa almindelige Glædestider, ved Fester, Bryllupper og Gilder nøde en bedre Behandling, end sædvantigt, og deeltoge i de Fribaarnes Nettigheder. Raar Trællene fulgte med deres Herret til slige Steder, blevde de beværtede og behandlede som de øvrige Gæster, og Hornemelser unod dem bødedes som for Friboerne. Frigivelse skeete ved Kjøb, enten fra Slavens Slægtninge, eller af ham selv, naar han havde haft Lejlighed til, at forhjene sig Noget ved eget Arbeide. Herren skjentede

at kunne blive ifstand til, to be paa almindelige Glædestider, at put in a position.
at sætte En til Øphynsmænd, to times of general rejoicings.
set any one as an oversser.

ogsaa ofte sin Troel Friheden, naar han loenge havde tjent ham tro, eller beviist ham en eller anden udmaerket Tjeneste, som, ved at redde hans Liv, eller dræbe en farlig Hjende. Dog indtraadte en Friqiven ingenlunde i en fribaaren Mlands Rettigheder, men forblev i et bestandigt Ufængighedsforhold til sin forrige Herre, uden hvis Minde han intet vigtigt Stridt turde gjøre; og naar han blev dræbt, svaredes der sun halo Mandebod for ham. Først den Frigivnes Sonner kom i Besiddelse af fulde borgerlige Rettigheder.

Jagt og Fiskeri have uden Tvivl været de ældste Beskæftigelser, hvormed man i Norden stammede sig Livets Ophold. Østhysterne og de fiskerige Hjorde vare de Steder, der først blev bebyggede, medens Skove endnu bedækkede største Delen af Landet. Kunstløse Jagt- og Fiskeredstabler af Steen, som endnu opgraves af Jorden, vindue om de ældste Indvaaneres Levemaade. Alifom Skovene ryddedes, og Græsgange fremkom, udbredte Øvergåvlen sig, og den blev ved Siden af Jagt og Fiskeri Folkets Hoved-Mæringskilde. Ved stigende Cultur og Folkemængdens Tillagen opkom ogsaa Agerdyrkningen, der fornemmelig gif ud paa Byg-, Havres- og Rugavl, men dog i den Tid, hvorom her er Tale, ikke bragtes synderlig vidt. Den samme Fremstriden i Udvikling, som man bliver vær i andre Dele af Jordkloden, fra Jagtlivet til Hyrdelivet og derfra til Agerdyrkernes fuldkomnere Levemaade har altsaa ogsaa fundet Sted i Norden. De vigtigste Huusdyr, som opeskedes, vare Heste, Hornqvæg, Saar, Geder, Sviin. Svinekjød var en af vores Forsædres høreste Spiser, som de endog ventede at skulle nyde i det andet Liv, og de holdt dersor store Hjorder af Sviin, som sandt rigelig Mæring i de store Egesskove, som bedækkede Landet. Hestekjød var et sæbvanligt Mæringsmiddel, der

at komme i Besiddelse af fulde borgerlige Rettigheder, (lit.) to come into possession of full civil rights i. e. to acquire the full rights of citizenship.

at slappe sig Livets Ophold, to procure for oneself the necessities of life, som de ventede at skulle nyde, whieh they expected to enjoy (even in a life to come).

fort kom af Brug ved Christendommens Indførelse, fordi de Geistlige ivrede mod denne Spise, der var dem fremmed og dersor væmmelig og barbarisk, men endnu mere, fordi Hesteskjæret især havde været brugt ved Offergilderne og saaledes vedligeholdt Mindet om Hedenstabet. Fisk, baade fersk, torret og saltet, Meelspiser, Raal, Mælk tilberedt paa forskellig Maade, Kjædet af vilde Dyr og Huglevildt udgjorde tillige med de forhen nævnte Nordboernes daglige Fodemidler. Øl og Mjød, for hvis Styld man lagde megen Bind paa Blavlen, vare de mest yndede Driftevarer, som ikke turde savnes ved noget Gilde. Skjøndt Drøgavl og Fiskeri var Folkes Hovedbestræftigelse, dreves dog tidligere adskilige Haandværker til en ikke ringe Grad af Guldkommenhed. Den kunstfærdige Smed aagedes høit og funde endog erhverve sig et berygt Navn. Man udarbeidede Smykker og andre kunstige Sager baade af Guld og Eslov; men især var Forsædighelsen af Vaaben vigtig for et Folk, der idelig færdedes i Krig. Et godt Sværd skattedes overmaade høit, det sik et eget Navn og gif i Aro fra Fader til Son. Historien, der omtaler flere saadanne berygtte Sværd, glemmer ved slige Lejligheder sædvanlig heller ikke, at melde Mesterens Navn. Ikke mindre hæderlig var Skibsbygningskunsten, der ligesom Smedekunsten udøvedes af frie Mænd, medens derimod saadanne Haandværker, der mere fordrede Øvelse, end Kunstmægtighed, vare overladte til Trællene. — Handelen dreves fornemmelig paa Landene ved Nordøen og Østersøen; men man vovede sig ogsaa til fjerne Egne, idet Øvelsen og Driftigheden erstattede, Hvad Skibene fattedes i Størrelse og Styrke, og Stjererne viste Bei i Mangl af Compas. Seiladsen forsyrredes ved den Mængde Esrovere, som opfylde alle Have, hvorfor Kjæsbmands-Hartisierne maatte være ubrustede som Krigskibe, og Mandstabet frigåvnt; men sædvanligvis var Kjæsbanden selv Viking, der efter Omstændighederne drev fredelig Handel, eller svevede Esroveri. Til de Varer, som mest vare Gjenstand for Indførsel, hørte Korn, Meel, Honning, Salt, Klæde og Trælle; de første

hentedes især fra England, Irskelle maatte hele Europa staske. Over Rusland erholdt man ved Mellemhandel Orientens Producter, og Hayrene ved Østersøens sydlige Kyst aabnede Forbindelse med Mellemeuropa. Til Udsæsel havde Landet næsten ingen andre Varer, end Fisk og Pelsværk og i den tidligste Deel af Oldtiden ogsaa Rav, der sandtes ved Westkysten af Jylland. Man hændte i hine Tider ikke Monter; men Varer tustedes med Varer, eller man ahhuggede Smykker af Guld- og Sølvringe og betalte efter Vægten. Saadanne Ringe med tydelige Spor af, at Smykker ere ahhuggede, opgraves endnu hyppigt af Jorden. Allerede i den hedenske Tid nævnes adskillige Klæder, som Røeskilde, Lund, Skander, Odense, Viborg, Ribe, Slesvig, af hvilke fornemmelig de to sidstnævnte varer vigtige Handelspladser. — Bore Hornedres ældste Klædning bestod af Dyreflind, som Jagten forsøgsbede; senere af Linned og Klæde, som dels forarbejdedes i Landet, dels hentedes fra fremmede Egne. Væverkunsten var tidlig hændt og udbretet af de nordiske Fruentimmer, som i det Hele varer meget kunsfærdige. De Hornemme forstode ikke blot, at væve kostbare Tapeter, hvormed Væggene blev prydede, men endog deri at indvirke historiske Begivenheder og Optraa af Gudelivet. Nordboerne elskede meget Pragt i Klæder, hvilket især viser sig ved Møder paa Thinge, ved Gilder og andre festlige Beiligheder, hvor de Rige ofte vare isorte kostbare Silkeklaaber og purpursfarvede Klæder, som vare komne ind i Landet ved Handel og Skræveri. Fruentimmerne vare prydede med Halskjeder, Ringe, Guldknapper og andre Smykker af Guld og Sølv, Perler af Rav og Rosafik, hvilke Gjenstande endnu findes i Mængde i Jorden og de gamle Begravelser. Flere af disse Smykker vare sælts for Mandfolkene, hvilke dog især udmarkede sig ved Ringe af Guld og Sølv, der bares baade paa Fingrene, Haandledet og Armene og vare snoede i flere Omdreninger, saa at Smykker kunde ahhugges, for at tjene som Mont. En sjæn Haarvært betragtedes som en af de helligste Prydelser baade for Mandfolk og Fruentimmer, af

iseste Varer med Varer, (lit.) to exchange wares against wares, i. e. to barter (merchandise).

hvilke hine bare Haaret løst nedhængende, disse flettede det i en Top, som undertiden sammenholdtes ved en Guldring. Øste var det den sangne Krigers sidste Bon, naar Dren svævede ham over Hovedet, at man vilde bære Omhu for iste at besudle hans skjonne Haar. Vore Forsædres Udseende omtales østere af fremmede Forsættere, der beskrive dem som høie og ranke af vært, med lys Hudfarve, blondt Haar og lyseblaue spillende Øyne. Legemets Reenhed og Skjønhed vedligeholdtes ved hyppig Badning, der var saa hyndet, at de Rigere havde egne Badstuer indrettede paa deres Gaarde til Brug om Vinteren. — Den vigtigste Deel af en Nordboes Ejendom og den, paa hvil Skjønhed og Godhed han satte den høieste Pris, var hans Vaaben. Disse var deels indrettede til Forsvar, deels til Angreb. Til Forsvarsvaabnene hørte Vandserfjorten, en tyk Bedækning, der var vævet eller flettet af flere Lag sammensnoede Traade; Brynien eller Brystbedækningen, der bestod af en Mængde smaa sammenflettede Ringe, eller smaa tætsluttende Jernplader, ved hvilken Indretning man opnaaede, at Jernet kunde bøies og fast sig efter Legemets Bevægelse; endelig Hjelmen og Skjoldet, hvilket sidste var sammensat af Træ, Læder og Jern og sædvanlig snukt prydet og malet. Vaade paa Skjoldet og Hjelmen sandtes som østest Dyrefiskelser, som Svin, Drager og Slanger, eller andre Figurer, hvilket gav Anledning til de senere Skjoldmørker og adelige Vaaben. Angrebsvaabnene var Sværd, Dolke, den tweæggede Stridssøre og Stridshammeren, Køller, Landser og Spyd, Slynger, Due og Piul. Vaabnene, ligesom de fleste andre Redskaber, bestode i den ældste Tid af Steen, siden af Kobber, eller Malm; senest lærte man, at bearbeide Jernet, hvis Smelting er vanskeligere, og som sjeldnere forekommer i ublandet Zustand. — Boligerne, som i den ældste Tid rimeligvis have været Jordhytter med indflettede Grene til Støtte for Tag og Vægge, begyndte man snart at opføre af Lemmer, som de store Skove tilbøde i Overflødighed. For de ringere Familier tjente det samme Værelse baade til Køkken, Dagligstue og Sovelammer. Lydningen kom ind gennem Klæde

tætsluttende Jernplader, closely fitting plates of iron.

ninger i Loftet og Væggen, der kunde lufses ved en Ramme, hvori der var udspændt en Blære, eller et tyndt Skind, der baade holdt Regnen ude og tillod Lyset, at trænge igennem. Stortræne fandie man ikke, men Nogen trak op gjennem den samme Uabning i Loftet, som tjente til Lysning. Lige under denne var Arnen anbragt, ongivne med Kampestene, og i Væggene varer indrettede Sovesteder for Familien. De Fornemmes Baaninger varer derimod langt prægtigere og bekvemmere indrettede og bestode af flere Værelser, saasom en egen Fruerstue for Dvinderne, egne Soveværelser, Badstue, Kjøkken og flere Udhuse til forskjellig Brug. Men især udmerked Hallen eller Gjæstesalen sig ved Pragt og en saadan Rummelighed, at en rig Bonde ofte funde modtagte flere hundrede Gjæster. Ogsaa i denne Hal fandte en Ild paa Arnen midt paa Gulvet, men fun til Lysning og Barne, ikke til Kjøkkenbrug, og Gulvet var ved festlige Lejligheder bestrosset med Halm. Paa begge Sider langs med Væggene var anbragt en Ræske Bænk, der varer belagte med Hynder og Tæpper, og i Midten af hver Ræske var indrettet et Hs isæde. Det sydligste og fornemste af disse indtoeg Huusfaderen selv, medens det ligeoverfor værende overloedes til den mest hædrede Gjæst; til begge Sider af disse Hs isæder sade de øvrige Gjæster og Huusfolkene nærmere eller fjerne fra Hs isædet efter deres Rang og Værdighed. For Dvinderne var der anbragt en Forhøining i den ene Ende af Værelset ligeoverfor Indgangen, som kaldtes Tværbænk'en, og i hvis Midte ligeledes var indrettet et høiere Hædersæde for Huusmodern. Væggene varer prydede med Tapeter og behængte med blanke Skjolde, Hjelme og andre Vaaben, og bagved disse varer i Almindelighed Aflukker anbragte til Sovesteder for Huusfaderen og hans nærmeste Familie.

Om hu og Werbsdighed for de Døde var et eien-dommeligt Træk hos Nordboen, og ingen Bligt aqtedes helligere, end den, at give sine afdede Slægtninge en hæderlig Begravelse. Maaden, hvorpaa de Døde stededes til Jorden, var forskjellig til forskjellige Tider. I den fjernehste Oldtid synes det at have været brugeligt, at nedlægge Liget heelt i

at give En en hæderlig Begravelse, to give any one an honourable burial.

Jorden; i en senere *Tid* blev det sædvanligt, at brænde *Eigene*, hvis *Uiske* man derpaa omhyggelig samlede i *Urner*, som blev nedankede i *Havet*, eller hyppigere nedgravede i *Jorden*, en *Skif*, der var saa gammel, at man tilskrev *Døde* in dens Indførelse. Men ogsaa denne Begravelsesmaade blev afløst af en anden, ifølge hvilken *Liget* efter blev jordet heelt og nedlagt under store *Steendysser*, eller hensat i *Steenkamre*, over hvilke man opfastede *Jordhøie* (*Kæmpehøie*). I nogle Gravhøie finder man baade *Usteurner* og hele *Beentræde*, og disse synes dorfør at være de *Familiebegravelser* eller *Wettehøie*, som oftere omtales af de *Gamle*, i hvilke en *Slegt* i en lang *Række* af *Aar* begav sine *Døde* efter den *Skif*, som til enhver *Tid* var herrekende. Den simple Begravelse bestod deri, at den *Døde* nedlagdes i *Jorden*, og en *Steendyss* opfastes over *Stedet*, som derpaa stundom bedækkes med *Jord*, stundom ikke; men for det fornemme *Lig* indrettedes egne *Gravkamre*, hvis *Mure* dannedes af omhyggeligt sammenslæde *Kampestene*, og *Vægten* af store flade *Dækstene*. Undertiden, men først i den senere *Tid*, blevne *Gravkamrene* gjorte af *Tømmer*, hvilket f. *Er.* er *Tilsældet* i *Uhyre* *Dannebod's* Begravelse, eller man benyttede et *Skib* som *Gravkammer*, især naar den *Afsdøde* havde været en berømt *Wiking*. De uhyre *Jordhøie*, som opfastes over *Gravkamrene* for at forevige Mindet om den *afsdøde Helt*, varo ofte forneden omgivne med en rund, eller aflang *Steenstæning*. Det var herrekende *Folktro*, at den *Afsdøde* i det andet *Liv* skulde fortætte den *Virksomhed*, han havde udøvet her paa *Jorden*, og dorfør blev i *Bænd*-*ålderen*, eller den *Tid*, da de *Døde* brændtes, de *Redskaber* og *Kostbarheder*, som havde tilhørt den *Afsdøde*, fastebed paa *Baalet* og opbrændte tilligemed *Liget*. Da det senere blev *Skif*, at *høilægge* de *Døde*, fulgtes *Krigeren* i *Graven*

som oftere omtales af de *Gamle*, of which very frequently mention is made by the ancients.

i en lang *Række* af *Aar*, in a long succession of years.

den *Virksomhed*, han havde udøvet her paa *Jorden*, (overs. bedst i

Plur.) the functions which he had performed here on earth.
at *høilægge* de *Døde*, to bury the dead under hills.

Krigeren fulgtes i *Graven* af sin *Rüstning* &c., the warrior was followed i. e. had his armour buried with him in his grave.

af sin Rustning og sine bedste Vaaben, sin Hest, eller Hund; ved Siden af Haandværkeren lagde man de Redskaber, som vare nødvendige for hans Haandtering; Hunsmoderen led-sagedes af saadanne Ting, der tydede paa hendes Virksom-hed og Værdighed i Livet, s. Ex. Rosglenknippet. Enhver Af-dsd erholdt desuden sine bedste Kostbarheder og Smykker, Ringe, Armbaand, Halskjæder af Guld og Sølv, Perler af Glas, Nav og Mosaik og andre øste med stor Kunst ud-arbeideede Prydelsser med sig i Graven; thi disse ansaaes ikke mindre vigtige i det andet Liv, end i dette, og Odin tog ikke godt in mod Dem, der kom fattige til Valhal. Derfor ere Gravhsiene rige Forraadskamre, hvoraf allehaande Sager fremdrages til Oplyshning for Esterlægten om Forsædrenes Kaar og Levemaade. Gravhsiene opfastedes sædvanligt i Nærheden af Alfarvei, hvor der var megen Hændsel af Folk, for at den Afdsdes Navn og Minde desletere maatte be-vares, eller ved Strandkanten, at de kunde sees af de Forbi-seilende, og den Afdsde glæde sig ved Nærheden af Havet, paa hvilket han havde tumlet sig den største Deel af sit Liv og vundet Bersommelse ved Manddomsbedrifter. Ved at op-reise store Stene, deels med Indskrift (Runestene), deels uden Indskrift, hvilke kaldtes Ba ut a stene, paa Gravhsien, eller i dens Nærhed, sogte man endmære, at betrygge Helten for Glemsej og tilfredsstille hans høieste Uttraa, et bermeligt Estermæle efter Doden, erhvervet ved store Gjerninger i Livet.

Sæder, Overtro, Folkeorlystelser &c. i Middelalderen.

Af de flere Træk, som i det Foregaaende ere anførte paa Geistlighedens raae og forargelige Levnet og store Uvi-denhed, Religionens Udartelse og Folkeundervisningens usle Forsatning, lader sig slutte, at Sædeligheder i Middelalderen

ved at opreise store Stene, by
erecting or piling up huge stones.
betrygge for Glemsej, to save from
oblivion. | hans høieste Uttraa, his most eager
wish.

i Almindelighed ikke stod paa noget hoit Trin. Thi naar Folkets Lætere vare lastefulde og usædelige, hvorledes skulle da Folket selv være dydigt og sædeligt? Den Behandling, der misdte de Skibbrudne, der havde den Ulykke, at strandte paa de danske Kyster, bringer snarere til, at tænke paa hedenske Barbarer i en fjern Oldtid, end paa et christeligt Folk i det 16de Aarhundrede. Lovenes Svaghed avlede en usædvanlig Mængde af Forbrydelser, der dog i Almindelighed mere fremtræede som lidenskabelige Udbrud af en raa og voldsom Tænkemaade, end som Handlinger af beregninge Kunsthed, eller overlagt Ondskab. Naar man kom sammen til Gilder og selfstabelige Fornisierer, overlod man sig til en umaadelig Rydelse af berusende Drifte, hvilket gav Anledning til Slagsmaal og Twistigheder, og da Enhver sorte Børge hos sig, endtes disse sjeldent uden Blodsudgydelse og Drab. Dette var saa almindeligt, at Konerne i nogle Egne af Norden forte deres Mænds Ligstjorter med sig til Gilderne, for at kunne bruge dem, naar det behovedes. Landets Sikkerhed forstyrredes ved en Mængde Stimænd, som under de hyppige indvortes Krigs og de mangefulde Politii-Indretninger ustraffet kunde drive deres Spil, og paa Havet vræmlede det af Søsøvere. Medens Loven forbød Statens øvrige Borgere, at tage sig selv til Rette, var det Adelsmændene tilladt, selv at afgjøre deres Stridigheder med Sværdet og efter givet Varsel seide paa hverandre. Adelen betragtede denne Ret til at forstyrre Landsfreden som en af sine vigtigste Privilegier, og den blev meget omhyggeligen indført i den ene Haandsætning efter den anden. Dvindefjønnet led meget under Mændenes Raahed og beskyttedes stundom neppe ved Klostermuren mod Bold og Mishandlinger. Med alle disse mørke Sider i Middelalverens sædelige Tilstand sandtes der dog baade hos Høje og Lave en Åbenhed, Tævhed og Ligefremhed i Tænkemaaden, der indtuger

bringe til at tænke paa Noget, to
 remind of a thing.
en voldsom Tænkemaade, uncon-
 trolled mode of thinking.
at føre Børge hos sig, to carry
 defensive arms.

at tage sig selv til Rette, to take
 the law in one's own hands.
seide paa hverandre, to carry on a
 feud with another.

og tiltrækker, og som man forgives vil føge i en mere dannet Tidsalder, og det maa vel erindres, at Historien mest omtaler de store Forbrydelser og udmalet det Usædvanlige og Overordentlige, medens Det, som ikke afviger fra Tingenes regelmaessige Gang, enten slet ikke omtales, eller kun løseligen børres.

Folket havde i Almindelighed en dyb religios Følelse, men af Mangel paa sund Ræring forvildede den sig ofte i Overtroens Egne. Denne Overtro, som vedligeholdtes ved Geistlighedens Bindeslyge og Almuens Bankundighed, yttrede sig især i Tillid til Helgenbilleders og Helgenlevningers (Reliquiers) undergjorende Kraft. Hver Kirke og hvert Kloster havde sin Helgen tilligemed een eller flere Reliquier, saasom Stykker af Christi Kors, eller Aaron's Stav; Tænder, Ledemod, Haar og Skæg af en af Apostlene, eller Kirkens hellige Mænd. Enkelte Kirker stode i særdeles Ry for Hellighed og havde Tillob ikke blot af de nærmeste Egns Beboere, men fra hele Landet, saaledes St. Knuds Kirke i Odense, hvor den nationale Helgen, Martyrren Knud den Hellige, laae begraven. Der gaves ogsaa hellige Kilder, hvis Vand tillagdes lægende Kraft, og som dersor til visse Tider, især St. Hans Nat, besøgtes af store Skarer af Lamme og Gigtslyge, f. Gr. St. Helena Kilde paa Kysten af Nordsjælland ved den hellige Helenas Grav, hvis Lig engang var kommet flydende til Land paa en Mollesteen. Eigesom Hedenstabetets Guder, havde hver Helgen sin egen Birkefreds: en var god at paakalde for Landpine, en anden for Dienværk; en beskyttede Reisende, en anden Haarehyrder, en tredie Svinehyrder, og der gaves overhoved ingen Livets Gjerning, eller Tilskiftelse, som jo havde sin Helgen. Dette Slags Overtro var imidlertid sællets for

det maa vel erindres, it must be
well remembered, we must bear
in mind.

slet ikke omtale en Ting, to make
no mention whatever of a thing,
at berore lun løseligen, to touch
(or dwell) but slightly upon.
at staae i Ry for Hellighed, to be
in an odour of sanctity.

somme flytende til Land, lit. to
come flowing, i. e. to be cast
on shore.

en var god at paakalde for Land-
pine, lit. to be called upon
or, i. e. to be resorted to as a
remedy.

hele det katholske Europa; derimod gaves der andre Forestillinger om overnaturlige Væsener, der ikke stode i nogen forbindelse med Religionen, og som var eindommelige for den danske Almoe. Disse var enten Levninger fra Heden-skabet, eller snarere dannede ved Folks frit skabende Indbildningskraft. Disse Gjenstande for Folketroen var deels venlige og uskadelige, deels frygtelige og fordærvelige Væsener, der levede paa Jorden og under Jorden, i Lundene og i Havet, eller endog hemmeligen færdede i Menneskenes Bosiger. *Havmænd* og *Havfruer*, oven til sjonne Menneskestikker, nedentil dannede som Fisk, boede paa Havets Bund i Krystallstøtte. Undertiden siejede de op paa Vandets Overslade ved Strandbredden, for at varsle Mennesket vigtige Begivenheder, eller for at loske den U forsigtige, der lod sig bedaare af deres sagre Ord, ned i deres Boliger, hvorfra han aldrig mere kom op til Solsyset. Elle Kongen og Ellepigerne, som dandsede paa Engene og i Lundene ved Maanestin, varer sjonne af Udseende, men foræderiske mod Den, som hengav sig til dem. Klintekongen thronede paa Stevnslint og herskede over hele Sternshered, hvis Grænder dersor ikke burde betrædes af nogen dansk Konge. Hver Juul lagde Egnens Beboere deres Underdanighed mod deres Konge for Dagen ved at hensætte Julemad til ham paa Klinten. Nisser og Hulder opholdt sig i Husene, hvor de hjalp Thendet med Øvægets Røgt og anden Huusgjerning. De varer fromme og venlige, saalænge man ikke drillede dem, eller forsøgte, at hensætte Mad til dem, men meget ondskaabsfulde og hevngjerrige, naar de blev fornærmede. Øverge og Bjerfolk boede under Jorden, især i Høiene, hvor man om Natten ofte saae dem dandse, idet Høien hævede sig og stod paa sine gloende Pæle. Disse Underjordiske varer især frygtede, fordi de borttoge christne Folks Born og lagde en Skifting isteden, hvilket kun funde

kom op til Solsyset, lit. never again to come to the (sun) light, i. e. never see the light of the day again.

hengive sig til En, to form a connexion with (hengive, not used in the sense of German: sich ergeben).

Skifting, c., an infant put instead of the real offspring — Shift is identically the Engl.: to shift, (implying the notion of change): a changeling.

forebygges ved strax at lade det nyfødte Barn døbe. Levninger af sliq uskyldig Folketro have hitt og her paa Landet vedligeholdt sig til vore Dage. Troen paa Herreti og Trolddom var meget stærk i Middelalderen, og Hære blevne hyppigen brændte, naar det, efterat de vare kastede i Vandet, befandtes, at de ikke kunde synse, hvilket ansaaes for et usædligt Tegn paa Forbindelse med Djævelen. Dog fandt det ikke blod Sted i Middelalderen, men til Skam for Oplysningen og Lovgivningen vedligeholdt Hereprocesser sig indtil over Midten af det 17de Aarhundrede. Paa Høitidsdage morede Folket sig med Dans og Lege; Julen var ligesom i Oldtiden hele Aret baade glædest og høitidelige Fest. Ved Sommerens Begyndelse fandt en skøn Folkefestivalstue Sted, hvoraaf Sporene endnu ikke ere aldeles forsvundene i vore Dage, nemlig at ride Sommer i By. Landsbyens Ungdom forsamlede sig da festligen samlet med Lævgrene, Krands og brogede Baand omkring et Maitræ under Anførel af en Karl og en Vilje, der vare udvalgte til at være Maikonge og Maidronning, og hilsede Sommersens Komme med Sang og Dans og anden Morsfab. Midsommertid eller St. Hansdag høitideligholdtes med lignende Festligheder. Fastelavn'en var baade paa Landet og i Kjøbstæderne indviet til overgivnen Glæde og ilddragtes med Bædredeb og Bædderidt og andre Folkefestivaler; det var da Skif, at udklæde sig i pudseerlige Dragter og Masker og under disse at udvise allehaande Skjemt, ligesom i Carnevalstiden i det sydlige Europa.

De Fødemidler, som man hyppigst nød i Middelalderen, vare stærke og nærende. Man foretrak Kjødretter for de lettere Kæringsmidler af Planteriget, og Flest og Dækjed, begge Dele langt østere saltede, end ferske, udgjorde Hovedbestanddelene ved ethvert Gjæstebud. Villige blev Fisk, deels saltet og røget, eller tørret, deels fersk og tilberedt paa mange forskellige Maader, nydt i langt større Mengde, end nu omstunder. Salt var i Begyndelsen det eneste Kryderi,

at ride Sommer i By, (da denne
Fest ikke kjendes i England:) lit.
to ride (the) Summer in the
village or town: a custom partly

retained in England by dancing
round a maypole (Maitræ); the
Maidronning answers of the
queen-of-may.

man kendte; men senere da Hansehandelen var kommen i Gang, brugtes en paafaldende Mengde af Østens og Sydens stærke Kryderier til Madens Tillavning. Der holdtes sædvanligt to Maaltider med varm Mad om Dagen, det ene om Formiddagen Kl. 10. det andet om Estermiddagen Kloken 5. Desuden nedes som Frokost eller Davre Allesbrød, strax efterat man var staet op, ligesom i vore Dage Kaffe og Thee. Middelalderens almindelige Driftevarer bestode i Öl og Mjød, og for dennes Skyld dreves en saa betydelig Biavl, at der endog svaredes Tiende af Bistader. Derimod tabte det danske Öl tidlig sin Anseelse, da det bryggedes med Pors og derfor ikke var saa sterkt og velsmagende, som det tydske, der bryggedes med Humle. Tydsk Öl, hvoraaf der gaves en halv Snærs forskjellige Slags, udgjorde derfor en vigtig Indførselsgenstand for Hansestæderne og nedes i saa rigeligt Maal baade af Høie og Lave, at man regnede 6 Potter Öl til en Mands daglige Fortæring, og en Klosterjomfru aarligten tilstodes 14 Tønder Öl til sit Forbrug. Franske og tydske Wine blev ligeledes indførte i Mengde; derimod brugtes Brændevin fun som Lægemiddel og saldholdtes paa Apotheker. Kaffe, Thee og Chocolade vare aldeles ubekjendte og kom først til Danmark i den sidste Halvdeel af det 17de Jahrhundrede. De Danske vare i Middelalderen ilde berygtede saavel for deres Unrådelighed i Mad, som for deres Hengivenhed til stærke Drifte. Danmark kaldtes derfor undertiden i fremmede Skrifter af denne Grund „det velystige Land“, og en engelsk Forfatter i Middelalderen veed ikke stærkere at udtrykke den Begeistring, som greb selv de fjernehste Folk, da Pave Urban begrundte, at prædike Korstog, end ved at sige: „da hørte de Danske op, at drifte.“ Det kan heller ikke negtes, at dette Vanrygte, der isvrigt deltes med Tydske og Nordboerne i Almindelighed, jo var grundet. Driftsoldighed var en almindelig Fejl hos vore Forsædre og fælleds baade for Geistlige og Lægsfolk. Ved Begravelser, Bryllupper og Bartselsgilder, som uagtet Kongens og Kjøbstædlovenes Forbud varede mange

og for dennes Skyld, and for that sake. (Skyld, lit. means debt and hence the Engl. synonym.)

phrase: on the score of, implying the notion of reckoning (as with a debtor).

Dage i Træ, fortørredes en overordentlig Mængde af Spise- og Driftsvarer, og Umaadeligheden i denne Henseende var i bestandig Tiltagen henimod Slutningen af Middelalderen. Ved et Bryllupsgilde, som en Adelsmand holdt omrent 1500, brugtes 72 Tonder tydf Øl, 5 Høde Eimersl, 3 Høde Bryssingel, 2 Tonder Hamborger Øl, 12 Tonder Mjød, 640 Potter Rhinstviin, 800 Potter Franskiin, 4 Tonder Keddkaffe, 4 Tonde Honning. Fædemidernes Mængde hvarede hertil: 4 Kokoppe, 40 røgede Haar, 10 Ørne, hvoraf de sem saltede, 60 Lam, en Tonde saltet Lax o. s. v. Ved et Begravelsesgilde i det 17de Aarhundrede brugtes blot af Krydrier 1½ Pund Safran, 1½ Pund Kommen, 3 Pund Annis, 4½ Pund Ingefær, 1½ Pund Paradiiskorn, et Pund Caneel, 6 Pund Peber, 3 Pund Peberrod, 12 Pund Mandelolie, 120 Pund Mandler. En Klosterjomfru fik til sin aarlige Underholdning 2 levende Svin, 6 Lam, 2 Haar, 6 Gjæs, 10 Par Høns, 1 halv saltet Dre, 4 Tonde saltet Fisk, foruden en stor Mængde tørret og røget, 25 Skippund Meel, en stor Mængde Gryn og Krier, 4 Skepper Lyneborger Salt, men kun en Fjerding Smør, hvilken Hjenstand altsaa maa have været kostbarere og mindre brugt i Husholdningen, end nu omstunder.

Hvad Klædedragten i Middelalderen angaaer, da har man inderst paa Legemet en ulden Skjorte; linnedede Underklæder vare yderst sjeldne selv mod Slutningen af det 15de Aarhundrede. Æven paa Skjorten havde man en Best og en snever Trsie eller Koste, og som Overklædning bruges en vid Kappe. Buxerne gif i Almindelighed heelt ned over Benene, da Mandfolkene ingen Stromper brugte; Fruentimmerne gif med syede Klædesstromper, da man endnu ikke forstod at strikke. Omkring Livet havde man et Belte, hvori bares det sædvanlige Vaaben, en Kniv, eller Dolk, en Skif, man holdt saa fast ved, at selv Geistlige et halvt Hundredaar efter Reformationen gif med Kniv i deres Belte. I dette gjemte man ogsaa Madkniven og Skeen, som enhver Gjæst maatte medbringe til Gildet, Hovedbedæfningen var

Begravelsesgilde, n., a funeral feast, | the assembly or party celebrating
(lit. funeral-guild (alluding to | this feast.

deels Hætter, der kunde slaaes ned over Ansigtet, deels Huer eller Kabudser af forskellig Form og mod Slutningen af Middelalderen ogsaa Filthalte, undertiden meget høie. Fruentimmersnes Dragt, der endnu mere, end Mændenes, stiftede efter Moden, havde intet særdeligt Mærkeligt, uden den høie Halskrave og den kostbare med Perler besatte Hue samt Hoveddugen: eller Skoret. Til Overklædningen brugte Fruentimmerne, ligesom Mandfolkene, Kapper, der hos de Rige vare prydede og forede med kostbart Pelsværk. Stoffet til Klæderne var for de mindre Formuende Vadmel, for de Rige og Fornemmere Klæde, tidligt tydsk og engelsk, senere det kostbare nederlandske Klæde. Snittet var i den første Deel af Middelalderen nordisk, men henimod Slutningen af dette Tidsrum blev det glimrende burgundiske Hofs Modet herskende over hele Europa, og navnligens stal Christian den Andens nederlandske Dronning Elisabeth have bidraget meget til deres Indsørrelse i Danmark. Tidligen fôrtes der Klager over Overdaadighed i Klædedragt; allerede Erik Glipping i det 13de Aarhundrede udgav en Forordning derimod, hvori det forbydes, at bare ufskaarne, med Guld og Sølv bremmede Klæder, og der tilsvies, at det ikke skulde ansees for Skam, at bare en Klædning et Aar, eller længer. Et senere Forbud under Erik af Pommern, der udstedtes af Erkebisp Peter Lykke mod Geistlighedens Overdaad i Klæder, er ovenfor omtalt. Denne Overdaadighed tiltog imidlertid overordentlighen henimod Udgangen af Middelalderen: Guld og Edelstene, Perler, Silke, Glosel, Damast, Brokade gjennemveirket med Guld og Solvo, kostbart Foerværk af Zobel og Hermelin tjente til Wynt baade for Mandfolk og Fruentimmer. Rige Adelsmænd klædte endog deres Ejendomme i Silke, og Hestene blev ved høitidelige Optog behængte med kostbart Klæde og Prydelse af Guld og Solvo. En mindre kostbar, end sær Skik var herskende i det 15de

med Slutningen af Middelalderen, | stiftede efter Moden, to be subject to
towards the close of the middle- | the change of fashion (lit. to
ages. | shift with).

Aarhundrede og bestod deri, at de Adelige bare Bjælder og smaa Klokker, syede i deres Armer. Eigesaa besynderlig var den Maade, at gaae med Skoe, der havde saa lange Snabler, at de maatte bindes op til Kneerne; jo fornemmere En var, desto længer maatte Skospidserne være. Som et Erempl paa Oppigheden i Klædedragten kan ogsaa det ovenansorte Bryllup, der holdtes ved Aar 1500, tjene. Til Brudepynt indføste Brudens Fader, Rigsråd Ole Stisen, 8 Alen Guldbrokade, 38 Alen Hlosiel, 13 Alen Damask, 35 Alen engelsk Klæde, 16 Alen Sindal, en stor Mængde Hermelin, 27 Alen Perler og desuden 12 Eod til at pryde Brudens Hue og Brudgommens Skjortelinning med; endelig forstellige Guldsmykker, hvis vægt tilsammen beløb sig til 2 Pund, og desuden et Hoved-Guldsmykke, en Rjæde, et Halsbaand og et stort Spænde. Hvor kostbar denne Brudepynt maae have været, kan ses deraf, at alene en Alen Guldbrokade kostede 10 rhinske Gylten, en Alen engelsk Klæde ligesaa Meget, som en Staldore, og en Alen Hlosiel dobbelt saa Meget. De her valgte Erempler paa Overdaad i Klædedragt og Umaadelighed i Mad og Drikke hørte ingenlunde til Sjældenheder og funde forsøgs med en Mængde lignende. Hvor uhyre maae ikke Adelens Rigdomme have været, og hvorledes maa Landet ikke være blevet udslaget, for at nære denne Stands Oppighed, Overdaad og Ødelhed! Og det er vist at disse Under tiltog i en endnu højere Grad efter Reformationen, da Adelens Rigdomme vorede saa betydeligt ved Erhvervelsen af en stor Deel af Kirkegodset og vedbleve saaledes i en bestandig Stigen lige indtil 1660, da Adelen mistede baade sin Magt og sine rige Indtægtskilder.

Bygningskunsten stod i Danmark paa et temmeligt lavt Trin. De fleste Huse i Kjøbstæderne vare Bindingsværk, Væggene ofte klinede af Leer, og Tagene tækkede med Straa, hvorfor Ildsvaader vare meget hyppige og ødelæggende. Enkelte af de senere Konger, som Erik af Pom-

Bjælte, c. bells sown to the sleeves
etc.; this strange custom may still
be traced in the attire of the
fool in English pantomimes, and
the Court-fool at the time even

of Henry the VIII is represented
by Holbein in a similar costume.
bindé op til Kneerne, tied up to
the knees (compare the preceding
note).

merne og Christian den 2de søgte ved Lovbud og Eftergivelse af Skatter at børge Kjøbstædbeboerne til, at opføre grundmurede Huse. Skorstene varer sjeldne i det 12de Aarhundrede og Glasruber baade sjeldne og kostbare i det 13de, hvorför man sædvanlig betjente sig af Horn og Skind. Kongerne og Adelen opførte faste og varige Slotte og Borge; men Hensyn til Skønhed og Bequemmelighed maatte som oftest vige for Bestræbelsen efter, at gøre Bygningen saa sikker, som muligt, mod sjældnigt Anfald. De sjønneste Bygninger opførtes af den rige Geistlighed, hvis Kunsthands øste var dannet ved Ophold i fremmede Lande, hvorfra ogsaa Bygmesteren sædvanligt hentedes. Klosterne varer som oftest anlagte i en yndig Egn og opførte i gothisk Stil; ikke et eneste er tilbage i sin oprindelige Skiftelse, da den allerstørste Deel efter Reformationens Indførelse forvandledes til Herregårde. Resten efterhaanden sank i Ruiner af Elde, eller endog ødelagdes med Rold af Menneskehaand. Kirkerne varer opførte i samme Stil som Klosterne, og deres Antal var langt større, end i vore Dage, sjældnt Folkemængden har tiltaget saa betydeligt; Rødest ilde havde saaledes 28 Kirker, Lund 27, Viborg 22, Slesvig 17, Ribe 14, Aarhus 9. Af Kirkerne have enkelte baade paa Landet og i Kjøbstæderne bevaret sig, hvis Alder stiger op lige til det 12te Aarhundrede, da man først begyndte at opføre Steenkirker under Valdemar den Stores lykkelige Regering medens Esfild og Absalon varer Erkebispes i Lund.

Om Videnskaber kan der saaledes, som hele Middelalderens Fortælling var, ikke være stor Tale. Selv den Kundstab til den latinske Litteratur, som i forrige Tidsrum Afskillige besøde, og hvorpaa Saro er et saa mærkelig Erempel, og den Indsigt i Fædrelandets Løve, hvorved Andreas Sunesen og Gunnarus udmerkede sig, tabte sig efterhaanden. De faa Lærde, som endnu fandtes, hen-

Eftergivelsen af Skatter, an exemption from taxes; Skatter, pl. of Skat, identically the English scot (as in „paying scot and lot“), Skat-Land would thus signify:

a tributary-land, as was indeed one portion of Scotland to the ancient Nordmændene (North or Normans).

gave sig til en ufrugtbar Grublen, over de spidsfindige og urimelige Spørgsmål, hvormed den Tids mørke Theologi og Philosophi bestængede sig. Adstillige Danske erhvervede sig stor Berømmelse for saadan Lærdom, deriblandt Magister Martin Mogensen, der er nævnt i Erik Menved's Historie som denne Konges Kamtsler og Sendebud til Rom i Anledning af Striden med Johan Grand; han skrev en Haandbog i Dialektiken, der kom i almindelig Brug. Flere danske Lærde, som opholdt sig i Paris, for at studere, nød den høje Køre, at blive Rectorer ved denne Byes beromte Universitet. I det fjortende Aarhundrede nævnes ikke mindre, end fire Danske, som beskæftede denne Verdighed. Den ene af disse var Magister Peder fra Danmark, som ikke alene var Theolog og Philosoph, men tillige bekjendt over hele Europa for sine mathematiske og astronomiske Kundskaber. Musiken og Lægekunsten fandt enkelte Dyrkere, især blandt de Geistlige. En af de berømteste Lægekyndige var Henrik Harpestræng, Kannik i Roskilde i det 13de Aarhundrede, hvis Lægebog blandt de saa danske Bøger, man har fra den Tid, er et vigtigt Sprogs-Mindesmærke. Lærde Udenlandsreiser vedbleve, som ovenfor erindret, selv efterat Danmark havde faaet sit eget Universitet; men Paris og Bologna maatte nu dele Rangen med København, Löwen, Erfurt og andre tydske Stæder. Foruden Hvad der i det Foregaaende er sagt om Skolevæsenets slette Tilstand, fortjener endnu at bemærkes, at alle Skolebøgerne varer styrke paa Latin og i lige høj Grad udmerkede ved Smagløshed og grov Uvidenhed, saa at Christian den 2den med al Met lod en stor Deel af dem brænde. Peder Volle's danske Ordsprog gjorde en Undtagelse fra de sædvanlige latinste Skolebøger, men dog kun halvt; thi de danske Ordsprog ere kun tilføiede som en Oversættelse af de latinste, og disse synes at have været Hovedsagen ved Undervisningen. Skoletiden var 16 til 20 Aar, og i denne lange Tid læerte Disciplene, som Christen Peder sen klager, „hverken at tale ret Latin, eller skrive god Dansk paa deres Modersmaal;“ Greff blev aldeles ikke læst i Skolerne og kun maadeligt foredraget ved Universitetet. Af Mangel paa andre Undervisnings-Anstalter blevde de

Børn, som ikke var bestemte til Studieringer, optagne i de latinske Skoler, hvorför Disciplenes Antal var overordentligt stort; i Ribe Skole var der paa Reformationstiden 700, og i Roeskilde*) ikke mindre, end 900 Skolebørn. En hæderlig Undtagelse fra den Tids slette Skoler gjorde Aarhuus Skole, saalænge Merten Borup var Rector ved den (1461—1526). Han var en Bondesøn, men forlod i sit 25de Åar Ploven og tiggede sig ind i Aarhuus Skole, hvor han siden blev Rector og en af Danmarks mest fortjente Skolemænd. Han har ingen skriftlige Arbeider efterladt sig; men hans Disciple, Reformatorerne Hans Lausen og Jørgen Sadolin og flere af den Tids mest udmerkede Mænd, bare et levende Bidnesbyrd om den Aaland, som udgik fra ham.

Sjondt Folket vorede op i Uvidenhed, fordi der ingen Skoler fandtes til Almue-Ungdommens Undervisning, savnede det dog ikke al aandelig Dannelsse. Det hang med Kjærlighed ved Mindet om Hædrenes Hærd og Bedrifter og forplantede det i Folkesange eller saakaldte Kæmpeviser. Alt, hvad Stort og Markeligt der tildrog sig, baade Glædeligt og Sørgeligt, blev opfattet af Folket i Sang og saaledes overantvordet fra Slægt til Slægt. Dog ere disse Kæmpeviser langtfra ikke alle historiske; en stor Deel handler om lykkelig og ulykkelig Kjærlighed, andre om de forunderlige Besener, hvormed vore Forsædre befolkede hele Naturen: Elleviger, Havmænd, Risser og Dyverge og disse Indgraben i Menneskenes Skjebne. Adskillige indeholde Minder og Sagn fra den hedenske Tid, men som ere forunderlig omnannede efter den senere Tids Begreber og Sæder; det første

*) og i Roeskilde, and not less at Rothschild. Roeskilde, literally signifies the (holy) well of Roas. (Rille = well or fountain.) The Germans corrupted this word into Roth-schild (red-shield), and the English still further into Rothschild (quasi redchild) by turning the initial *s* of „schild“ into a genitive inflexion of *Roth*. The family name however is said at Roeskilde to be as ancient as is this old seat of Northern royalty.

hænge med Kjærlighed ved Mindet
om Hædrenes Hærd og Bedrifter,
lit. to hang i. e., to be attached

with affection to the (reminiscences of the) deeds and achievements of the ancestors.

Antal er imidlertid fra det 14de og 15de Aarhundrede og enkelte ere yngre. De blevne fungne saavel i Ridderalen, som i Borgestuen, i Borgernes Huus, som i Bondens Hytte, hvilket sidste endnu paa mange Steder er tilfældet. De var Følfets dyrebareste Ejendom og ere for os et uskattebart Mindesmærke om vores Fædres Tankemaade, Sæder og hele aandelige Forsatning. Vore Førsædres Anskuelse af Livet udtrykte sig ogsaa i en Mængde Ordssprog, som bevaredes i Hulommelsen fra Slægt til Slægt, og som i Kjernes fuld Korthed udtalte en Leverigel, eller en Dom over et eller andet vigtigt Forhold i Livet. De blevne allerede samlede i det 15de Aarhundrede af en Landsdommer Beder Lolle i Halland og første Gang tryktes 1506. Et mærkeligt Vidnesbyrd om vores Førsæders Kjærlighed til Fædrelandets Historie er den Omstændighed, at den første danske Bog, som tryktes efter Bogtrykkerkunstens Indsørelse i Landet, var „den danske Ruumkrone“, som blev læst med en saadan Begejstring, at den i kort Tid oplerede en stor Mængde Oplag. Denne Ruumkrone eller rimede Fædrelands-historie skal være forfattet 1470 af Broder Niels i Sorø og blev første Gang trykt i Kjøbenhavn 1495. Først efterat Bogtrykkerkunsten en Tidlang havde været anvendt i Udlændet, blev den indført i Danmark. Den første Bog, som vides at være udkommen paa Tryk her i Landet er en Beskrivelse paa Latin over Tyrkernes Beleiring af Rhodes, som tryktes i Odense 1482 af en gjennemreisende Bogtrykker Johan Snell; den er uden tvivl den ældste trykte Bog ikke blot i Danmark, men i alle de nordiske Riger.

Det danske Sprøg maatte i de sidste Aarhundreder af Middelalderen udholde en svær Kamp for sin Selvstændighed. Mod Udgangen af forrige Tidstrum eller Midten af det 13de Aarhundrede, havde Modersmaalet endnu bevaret en stor Lig-hed med Stamsproget, det gamle nordiske eller islandiske, haade i Ordenes Endelser, Bosninger, Udtale og i Ordforraadet; men hermed foregik i Lovet af nærværende Tidstrum en betydelig Forandring. En stor Deel af de gamle Ord gif af

men hermed foregik i Lovet af nærværende Tidstrum en betydelig Forandring, (oversætes bedst:)

but in this respect a considerable change took place in the course of the present period.

Brug og fremmede, især tydske, Ord og Venbinger trængte sig ind i Sproget; Ordenes Endelser bøtfaldt, og mange Væninger og Formér tabte sig, hvorved Sproget blev simplicere, men også mindre fuldkomment. Alle offentlige Documenter udstedtes paa Latin, indtil Kong Oluf mod Slutningen af det 14de Aarhundrede befalede, at det danske Sprog skulde bruges ved offentlige Forhandlinger; men selv efter den Tid bleve de fleste baade offentlige og private Documenter, især Testamenter, Kjøbconctracter og Panteskrivninger, affattede paa Latin, fordi Geistlige vare de Enstie, som førte Pennen. Den vigtige Leilighed til Sprogets Uddannelse, som de offentlige Folkesmeder hørde givet, tabte sig, da Folket efterhaanden udelukkedes for Deeltagelse deri. Endnu mere umiddelbart, end det latinske, virkede det tydske Sprog til, at fordærve Modersmalet. Hansstæderne tiltraeve sig hele Danmarks Handel og kom endog i mangeaarig Besiddelse af hele Provindser af Riget; deres Udsendinge gjennemstreifede Landet fra Ende til anden, deres Kjøbmænd og Haandværkere satte sig fast i Stæderne. Slesvig forenedes med Holsten, og den holstenske Adel udbredte sig over hele Danmark. Flere tydske Konger, som efter hverandre bestegte den danske Throne, Erik af Pommern, Christopher af Baiern og Christian den 1ste, elskede tydsk Sprog og tydske Sæder og indkalde talrige Skarer af deres tydske Landsmænd, som næsten aldeles fortrængte den danske Adel. Kong Hans og Christian den 2den yndede Modersmalet og den sidste Konge opmuntriede til, at skrive paa Dansk; men Frederik den 1ste og Christian den 3de hverken forstode, eller talte det Lands Sprog, hvis Konger de vare. Under Frederik den 1ste gif det saa vidt med Brugen af Tydsk, at Rigssraadet paa Herredagen i Kjøbenhavn 1530 fandt sig foranlediget til, at paaminde Kongen om, at Herreddagsforhandlingerne burde efter god gammel Sædvane føres paa Dansk. Da saaledes blandt de syv sidste Konger de fem vare tydske, og tillige en stor Deel af Adelen, Kjøbmænds- og Haandværksstanden var tydsk, medens den ringe Litteratur, som gaves, var latin, var der al rimelig Udsigt til, at det danske Sprog vilde blive aldeles fordærvet og nedsynke til et forzagtet Almuesprog;

men Modersmaalet bevisste sin Kraft i Kampen for sin Selvstændighed; thi om end det Ødre undergik store Forandringer, saa forblev dog selve Sproghygningen og Sprogets eindommelige Charakter uforvansket, og den langt overveiende Masse af det gamle danske Ordforraad bevaredes. Ogsaa Sprogets Grænser udvidedes betydeligt, da den norske Sprogform under Foreningen sammensmeltede med Dansk; derimod forsvandt Udsigten til et fælles nordisk Sprog ved Everettis Losdrivelse fra Unionen. Det var imidlertid først Reformationen, der sikrede Modersmaalet mod de Farer, som hidtil havde truet dets Selvstændighed. Den sterke aandelige Bevogtselje, hvori Folket kom under Kampen for en Forbedring i Kirke og Religion, vakte ogsaa et nyt Liv i Littraturen, og den nylig indførte Bogtrykkerkunst støffede Bogerne en hidtil ukjendt hurtig Udbredelse. Bibelen blev oversat og almindelig læst, og Protestantterne benyttede under den fortalte Kamp med Katholikerne Pressen med Kraft til at udbrede deres Meninger blandt Folket ved en Mængde større og mindre Skrifter. Medens Modersmaalet saaledes blev dyrket og bearbeidet, ordnedes efterhaanden de mange forskjelligartede Stoffer, som hidtil havde gisret og kjæmpet i Sproget, og der uddannede sig en fast Sprogform, som siden er blevet den herskende.

(Af Munch's „Norges Historie“.)

I. Om Norge og Nordmaendene i de aeldste Tider

1. Norges Bebyggelse og aeldste Beboere.

Vi vide alle, at Norge nu for Tiden beboes af Nordmænd lige fra Lindesnæs til Nordkap, og at der desuden i Finnmarken og enkelte af de nordlige Grandebhygder findes en Deel Finner og Kvenner. Vi vide ligeledes, at Nordmaendene og Finnerne høre hver for sig til to ganske forskellige Folkestammer, og at Nordmaendene i umindelige Tider har været et bosiddende, agerdyrkende Folk, medens Finnerne endnu kun varke om med sine Rener og leve af disse uden at dyrke Jorden. Det maa dog anses for vist, at der var en Tid, - flere hundrede Aar før Christi Gudsels, da der ikke fandtes andre Folk i Norge, end Finnerne, som alt-saa funde varke frit om, hvor de vilde, over det hele Land. Men da Finnerne alene eruerede sig af sine Rendsdyr, og Rendsdyrene kun høre hjemme i de høiere Hjeldegnne, hvor Renmosen vorer, maatte de lavere Dalsører og Sletter, eller overhoved alt det til Ågerbrug skiftede Land, i hine Tider ligge ganske ubenyttet og ubeboet hen. Det maa da ogsaa have været opfylldt af vældige Skove, der havde groet usost styrret lige fra Skabellsens Tid, og som paa de fleste Steder endog vare uigjennemtrængelige. Finnerne derimod holdt til paa Hjeldsletterne ovenfor det Streg, hvor Skoven vorer.

det maa dog anses for vist, it must
however be considered as cer-
tain.
da der ikke fandtes ic., when there

was not found, or when no other
nation existed.
uigjennemtrængelige (Germ. un-
durchdringlich), impervious.

Det er ligeledes vist, at Skovene allersort bleve opryddede og Dalsørerne opdyrkede af den Folkestamme, hvortil vi høre. Men det er ikke saa let at sige, naar denne Folkestamme kom til Norge. Saa meget vide vi, at Nordmændene varre bosoatte i det nordlige Norge allerede et Par hundrede Aar før Christi Fødsel, og at de efterhaanden udvredte sig sydvest langs Kysterne og siden i de større Dalsører sondenfjelds. Paa samme Tid finde vi et andet nærværlægtet Folk af den samme Stammme, nemlig Svenskerne eller Sværne, bosoatte paa de frugtbare Sletter omkring Mälaren i det egentlige Sverige eller Svitjod, og et tredie, nemlig Gauterne eller Gøterne, i den Deel af Sverige, der endnu har Navn efter dem, nemlig Gotaland, sondenfor de store Sører Væneren og Vetteren. Det er endog ikke usandsynligt, at der langt tilbage i Tiden boede Gøter i de sydligste Kyst-Strekninger ved Christianiafjorden, men som senere smelte sammen med Nordmændene, eftersom disse udvredte sig nordenfra.

Det er denne Udvredelse fra Norden af, som har sin Oprindelse til Nordmændenes Navn; thi egentlig betyder dette kun „Mænd fra Norden“. Samme Oprindelse har ogsaa Landets Navn, Norge, eller som det i ældre Tider rigtigere udtaltes, Noreg, Norveg, d. e. den nordlige Bei, det nordlige Strøg.

At baade Nordmand, Svær og Gøter ere komne fra Egne i det Indre af det nuværende Rusland, maa nu ansæcs som afgjort; men de maa have taget forskellige Veje, og ere vel heller ikke komne paa een Gang: Gøterne kom

For a definition of local divisions &c. such as Dalsører, Sletter, Fjeldegn, Fjelde, Hærredder, Kyst-
kystegn, Bygder &c., see Munk's
historisk-geographisk Bestribelse
over Kongeriget Norge (Noregs-
velst), Christiania 1849.
udvredte sig sydvest Kysterne, spread
southwards along the coasts.
Svitjod, Thjod (= people) is the
same word from which the modern
Tysk (or Deutsch i. e.
German) has it's origin. Svit

probably is the same as svidt,
n. (= white), one t being dropt
in Svitjod and the s changed
afterwards into h; as for ex.
Sinde = Hind [ustani] — they
even now in Russia distinguish
between white Russians and
others; but some of northern
people originally made their way
to Scandinavia from the East via
the western part of Russia,
whence they crossed over.

rimeligvis over Østersøen til Gotland, Svearne over Alands-havet til Svealand, og Nordmændene ovenom Botnhavet til Helgeland. Østerne, Svearne og Nordmændene have i forhningingen boet langt adfælde fra hverandre, og der gik lang Tid hen, inden de stodte sammen, idet Øster og Svear udbredte sig vestover, Nordmændene syd- og østover. Men efter som Dalene paa denne Maade opdyrkedes og Landet besølfedes, maatte Finnerne drage sig til side og føge hen til de afstedsliggende Grænselfelde og fornemmelig til Finmarken og de svenske Lapmarker, hvor de nu have sit rette Hjem, medens de nys omtalte nordiske Rybyggere mere og mere nærmede sig hinanden.

2. Nordmaendenes Indretninger og Religion i de ældste Tider.

Nordmændene, Svearne og Østerne udgjorde hver for sig et Hovedfolk, eller saakaldet Thjod. Ethvert Thjod bestod igjen af mindre Afdelinger eller Folk, som, efterat have bosat sig i Landet, dannede særegne Distrikter ved Navn Hylker eller Folklande, hvilke i Norge omtrent svare til de nuværende Fogderier. Hylkerne bestod igjen af mindre Afdelinger eller Herreder, og disse af en eller flere Bygder.

Nordmændene fandt ubeboet Land for sig, og kunde saaledes indrette sig aldeles, som de vare vante til. De Mægtigere delte Landet imellem sig, og lod deres Folgesvende nebsætte sig paa deres store Gaarde som Bygelmænd eller Lejlændinger. En saadan Jord ejendom kaldtes Ejerns Ødel; den tilhørte ham alene, ingen anden havde noget at sige over den; af den saaredes ingen Afgift, og den blev i Witen; thi om Ejeren folgte den, kunde hans

kunde hans Son eller Sønneson
indlese den igjen af Kjøberen,
his son, or son's son could
redeem (the sold estate) from
the buyer; to this may be traced
the origin of the Eng'ish legal

custom: that real (or landed
property) is to be returned to
the son and can only be alienated
by the father during his
life-time.

Son eller Sonneson indløse den igjen af Kloberen. Ellig en nægtig Gaardejer kaldtes Ødeksamand eller Hauld, men enhver, der havde Huus, det være sig Hauld eller Fælending, kaldtes Bonde. Til at udføre de lavere Tysler i Husene havde man ogsaa Trælle, der enten varer fæchte, eller fangne i Krig, eller hjemmesøgte; de kunde sælges som andet Gods, men havde det forresten ganstige godt, og blevе ofte frigivne. Alle Frimænd, det være sig Frigjorne eller løse og lediger Personer, kaldter Hegner.

Religionen havde Nordmændene tilfælles med Tydskeerne, med hvilke de og i det Hele varer beslægtede; thi begge disse Hovedfolk have oprindelig udgjort eet, men den Deel, vi kalde Tydskeerne, er funn langt tidligere udvandret fra det fælles Hjem i Østen. De tilbad flere Guder og Gudinder, med et fælles Navn kaldte Æserne, som Odin, den øverste Gud, Thor, der raadede for Torden og Lynild, Niord, Solens og Veirrigets Gud, Frøy, Frugtbarhedens, Frøyja, Kjærlighedens Gudinde, Frigg, Odins Hustru, Balder, Uskyldens Gud o. s. v. De tapre Krigere skulde efter Doden belønnes hos Odin i Gudernes Sal Valhall, men de usle og rædde straffes i det føle og solde Niflheim. Denne Religion maatte naturligvis gjøre vore Horsædre til vældige Stridsmænd.

Guderne dyrkedes ved Tilbedelse og Offer eller Blot; undertiden ofredes endog Mennesker. Guderne tilbades i hellige Kunde eller ordentlige Templer, der kaldtes Hov.

Templer, der kaldtes Hov, (which temples were called Hov,) Germ. Hof (*a yard, court;* so the temple and court were synonymous notions. This agrees with the Greek: the superior Gods having temples and the inferior simply a (sacred) place enclosed for them. Now the English word church is identically the same (etymologically speaking) as the Northern word Høf (originally meaning a place enclosed or set apart (comp. Lat. *carr* [er])); but Høf to this very day is the word for

high Germ. Kirche (*church*), used as far as the boundaries of Jütland. Church then (being = Statt) conveys or expresses etymologically nothing else but the original low German or Danish notion of a place with a boundary to it, as were the old original places of worship, and the visible church in the present sense, was a subsequent thing only, just as the later temples in Greece were subsequent to the enclosed sacred spots devoted to a deity. This and

Offerpræsterne kaldtes Gøder. Den Ødelesmand, paa hvis Grund Templet stod, var gjerne selv Gode, og blev saaledes den fornemste i Bygden; thi ved Templet samlede Alle sig, naar Offerfesterne holdtes. Den fornemste Gode i Herredet, til hvilken de øvrige sluttede sig i Krig, og naar det ellers gjaldt at udføre noget ved forenede Kræfter, kaldtes Høfse, og denne Hørdighed vedblev i Witen saalænge, den havde Magt og Anseelse nok til at vedligeholde den. Den mægtigste Mand i det hele Hylke, eller den, der udøvede samme Magt i Hylket, som Høfse i Herredet, kaldtes i de ældste Tider Hylker, siden blev det almindeligt, at Hylkerne antog Titelen Rønning eller Rønge, der egentlig fun betydet "en højbyrdig Mand", og derfor ogsaa funde føres af andre, end af den, der raadede for et Hylke, naar de fun ellers var af fornem Et. Kongenavnet opkom først, da Medlemmer af de fornemste Familier paa egen Haand sorte Krigerstører til fremmede Lande for at vinde nye Riger. Til et Kongenavn var det derforoste nok at være af fornem Et og ejre et Krigsskib med fuld Besætning af Krigere, om man end ikke ejede mindste Flek Jord. En saadan Konge kaldtes en Skonge. Havde han saa meget Grund ube paa et eller andet Nes, at han funde boe der, kaldtes han Nes-konge. Men saadanne Konger havde intet med Hylkets Anliggender at bestille.

Hylkeskongernes Magt var heller ikke stor. Den bestod deri, at de var Ansørere i Krig, Gøder ved Hylkestemplet og Boldgiftsmænd i Trætter; men nogen egentlig Regierings-myndighed havde de ikke, og Bonderne afsjorde selv deres egne Anliggender paa Thingene, hvor Lov vedtages og Trætter paabemtes af Dommere, som Høfserne udnævnte. Man havde haade Hylkesting for det hele Hylke, og Herreds-thing for hvort enkelt Herred.

similar derivations of words from the *Northern* languages will, it is hoped, do away with etymologies so erroneous as for instance deriving church (Scotch Kirk), as some do, from kuriakse oikos (*the Lord's house*), which

derivation although ingenious, is very fallacious.
Nes or Næs (litr. nose), from its projecting shape means a point of the land (hence Engl. Sheerness).

De egentlige Krigere eller fornemme Mænd kaldtes i den allereldste Tid Jarler. Siden blev Jarl en Presttitel for den, der stod Kongen nærmest i Magt og Anseelse.

Norge bestod af henved tredive Hylter, der varer indehørdes uafhængige, og i lang Tid ikke havde nogen fælles Overkonge (Thjodkonge). De fleste og først befolkede af disse Hylter laa langs Østen. Fiskeri og Handelsfærd blev først tidligt vore Horsfædres Hovednæringsvej ved Siden af Agerbrug og Fædrift. Men Handelsreiser tilsså vare i de Tider gjerne forbundne med Søsævi, og det ansaaes endog ørefuldt for de Mægtige at udruste Skibe, og ved driftige Tog at erhverve Gods og Rigdomme. Kongerne selv gjorde sig en Ære af at foretage slige Tog, og havde endog hvert Åar Ret til at opbyde et vist Antal Folk til at følge sig i Ledning eller Krigsfærd, ej alene til Landets Horsvar, men også til at erhverve Gods ved Plyndringer. Mange Kongesønner, som ej havde arvet Land, stafte sig fun Skibe og Krigsfolk, og sværmede med dem om paa Krigstog som Søkonger.

3. Om Goter og Daner.

Det er allerede ovenfor sagt, at Nordmænbene, foligelig ogsaa Svennerne og Østerne, ere beslagtede med Tydsfærne. Men Tydsfærne have altid holdt sig sydligere, og ere desuden, som ovennævnt, komne tidligere østenfra, end hine tre nordiske Folk. Et mægtigt Folk, der i sierne Tider ligesom dannede et Mellemled mellem de egentlige Nordboer og de egentlige Tydsfærne, var Goterne, som beboede det nuværende Danmark og den sydligste Deel af den store nordiske Halvs, hvilke Lande med et fælles Navn kaldes Gotland. Goterne og Østerne eller Gauterne vare saaledes Naboer, og stode i næje Forbindelse med hinanden. Et gotisk Folk eller Herskerstamme, ved Navn Dannerne, fik endog Herredømmet i Gotland, og oprettede flere Riger,

Jarl (Engl. Earl), means originally
a warrior or distinguished leader;
it subsequently became an

honorary title for one next in
power to the Danish Kings.

af hvilke det mægtigste var paa Den Sjælend, med et besømt Øffertempel i Leidra. Der var ogsaa et Rige i Skåne, som dengang kaldtes Skandinavi, hvilket Navn man i senere Tid har brugt om hele den nordiske Halvs.

4. Sildigere Sagn om Nor, Gor og Odins Ankomst til Norden.

I den vestlige Deel af det nuværende Rusland boede der i Oldtiden Folk af samme Stamme som Nordmænd og Swear, især omkring Esen Ilmen, hvor de havde en By ved Navn Holmgard (nu Novgorod). Dette Rige kaldtes Gardarike. Gennem Gardarike stod den nordiske Halvss Beboere i Forbindelse med Grækenland og Asten, hvis Handelsvarer blevne sorte op ad de store russiske Floder og videre til Holmgard, hvorfra de fremdeles sortes over Den Gotland eller over Alalandshavet til det egentlige Norden.

Hos Nordmændene opfom senere det Sagn, at to Kongesønner, Nor og Gor, skulde have gjort et Tog fra Egnene ved den finste Bugt til Norge, og erobret Landet, der skulde have faaet Navn efter Nor. Ugledes blev det en almindelig Tro over hele Norden, at Odin og Wærne virkelig skulde have været til som Mennesker, og med et stort Folge have indvandret fra Egnene ved det sorte Hav, underlagt sig Gotland og en Deel af Norge, indført sin Religion overalt, og endelig opstaaret sin Bolig og opreist et Tempel i Sigtuna ved Mälaren i Svitjhod. Hans Sønner og Venner skulde have deelt hans Rige. Men alle

Sigtuna, *tuna* is the Engl. Sax. and Dutch *tuin* (low Germ. *Tun*, high Germ. *Baun*, [= hedge, fence, enclosure]). The Engl. *town* (which in the North is likewise pronounced 'toon') is the same word. The original notion, in fact, of a town being that of a number of huts of mud fenced in by a hedge. This original notion formed of a

town (*tuin*) changed, although the word remained the same. Hence the assertion of Tacitus: "that the Germans had no towns", which was correct after the Roman notion of an *urbs* with temples, theatres, pantheons and the like public edifices; so Sigtuna means the town of settlement founded by the Goths under Odin (as the tradition has it).

disse Sagn ere kun at ansee som sildigere Tids Gjetninger. Odin og Wærne have aldrig i Virkeligheden været til, ligeaadt som Nor og Gor.

5. Om nogle aeldre Konger og Kongestammer i Norge.

Om de fleste Konger i de nordiske Smaariger paastod man, at de nedstammede fra en af Wærne, fornemmelig fra Odin. Af Kongerne i Svithjod var Inglingerne den mægtigste Hærkerstamme. De raadede i Upland, hvor de havde det navnkundige Tempel i Upsala. Inglingerne udledede sin Herkomst fra Ingve eller Inge, der troedes at være den samme som Guden Frøy. Men allermest udmærkede sig Kongerne i Leidra paa Sjælland, der hørte til den Et, som kaldtes Skjoldunger, og troedes at nedstammede fra Skjold, Odins Son. Den sidste af disse Skjoldungelonger var Harald Hildetand, hvis Morsfader var Bidsadme, Konge i Skaane, havde underlagt sig det meste af Gotland, og fordrevet Inglingerne fra Svithjod. Harald Hildetand arvede hans store Rige og blev en mægtig og anseet Konge. Han herskede over Svithjod, Gotaland, Gotland og noget af Nordthydsland. Men i hans Alderdom skete der en stor Bevægelse i Norden. Nordmænd, Evar, tildeels ogsaa Krigere fra Gardariske, samlede sig under hans Frænde Sigurd Ring, en garbarisk Kongeson, og fæmpede med Harald og den hele gotiske Magt paa Braavoldene i Østergotland (omtrent 720). Her saldt Harald med en Maengde af sine Mænd, og Sigurd Ring underlagde sig hele hans Rige, hvilket han tillige forsøgte med Biken eller den sydlige Deel af Norge paa begge Sider af Christianiafjorden ned til Ostas Elven. Sigurd Rings Son, Ragnar Lodbrok, udvidede Riget end mere, og tilbragte sin meste Tid med at sværme om paa Esen og herje paa fremmede Lande. Da hans Sonner vorede til, gjorde de lignende Tog, og alle, der kunde stafse sig Skibe og Høft, fulgte deres Græmpel. Fra nu af var der en lang Tid (over tohundrede Aar), i hvilken det hele Norden uophørligt udsendte Skibe og store Flåader forat phynstre

paa fremmede Øyster og bringe et rigt Bytte til Hjemmet. Dette kaldtes at fare i Viking, og de Krigere, der bestjegede sig dermed, kaldtes Vikinger. De Lande, hvilс Kyster især blevet plyndrede, var Nordhavskland, Frankrike, England, Skotland og Irland, dog besøgte Vikingerne ofte endnu sydlige Lande, som Spanien, og vovede sig ind i Middelhavet. Østerøens Øyster hjemmøgtes ligeledes.

Ragnar omkom, som det heder, paa et Vikingetog til England, og hans Sønner delte hans Lande mellem sig. Der opstod nu to Hovedriger, nemlig Sverige, der indbefattede Svitjhod og Ostaland, og Daneriget, der indbefattede Gotland og Viten. Det kaldtes Daneriget, fordi Gotlands nye Herrer bieholdt Navnet Daner; og det egentlige Gotland begyndte nu at kaldes Danmark (Danernes Grænseland). Da de Vikingefarer, der foruroligede det vestlige Europa, som oftest var enten Daner eller Nordmænd, blevne de ogsaa kaldte saaledes af Udlænderne, som dog ikke ret vidste at gøre Forskjel paa dem, men brugte ofte Navnet Daner eller Nordmænd i Fleng.

6. Ynglingekongerne i Norge.

Ragnar Lodbrok og hans nærmeste Efterkommere lod Daner-Riget bestyre ved Underkonger i de enkelte Landsdele, for selv uhindret at kunne sværne om paa Søen. Men disse Underkonger blevne tilsidst saa mægtige, at de ikke længere vilde adlyde Overkongen, og mange af dem gjorde sig uafhængige. Blandt disse var ogsaa Kongerne paa Oplandene og Vestfold i Norge. De nedstammede fra Ynglinge-Witten, som Ivar Vidfadme havde fordrevet fra Svitjhod. Det lykkedes nemlig Ynglinge-Kongen Halvdan Hvithein at komme i Besiddelse af Solser; siden erhvervede han Thoten m. m.; hans Søn fik ogsaa Vestfold eller Egnen vestenfor Christianiafjorden. Alt dette forsøgede hans Sonnesøns Sonnesøn, Halvdan Svarte, endimere, saat hans Rige indbefattede omrent det nuværende Christiania Stift med nogle tilgrændende Hylker: Halvdan herskede aldeles uafhængigt. Han var en viis og forstandig Mand, meget ashørt af sine Undersætter. Han

søgte nogenlig at befæste sit nye samlede Rige ved at forene de fleste af dets Hylter under en fælles Lovgivning eller et fælles Hovedthing, der holdtes årligen paa Eidsvold og kaldtes Eidsivathinget. Halvdan druknede endnu i sine bedste Aar, da han fikte over den usikre Baariis paa Mandssjorden (860). Han efterlod en eneste Son, Harald, dengang endnu et Barn, men forstandig fremfor sine Aar, og begjærlig efter Magt og Magt.

II. Norge samlet til et enestie Rige, indtil Christendommens fuldkomne Indførelse.

1. Fra Harald Haarsagre (860) til Magnus den Gode (1047). Island befolkedes.

(860 — 933.)

Haralds nærmeste Nabokonger troede, at de let kunde straffe ham hans Lande, medens han endnu var et Barn, og befrigede ham. Men de tog Heil; thi Harald overvandt dem ved sin Morbroder Guthorms Hjælp, og underkastede sig endog deres Besidderer. Han vidste nu, hvad han kunde udrette, og besluttede at underkaste sig hele Norge. Den stoltte Ragna Adilsdatter, som han friede til, bestyrkede ham i dette Forsøet, thi hun erklærede sig for god til at egte en Smaakonge, og lovede ham først sin Haand, naar han var Norges Encherre. Harald lovede ikke at slippe eller fæmme sit Haar, forend han havde opnået dette Maal, og stred strax til Verket. Først indtog han hele det Throndhjemiske eller Throndelagen, der bestod af 8 Hylter, dernæst drog han sydvest, langs Kysten, og underlagde sig det ene Hylke efter det andet. Til sidst var der kun 4 Smaahylter tilbage; de forenede sig for at staa ham imod med fælles Magt, men han overvandt dem i det afgjørende og blodige Slag i Hafrsfjord paa Jæderen (tæved Stav-

men de tog Heil, (litr.) they took mistake i. e. they were mistaken.

ger) 872. Der var ogsaa flere Smaafyrster, som godvillig overdrog deres Besiddelser til Harald mod at blive hans Jarler; blandt disse vare Kongen i Raumdalens og Jarlen Haakon i Haalogaland (Nordlandene), der trodes at nedstamme fra en Son af Odin, Seming, som her skulde have regeret. Haakon blev Jarl i Throndelagen og Stamfader for en mægtig Et.

Hele Norge var nu erobret; Harald lod sit Haar klippe og fæmme, og det var saa langt og sagert, at han fik Tilnavnet Haarsagre. Hans Riges Grænder var Østaelven fra dens Udløb og nordester, Bænern, Skovene øst for Vermeland, der ogsaa tilhørte ham, dernæst Fjeldstrækningerne ligetil Hinmarken; i Nord var Grænderne uvist; thi Hinmarken var ikke egentlig undertryukket, men han lod kære Skat ligetil det hvile Hov. Harald Haarsagre sogte at beskytte sin Magt og Rigets Sammenhold ved strenge Love og et velordnet Krigsvæsen. Han erklærede sig selv for Eier af alt Jordegods, og fratog saaledes Bonderne deres Dødsret; han paalagde en almindelig Skat, hvortil man aldrig tilforn havde været vant; han indsatte en Jarl i hvert Hylke, til at modtage Skatter, domme Almuen og holde et vist Antal Krigsfolk; Jarlerne og Herreerne havde saaledes ligefaameget den Forretning at påsse paa Bonderne, som at forsvarer Landet. Med andre Ord: Lehnsvæsenet indførtes. I denne Tvang funde mange af de fornæmste Nordmænd ikke sinde sig, men vandrede ud af Landet. Den Island var nylig opdaget (867), dighen sogte de Fleste med alle deres Tilhængere og oprettede her en Fristat, der redvarede uafhængig, sjældent noie forbundet med Norge, i henved 400 Aar. Eigeledes sogte nogle til de øvrige Øer i Vesterhavet, Færøerne, Hjaltland eller Shetlandsøerne, Orkenserne og Sydøerne

der trodes at nedstamme fra en Son af Odin, who were believed to descend from a Son of Odin. han paalagde en almindelig Skat, he laid on (imposed) a general tax (comp. the Note on the origin of scot and lot

han indsatte en Jarl til at modtage Skatter, he appointed a Jarl (= Earl) for receiving or collecting the taxes (which was one of the original functions of the Jarl (Earl). Sydøerne, the plur. of Ø (island)

eller Hebriderne, og foruroligede siden herfra Norge, saat Harald maatte gjøre et Sotog, hvorved han underkastede sig Syderørne, Hjaltland og Orkenserne. En Mængde drog i Viking til andre Lande; der oprettedes norske Riger paa Irland, i England og især i Frankrig, hvor den norske Jarlesøn Ganger-Rolf blev Hertug i Normandie, saa kaldet efter Nordmændene.

Men Haralds Indretninger blev ikke af lang Varighed. Det nyttede ikke, med Magt at holde Landet sammen; sligt maatte skee med det Gode. Harald var vel hædret og elsket formedelst sine udmærkede aandelige og legemlige Egenskaber, især af sine egne Mænd, men hans strenge Regjering var dog forhardt. Han havde mange Hustruer og Børn; da hans Sønner vorede til, voldte de store Uroligheder, thi enhver af dem vilde blive Herre, hvor han var opdragten. Harald kunde ikke længer styre dem. Da han var 50 Åar gammel (900), sogte han at tilsredsstille dem ved at give enhver Kongenavn og et Stykke Land at bestyre med samme Rettighed som Jarlerne, men valte igjen deres Misnøje ved at udnævne sin færeste Søn, Erik Blodøxe, til deres Overkonge og sin Thronfølger. Erik, der ophidsedes af sin Hustru, den onde og listige Gunnhild, sogte ved Baabenmagt at underkue sine Brødre og dræbte flere af dem. Herved blev han meget forhardt. Der opstod Hornvirring i Landet, og Harald, som imidlertid var bleven gammel og svag, nedlagde i sit 80de Åar Regjeringen, forat leve i Rio. Han døde 3 Åar efter (933) paa Karmsen, hvor han ogsaa blev høilagt.

is Øer. — *Syderør* then signifies the South islands (relative to the North). The English use the term *Sodor and Man*, not being able, according to Munch, to explain the exact etymological nature of this expression. — Now *Sodor* is simply a corruption of *Syder* (South-Islands) and the Celtic word *Man* designating any rocky is-

land or rock, *Sodor* (*Syder*) is, as it were: *adjectively used before Man* i. e. "The South-islands rock." The later introduction of *and* is simply a perversion, just as *Bull and Mouth* for *Boulogne Mouth*. This again will show what results turn up from the study of Scandinavian Etymology for the English language.

2. Erik Blodøre og Haakon den Gode.

(933—935. 935—961.)

Erik Blodøre var den hele Tid sig selv lig, og Hadet mod ham vorede stedse. Heldigvis var endnu Harald Haarfagres yngste Søn, Haakon, i Vive. Faderen havde sendt ham til England, hvor han blev opdragten ved Kong Adelsteens Høf. Englenderne vare paa denne Tid christne og stode langt over Nordmændene i aandelig Dannelsse. Haakon fik saaledes en ypperlig Opdragelse, blev opkørt i Christendommen og øvet i alle Færdigheder, der anstod en Hyrste. Adelsteen holdt meget af ham, forærede ham det prægtige Sværd, Kvernbit, og behandlede ham som sin egen Søn. Haakon faldtes dorfør siden Adelsteensfostre. Ved Efterretningen om sin Faders Død besluttede han strax at frarive Erik Riget, fik Folk og Skibe af Adelsteen, og seilede til Norge, hvor hans smukke Udvortes, hans indtagende og blide Øjen, snart vant alle for ham. Paa et Thing i Throndhjem toge Bonderne Haakon, efter Sigurd Haakons søn Jarls Opsordring, til Konge (935), og snart fulgte det øvrige Land Throndernes Grempel. Erik Blodøre flygtede, og faldt 15 Aar efter i et Slag i England.

Men Haakon maatte paa den anden Side gjøre store Indsommelser. Han maatte strax tilbage give Bonderne deres Odelsret, og herved ophævedes med det Samme den Lehnsgåeng, Harald Haarfagre havde indført. Bonderne fik deres gamle Friheder igjen, og Haakon sogte dorfør ved fredelige Midler at give det unge Rige tilbørlig Fasthed. Han bragte det dertil, at hele det vestenfeldiske og nordenfeldiske Norge forenedes til to store Lagdømmer med hvert sit Lagthing, Gulathinget ved Sognessjorden i Bergens Stift, og Frostethinget paa Frosten i Throndhjems Stift. Hvert Lagdømme antog en fælles af Kongen foreslaet Lov: Gulatingsloven og Frostethingsloven. Riget havde nu altsaa kun tre ikke meget forskellige Love, og der blev større Samførsel mellem Bonderne indenlands. Haakon sogte endog at indføre Christendommen i Landet, men dette mislykedes dog for ham, tværtimod blev han af de overmodige Bonder nød til at delstage i deres hedenske Øfringer. Haakon satte Forsvarsvæsenet paa en bedre fod og overlod det igjen

til Bonderne selv; han lod alle Fylder langs Kysten inddelte i visse Dele, der kaldtes Skibredet; i enhver Skibredet skulde Bonderne tilbedt for al Stat holde et Skib, og i Krigstilsælde udruste det med Folk og Mad. Var der oprettedes paa de højeste Bjerge forat antændes, naar nogen Fiende nærmede sig; Krigsbudet fra Barde til Barde behovede kun 7 Dage forat gennemløbe hele Landet. Ved saadant Krigsbud skulde Krigsbudsliste eller Hærstyr opstares for at gaa fra Gaard til Gaard i hver Bygd; paa denne Maade var det let at faa en Hær paa Venene.

Rytten heraf viste sig snart, da de Danske begyndte at betrage Landet. Konger af Ragnar Lodbroks æt havde nemlig ikke opgivet deres gamle Fordringer paa at anses som Overkonger i Viken og Øplandene, om de endog ikke havde været mægtige nok til at binde an med Halfdan Svarte og Harald Haarfagre. Danekongen Gorm Hardeknuts son begyndte paa Harald Haarfagres Tid at bringe Underkongerne i Danmark til Lydighed, og det lykkedes ham tidsidt. Han kaldte eller forjog dem alle, saaet der fra den Tid af ikke var flere Underkonger tilbage. Gorm døde omtrent paa samme Tid som Haakon Aeldsteensføstre blev Konge i Norge. Gorms Son og Eftersølger, Harald Blaaaand, forsøgte nu ogsaa paa at vinde de norske Besiddelser tilbage, men vovede dog ikke strax at angribe Norge med en stor Hær. Han sat derimod en velkommen Anledning, da Dronning Gunnhild efter Erik Blodsorens Dod flygtede til Danmark med sine mange Sonner, der ansaa sig for arveberettigede til Norge, og vonsede paa at støde Haakon fra Thronen. Harald tog vel imod dem, skenstede dem store Indkomster og understøttede dem med Folk og Skibe baade til Vikingstog og til Angreb paa Norge. Hølst havde han vel onsket selv at faa Norge, men derpaa turde han endnu ikke prove. Erikssonernes Forsøg vare ogsaa længe forgjæves. I Vorstingen begyndte de med at forurolige Viken, der bestyredes af Haakons Brodersønner, Kongerne Tryggve og Gudrød. Men Haakon gjaldt de Danskes Angreb og tilføjede Danmark stor Skade.

tilbedt for al Stat holde et Skib, | (they) should fit out a ship and instead of (paying) any taxes | in time of war man it.

Hans Anseelse og Undest tiltog stedse, man kaldte ham den Gode, og Indbyggerne af Jemteland samt en Del af Helsingeland underkastede sig ham frivilligt. Efter flere frugtesløse Angreb paa Norge, hvorved endog de to ældste af Eriks Sønner vare faldne, lykkedes det dem omfider at overrumple Haakon ved et Gjæstebud paa Stord-Hen (paa Søndhordland). Uagtet Haakon kun havde saa Folk hos sig, satte han sig dog til Møbørge og stred tilligemed sine Kjæmper saa tappert, at Fienden forstrækket maaatte flygte. Haakon dræbte med egen Haand Eriksønnernes vældigste Kjæmpe, Eivind Skrøya, og forfulgte de Flygtende lige ned til Stranden, da han uheldigtvis blev truffen af en Pil, som saa Timer efter gjorde Ende paa hans Liv (961). For sin Død bestemte han Eriks Sønner til sine Efterfølgere, og Folket, der elskede ham ubeskriveligt, fandt sig deri. Han var en af Norges hyperste Konger, og han skylder man ikke, at det ikke paamly adsklides i mange Småariger, der indbyrdes vilde have ødelagt hinanden og være blevne et Nav for Fremmede.

3. Erik Blodøres Sønner.

(961 — 968.)

Erik Blodøres Sønner sif un altsaa Kongedømmet i Norge. De vare vældige Krigere, men gerrige, overvudige og voldsomme. Den fornemste af dem var den ældste, Harald Graafeld, men deres Moder Gunnhild havde alligevel mest at sige. De udsugede og undertrykkede Landet, ødelagde, fordi de vare Christne, Asquidtemplerne, og hindrede Østringer, uden forresten at indsøre Christendommen; de blevе deraf gruelig forhadte. Mod Haakon den Godes Venner fore de haardt frem; den gamle Sigurd Jarl blev indebrændt og Underkongerne Tryggve og Gudrid oversaldne og dræbte. Men i Sigurd Jarls Son, den tappre, lykige og af Thronberne elskede Haakon Jarl sif de snart en overlegen Fiende. Han begav sig til Harald Gormsson i Danmark; ophidsede ham mod Gunnhild og hendes Sønner, og tilbsd sig at skaffe ham selv Norges Krone, hvis han vilde understøtte ham. Harald Gormsson, som lenge havde hørt Lyft til Norge, kunde ikke modstaa dette Tilbud; han gav sit Minde til at

Harald Graafeld blev loffet ned til Danmark og dræbt (965), hvorpaa Gunnhild og de øvrige Erikssonner flygtede. Haakon indsattes nu til Jarl i det norden- og vestensfeldste Norge, som strax underkastede sig; det Søndensfeldste beholdt Danekongen for sig selv, men overlod siden en Deel deraf til Gudrøds Son, Harald Grønske. Aarsagen, hvorför Nordmændene saa let underkastede sig, var deels, at Mange yndede Haakon Jarl, deels, at de talrige og herstedyge Hærfører og Størbsønder bedre kunde raade sig selv, naar deres Overherre var langt borte.

4. Haakon Jarl og Harald Grønske under Danekongen Harald Gormssøn som Overkunge.

(965—985.)

Haakon Jarl raabede næsten ganske uafhængigt for sin Deel, som var det meste af Landet. Hans Son Erik Jarl fik siden en Deel af Øplandene, og det danske Regimenter bestod altsaa mest i Røvnet. Siden benyttede Haakon sig af en farlig Krig, Harald førte med Tydflånd, til aldeles at losse sig (976). Harald fik vel de mægtige og krigerske Jomsvikinger (danske Høvdinge, der i den vendiske Stad Jumne eller Jomsborg havde stiftet et Vikingefamsfund) til at angribe Haakon, men denne og hans Son Erik vandt en herlig Sejer i det frøtigelige Søslag i Hjorungavaa (nu Lidvaag paa Hareidland paa Søndmør), hvorved Jomsvikingerne Magt aldeles knækkedes og Norges Uafhængighed befæstedes (986). Haakon Jarl var nu altsaa Norges egentlige Fyrste, især da Harald Grønske idelig sværmede om i Viking og omfoder indebrændtes af den svenske Enkedronning Sigrid Storraade, der var kæd of hans idelige Frieri. Saameget udrettedes dog under Harald Gormsson, at Christendommen blev antagen hist og her i Biken. Forresten var Haakon Jarl en ivrig Hedning og deraf elsket af Folket, indtil hans Lykke gjorde ham hovmodig, hans Hovmod grusom og tyrannisk. Da han vilde røve den throndiske Bonde Orm Lyrgias smukke Hustru Gudrun fra ham, udsendte denne efter Lands Lov og Net Krigsbudstikke; Folket samlede sig, og Haakon Jarl maatte i Hast flygte. Ledsgaget af sin Excel Kært søgte han tilflugt paa Gaarden

Nimol hos sin Elsterinde Thora, der skulte dem i en Grav under en Svinesti. Netop paa samme Tid kom den dræbte Kong Tryggves Søn Olaf seilende ind ad Fjorden med Holt og Skibe. Hans Moder havde i hans spæde Barndom flygtet med ham til Rusland, hvor han var opdragen ved Storfyrst Vladimires Hof; fra sit 18de Åar havde han sovermet om paa Esen, indlagt sig stor Hæder, antaget Christendommen og ved Giftermaal erhvervet sig et lille Rige paa Island. Ved at erfare, hvorledes det stod til i Norge, sit han Lyst til at erhverve sit Hædrenrig, drog derhen, og blev straf, som en Wiling af Harald Haarsagre, antagen til Konge af Vønderne i Throndhjem. Trællen Kark myrbede foræderst sin Herre (995) i Haab om at saa stor Kon, men Olaf straffede ham med Døden.

5. Olaf Tryggvessøn indfører Christendommen.

(995—1000.)

Inden fort Tid var Olaf Tryggvessøn antagen som Konge over hele Norge, saavel fordi han var af den gamle Kongeæt, som især formedes af hans ypperlige Lands- og Legemsghaver; thi han var smuk, en Mester i alle slags Legemsøvelser og Baabenfærd, veltalende, blid og omgåen-gelig. Men han var paa den anden Side ogsaa hidfig, streng og ikke sjeldent grusom, isærdeleshed hvor det gjaldt Religionen; thi han gjorde det til sit Hovedformaal, fuldkommen at indføre Christendommen i sit Rige. Han begyndte med Biken, og drog siden langs Rygen nordester fra Hylke til Hylke, ikke aflagende, førend Christendommen var antagen. Den, som ei vilde med det Gode, twang han ofte ved haarde Winsler dertil. Mest Modstand fandt han i det Throndhemske og Haalogaland, men her brugte han ogsaa de strengeste Midler. Han bragte det ved Trusler og Over talelser endog dertil, at Island og det nylig (985) opdagede og bebyggede Grønland christnedes, ligeledes

der skulte dem i en Grav under en Svinesti, who concealed them in a pit beneath a pig-sty; sti (sty) means originally a path or walk, so that the Engl. is litr. pig-walk (similar to a 'sheep-

walk'). The swine were fattened in the North in large oak-woods on the acorns falling from the trees, and a path or lane was cut through the forest.

Gørsetne, Hjaltland og Orknøerne, over hvilke Lande han befæstede sit Herredomme. Alt dette skete paa lidt mindre end fem Aar, og desvagtet var Olaf elsket af sine Undersætter som saa; hans Vandsgaver maa derfor have været meget store. Han holdt Underkongerne paa Øplandene skarpt i Tølle, herskede med Kraft og slæffede Norge sin tredie Kjøbstad (Tunsberg og Konghelle var allerede til), idet han i Throndhjem ved Nidelvens Øs anlagde Nidaros (996), som i Tidens Løb har faaet Navn efter Landskabet.

Men Olaf havde ogsaa mange og mægtige Fiender. Den danske Konge, Svein Tjugestjeg, Harald Gormsøns Son, ansaa sig, ligesom sin Fader, berettiget til Norge; derfor kom, at Olaf, uben at spørge ham ad, egtebe hans Styfer, der var bortlovet til en anden Hyrste. Olaf havde tidligere friet til Sigrid Storraade, men fornermet hende, da hun ei vilde antage Christendommen. Siden egdede han Svein, og ophidsede ham endnu mere mod den norske Konge; sin egen Son, Olaf Skotkonung, Konge af Sverige, fik hun ogsaa overtaalt til at blive Olaf Lyggvenssens Fiende. Med disse forenede sig Haakon Jarls Son, Erik Jarl, der vilde have sin Faders Besiddelser tilbage og hevne hans Død. Olaf gjorde just et Tog til Benden, for der at udrette nogle Wender: paa Tilbageveien blev han, da hans fleste Skibe være sejlede fra ham, oversaldt ved Den Svolder (ikke langt fra Rügen) af de forenede Hyrster. Han og hans Mænd hjæmmede en Tidland med ubestrielig Lapperhed, men Overmagten var for stor, og for ei at blive fangen, sprang han med flere overbord fra sit Skib Denmen Lange, det største og sjønneste i Norden (9de Sept. 1000). Sejerherrerne drog til Norge, som de delte mellem sig. Landet fik saaledes ikke lange Løb til at være samlet, dog fulgte man ei saa meget til det fremmede Herredomme; thi Erik Jarl og hans Broder Svein fik Bestyrelsen af den svenske og danske Konges Stykker, hvoraf der kun svaredes Skat. Brødrenes Regering var i det Hele taget rosværdig, skjent noget svag; de vare begge, især Erik, udmærkede Mænd, tapre, ødelsmodige og venlige; Norge mbd Fred i lang Tid og trivedes godt; men de mægtige Herrer tiltoge sig altfor megen Magt, Undersætterne paa Øplandene af Harald Haarfagres Et herskede næsten uafhængigt, og Christendommen forsadt.

6. Olaf den Hellige.

1015—1030.

Efter femten Aars Forløb befriedes Norge fra det fremmede Aag, og fulgte en Hersker af den gamle Kongestædt. Svein Tjuigestjegs Son, den danske Konge Knut, der vilde erobre England, kaldte nemlig Erik Jarl til sig med Hjelpetropper. Dette erfor Harald Grönste's Son (og Harald Haarsagres Sonnehons Sonneson) Olaf, der efter Faderens Dod var blevet opfostret paa Ringetige hos sin Stiffader, Underkongen Sigurd Syr; siden havde han slaktet om paa Vilingstog, men besluttede nu at erhverve sit Hædererige. Han var saa heldig, strax ved Ankunsten til Norge, at fange Erik Jarls unge Son Haakon, som han slap los mod det Loste, aldrig mere at komme til Norge; siden slog han Svend Jarl ved Nesje (ikke langt fra det nuværende Langesund) 1016, og nødte ham til at forlade Landet. Kort efter døde Svein Jarl i Sverige, Erik Jarl i England, og Olaf blev uden Modsigelse valgt til Konge i Norge. Den svenske Konge Olaf Skotkomming vilde vel ikke godwillig finde sig i, at Norges Konge tog hans Dele i Besiddelse, men Svenskerne, der ønskede Fred med Norge, tvang ham ej alene til at holde sig i Ro, men ogsaa til at finde sig i, at Olaf Haraldsson egtede en af hans Døtre.

Olaf Haraldsson er en af Norges mørkeligste Konger. Siden Haakon Abelsteensfoste var der ingen, der saa troligt som han arbejdede paa at sammenknytte Rigets forskellige Dele, at oprette Orben i Landet, indføre Kultur og blidere Seader. Hedenskabet udryddede han aldeles, og efter de Tiders Skif ofte med Grusomhed. Idelig reiste han frem og tilbage i Landet med Krigsfolk, for at vaage over Christendommen og indsage Hedningerne Skæf. Kirker byggedes rundt om i Landet, og Prester indsattes. Lovgivningen blev omhyggelig forbedret og fuldstændiggjort; Nordmændene pleiede endog flere Aarhundreder senere at kalde deres Love St. Olafs Lov. Handelen blev ophjulpen og en ny Stad, Borg eller Sarpsborg, blev anlagt ved Sarpsfossen. Der blev gjort en Begyndelse til Præstes væsenets Udstaffelse, en Kirkelov blev givne, isærdeleshed ved Hjælp af Bisshop Grimkell, og for Kongens Hof elsey

Hird blev forsattet en egen Lov, Hirdskraa. Fra oldgamle Tider pleiede nemlig Kongerne at have en Livvagt eller Hird, bestaaende af de gjæreste og raskeste Mænd i Landet, der optoges til Hirdmænd og fik en vis Betaling i Penge og Klæder. Efterhaanden forøgedes Hirdmændenes Antal; nye Bærdigheder opkom, som Stallarerne, der altid vare om Kongens Person og talte paa Thinget i hans Ravn, Merkesmannen eller Fanebæreren, Skutilsvennene (et slags opvartende Kammerherrer) og Gjesterne, der stode under Hirdmændene og udrettede allehaande vanskellige Wrender. Alle disse Embedsmands Bærdigheder og Retigheder bestemtes i Hirdskraa. Uagtet flere nye Skifte udenlandsra blevne indførte, gik Alt dog endnu meget simpelt til; Kongen reiste altid omkring paa sine Gaarde, Hirdmændene fulgte ham, og sov altid um Natten i een Stue, hvor Skabsenge stode langs Væggene. Man havde ikke Binduer uden i Kirkerne, men kun Ljorer, og langsam Gulvet brand altid Ild. Til Kongens Reiser besorgede Bonderne Skyds, og Kongens Indtægter, der nu fornemmelig bestod i en Deel af Ledingen, i Kongsgaardenes Afsæning og i de Boder, der gaves for visse Forbrydelser, indsamledes af Armmænd. Engang hvert Åar samledes Bonderne paa de tre store Thing, hvor alle Lovsforandringer blevne foreslagne og antagne; et udvalgt Antal af Bonderne, den saakaldte Lagrette, dømte i alle Sager. Norges Grænder vare de samme som paa Harald Haarfagres Tid, paa Vermeland nær, der nu tilhørte Sverige, hvorimod Jemtland, Herjedalen og Helsingeland skulde tilhøre Norge; over Ørfnsøerne, Hjaltland og Færøerne bestyrkede Olaf sit Herredomme.

De vægtige Lendermænd (saaledes kaldtes nu de med kongelige Gaarde forlehnede Herre) og Undersonger, der under Jarlernes milde Regjering vare blevne selvrædige,

Hirdskraa, a law regulating the household of the king and his retainers, *Straa* (adj. and lit. *slanting*) is of the same root as the Engl. scroll (originally a roller for a written document; the term *Straa* implies the notion of rolling up, *slantingly* or writing perhaps slantingly on a roller as, for instance, in ancient times in some cases on a *Nunen-Stab*).

syntes naturligvis ilde om Olaf's kraftige Styrelse. Flere af dem yndede ogsaa den gamle Religion og affskede Christendommen. Olaf opbarede deraf Underkongernes Bærdighed, og da de ei godvillig ville finde sig heri, lod han dem haardt behandle, forjage eller lemleste paa Sigurd Syr næ. Den folte Herre Dale-Gudbrand i Gudbrandsdal antog Christendommen, da Olaf lod hans Gudebillede slaa istykker. Men en Mængde Lendermænd, som Erling Skjalgsson paa Sole ved Jæderen, Einar Thambeskæver i Throndbjem, Jarlernes Svoger, Haalogalenderne Thorer Hund og Haarek af Thjottis, og en heel Deel flere, bleve saa forbitrede, at de deels oppegde Bonderne mod Kongen, deels vandrede ud til den danske Kong Knut, der nu havde erobret England, hvor han holdt et prægtfuldt Hof, og modtog mod førsteste Venlighed de misfornsiede Nordmænd; saasom han, ligesom sin Fader, ogsaa trægde efter at erhverve Norge. Han sendte endog hemmelige Ubsendinger derhen, som ved Overtaleser og rige Gaver opvakte endnu flere Flender mod Kong Olaf. I det Hele taget forlod man endnu ikke at sætte Præs paa Olaf's gode Billie og redelige Bestrebelsler, men ansaa ham for en haard, grusom og egenmægtig Mand. Omsider udbrød der Krig mellem Olaf og Knut. Olaf understedes af sin Svoger, den svenske Konge Anund, og de forenede Konger satte vel i det blodige Slag ved Helgeaa i Skåne (1027), men Olaf maaatte dog strax derefter drage hjem til Norge, hvorvenn Knut forfulgte ham. Olaf blev forladt af Mængden, der slog sig paa Knuts Side, og med sin unge Svn Magnus og nogle saa Venner flygtede Olaf over Sverige til den russiske Storfyrste Jaroslav, der tog venligt imod ham og tilbød ham Bestrebelsler i sit Rige. Men en Drøm, han havde, hvori han troede at se Olaf Tryggvesson, der kaldte ham tilbage, opmuntrede ham til endnu at forsøge sin Lykke. Han fik Understøttelse af Kong Anund, og flere af hans Tilhængere samlede sig omkring ham, saa at han endog i Epidsen for 4000 Mand kunde drage over Fjeldet ned i Bærdalen. Men Lendermændene og Bonderne havde paa sin Side ogsaa samlet en Hær paa 13000 Mand, under Anførsel af Thorer Hund, Haarek af Thjottis og Kalf Arnesen. Ved Gaarden Stiklestad (31

Aug. 1030) kom det til et blodigt Slag, hvor Olaf og de fleste af hans høyerste Mænd blevne dræbte. Kong Knut havde først sat Haakon Eriksson til Jarl over Norge, men han var just omkommen paa Søen; nu gjorde han sin egen Son Svein til Norges Konge, og Folket fik saaledes klart sin Ædmygelse at føle. Snart angrede man ogsaa inderligt, at man ej havde stjønnet paa Kong Olaf; thi Svein lod sig forlede af danske Raadgivere, der behandlede Landet med Haardhed og truede at undertrykke det. Nordmændene tilside-sattes for de Danske, nye og uhrsre Paalæg indrettedes. Folkets Anger over dets Utaknemmelighed mod Olaf og hans Fver for Christendommen bevirkeade, at man forgudede hans Minde; han erklæredes eenstemmigt for en Helgen, og det hed, at mange Mirakler stede ved hans Lig, der blev optaget, høitideligt strinlagt og indsat i en Kirke, han selv havde bygget i Ridaros. Siden opførtes en Mængde Kirker til hans Minde, ej alene i Norge, men ogsaa andensteds i Europa; man kaldte ham fra den Tid altid St. Olaf eller Olaf den Hellige, og han blev Norges Nationalhelgen d. e. han blev anset som den fornemste af alle dem, der efter den katolske Religion antoges for Helgener eller hellige Mænd, og som den, der især beskyttede Norge. Noget forhen havde man i det vestlige Norge fået Helgenen St. Sunniva, og lidt senere fik man i det sydlige St. Hallvard, der ogsaa holdtes høit i Øre, men ingen som St. Olaf. Hans Martyrød fuldendte hans Værk, at grundfæste Christendommen; thi nu svandt den sidste Levning af Heden-skabet. Den bevirkeade ogsaa, at det norske Folk mev Kjærlighed og Hengivenhed sluttede sig om hans Et. Norges Uafhængighed fik ved St. Olaf ligesom en høiere Bekræftelse, og man kan dersor med Rette kalde ham Rigets anden og rette Stifter. Thi hidtil var Norge kun sammenerobret og dets enkelte Dele løseligt forbundne; under St. Olaf blev det et samlet Hele.

Re
vive
our
en
fin
at
ig
d
e
l
3

